

הישיבה המאתיים-ועשרים-ושתיים של הכנסת התשיעית

יום רביעי, י"ט אייר תשל"ט (16 מאי 1979)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

א. שאלות ותשובות

2. אם כן — מה בדעת משרדו לעשות למניעת כפי-ליות אלה?

3. האם בדעת משרדו לדאוג להחזרת הכספים ש-הוענקו שלא כדין?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1'-2. בעת העברת הטיפול בנושא הביטוח הרפואי מהלשכות לשירותי רווחה למוסד לביטוח לאומי ושי-לובו במערכות המיכון המתאימות נחגלו מקרים של כפל תשלום. משרדי נקט את האמצעים הדרושים למני-עת הישנות מקרים כאלה.

3. על-פי המידע שנמסר לי דואג משרדנו לקיום הכספים ששולמו לקופת-החולים בטעות.

3061. הרחבת מערכת השירותים לקשישים

הכרזת-הכנסת א. כ"ץ (עוז) שאל את שר העבודה והרווחה ביום י"א בשבט תשל"ט (8 בפברואר 1979):

בכנס השני הארצי לגרונטולוגיה שנערך במכון ויצמן הובאו הנתונים הבאים: אוכלוסיית הקשישים בי-ישראל נמצאת בקו עלייה מתמיד ובשנת 1977 מנתה אוכלוסייה זו 282,700 נפש, 9.2% מכלל האוכלוסייה. ב-1995, על-פי התחזית, יהיה שיעור אוכלוסיית הקשי-שים 9.9% (בהנחה של עליית 25,000 יהודים בשנה).

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם משרד הרווחה ערוך לקראת גידול באוכ-לוסיית הקשישים, להרחבת מערכת שירותים והסדרים לסייע לאוכלוסייה זו, וכיצד?

2. מה הן פעולות המשרד להרחבתם ושיפורם של המוסדות לקשישים, ומה התקציב לכך?

3. האם נכללים צרכי הקשישים המיוחדים בכל תכנון של שירותים לאוכלוסייה ומה הן פעולות המשרד לשילוב אוכלוסייה זו בחברה לאחר הפרישה מהעבודה?

4. האם מוכן השר לדאוג להגמשה של חוקי הפרי-שה מהעבודה ולעודד תעסוקת קשישים הרוצים ויכולים לעבוד?

5. האם מוכן כבוד השר לפעול להכרה בגרונט-ולוגיה ובגריאטריה כמקצוע מוכר במסגרות האקדמיות ולעודד את המחקר בנושאים אלו, גם על-ידי הקצאת משאבים לשם כך?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הי"ר ש. ארבל-אלמולינו:

הריני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. אני מז-מינה את כבוד שר העבודה והרווחה להשיב על שאל-תות.

2906. הביקורת על אי-סדרים כניחול החשבונות של אנדרת הבורמים הקואופראטיביים

הכרזת-הכנסת י. זכאי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ג בטבת תשל"ט (22 בינואר 1979):

בסעיף ד' 5 בדו"ח ועדת הביקורת של אנדרת הכור-מים הקואופראטיבית של יקבי ראשון-לציון וזכרון-יעקב מיום 6 בדצמבר 1978 נאמר: "אחד מנבחרי האגודה משך כספים בחוץ-לארץ אשר לא נוקפו לחובתו בארץ עד לאחרונה. לאחר שנתגלתה עובדה זו בביקורת, נעשה "שיחזור לאחור" של ספרי האגודה ונרשם חיוב. ועדת הביקורת נדהמה מאופן הטיפול בנושא לאחר גילוייו. אבקש להשיב לי:

האם מתכונן השר להורות לרשם האגודות לבדוק אם נוהל "השיחזור לאחור" הוא מקובל ומוצדק?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בהתאם להוראתי בדק רשם האגודות השיתופיות את הנושא. הבדיקה העלתה כי בעת סיום משלחת מטעם נבחרי האגודה הנדונה בארצות-הברית קיבל אחד מנב-חרי האגודה סכום של 1,000 דולר לצורך הוצאות חי-קשורות בסיום המשלחת. הנ"ל פנה בכתב מיומתי ל-הנהלת האגודה וביקש לחייב את חשבונו באגודה בסכום האמור.

לפי ההסברים שקיבל הרשם מהאגודה לא נעשה "שיחזור לאחור" בספרי האגודה.

2942. כפילויות בתשלומי המסד לביטוח לאומי

הכרזת-הכנסת ש. שטרן-קצין שאלה את שר העבודה והר-ווחה ביום ג' בשבט תשל"ט (31 בינואר 1979):

מידעיה בעתון "הארץ" מיום 3 בינואר 1979 עולה שהביטוח הלאומי גילה שיש כפילויות במיליוני לירות לשנה בתשלום לנוקקים. לדוגמה, בכפר-סבא בוטחו בי-קופת-החולים 134 קשישים פעמיים, הן על-ידי לשכת הסעד והן על-ידי הביטוח הלאומי, ולגבי 7 אנשים הת-ברר שהם מבוססים בקופת-החולים אף שנפטרו לפני כמה שנים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם ידיעות אלו נכונות הן?

לשאלה 1: הקריטריונים המגדירים מקום ישוב כעיר-פיתוח הם: א. אוכלוסיה המורכבת ברובה מעו-לים שעלו אחרי 1948; ב. אזור גיאוגרפי התואם את מדיניות פיזור האוכלוסיה.

לשאלות 2 ו-3: אור-עקיבא אינה תואמת את הקרי-טריונים הקיימים מהבחינה הגיאוגרפית. עם זאת מונ-תה ועדה ביו-משרדית אשר תפקידה להמליץ על קרי-טריונים נוספים, במטרה לכלול אף ישובים כאור-עקיבא במסגרת זכאות לתמריצים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):
אדוני השר, לפי הערכתך, מתי הועדה הזאת צריכה להגיש את מסקנותיה?

שר-העבודה-ההרווחה י. כ"ץ:
קשה לי להשיב על כך בשלב זה, אבל אנו עושים כמיטב יכולתנו להאין את עבודתה.

3112. מתן פטור מתשלום בעד פטוטון למזרח בשדרות

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ו בשבט תשל"ט (12 בפברואר 1979):

הגברת לאה שרה עובדת כמורה בבית-הספר המקיף בעיר-הפיתוח שדרות. היא נמנית עם המורות המעטות (30% מכלל המורים) המתגוררות במקום, דבר שהוא בעל חשיבות רבה לפיתוח העיירה ולשיפור איכות החיים שבה.

בגלל היותה בעלת הכנסה דורשים ממנה ("נעמ"ת") תשלום בעד שהיית ילדתה בפטוטון בסך 1,450 לירות לחודש.

שאלותי הן:

1. האם אין כבוד השר סבור כי דרישות כאלה עלו-לות לפגוע בפיתוח עיירות-הפיתוח ולמנוע מאנשים מקצועיים ובעלי השכלה לבוא לגור בהן?

2. מה יעשה כבוד השר על-מנת לתקן את המצב?

שר-העבודה-ההרווחה י. כ"ץ:
הריני מתכבד להשיב על השאלתה הנ"ל, שהוע-ברה אלי על-ידי שר החינוך והתרבות:

לשאלות 1 ו-2: א. משרדי קבע עדיפות מיוחדת להשתתפותו בהחזקת ילדים במעונות בעיירות-פיתוח ש-סווגו כ"א+. שדרות איננה נמנית, כידוע, עם עיירות אלה. ב. המורים המתגוררים בעיירות-פיתוח, לרבות שד-רות, מקבלים תמריצים ייחודיים הכוללים, בין היתר, תוספת בסך 500 לירות למשכורתם, 75% מהוצאות ליי-מודים אקדמיים, השתתפות בהוצאות שכר-דירה.

לאור זאת לא ראה משרדי מקום לקבוע, בתנאים הקיימים של אילוצים תקציביים חמורים, השתתפות מוע-דפת בהחזקת ילדי מורים במעונות בעיירות-פיתוח שאי-נן מסוגלות כ"א+.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת שילנסקי.

1. כן. במסגרת תקציב 1979/80 יפעיל משרדי תכ-נית רחבה ומקיפה לטיפול בקשיש, בהיקף של 171 מיליון לירות, המהווה גידול של 100% לעומת תקציב השנה שעברה.

במסגרת זו נכללות פעולות פיתוח מסגרות לאספקת ארוחות חמות; פיתוח מרכזי שירות יומי; הרחבת השירותים הקהילתיים; הרחבת מסגרות התעסוקה וה-כנה לפרישה.

2. מוסדות לקשישים מוקמים על-ידי יומים פרטיים וגופים ציבוריים. המשרד תורם להרחבתם ושיפורם של המוסדות בשיתוף עם "משען" ו"אשל". בתקציב המשרד לשנה זו הוקצו לגושא כ-45 מיליון לירות.

3. משרדי מקדיש מאמץ ניכר להגברת המודעות לצרכי הקשישים ומשפחותיהם ונתן לכך דעתו במס-גרת הפרויקטים של שיקום שכונות ולשכות שינוי.

4. גושא הפרישה מהעבודה מתמת גיל מוסדר לגבי מרבית המשק בהסכמים קיבוציים, הנקבעים ב-משא-ומתן חפשי בין אירגוני העובדים ואירגוני המע-סיקים. ההסכמים אינם מונעים המשך העסקת עובד לאחר גיל הפרישה כאשר העסקתו מוסכמת על שני הצד-דים.

אשר לעובדי המדינה, תנאי פרישתם אמנם מוסדרים בחוק, אולם החוק מאפשר העסקת העובד מעבר לגיל הפרישה בתנאים מסויימים.

אם כוונת השואל, בדברו על הגמשה של חוקי ה-פרישה מהעבודה, לאפשר המשך העסקה של עובד גם ללא הסכמת מעסיקו, הרי שעניין זה מורכב ויש לו היבטים רבים.

כידוע לחבר הכנסת הנכבד החל אתמול דיון במלי-את הכנסת בנושא "השתלבות הפנסיונרים בחיי החברה והמשק בישראל" ואביע דעתי בנדון בדברי במסגרת דיון זה.

5. כן. כבר היום מקציבים משרד העבודה והרווחה והמוסד לביטוח לאומי משאבים לקיום מחקרים בתחומים שהשואל הנכבד הזכיר. אנו מעוניינים להגביר פעולות אלה ככל שנצליח לגייס משאבים נוספים למטרה זו.

3080. הקניית מעמד של עיר-פיתוח לאור-עקיבא

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר האוצר ביום ט"ו בשבט (12 בפברואר 1979):

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מה הן הקריטריונים המגדירים מקום ישוב כעיר-פיתוח?

2. האם תואמת אור-עקיבא קריטריונים אלו?

3. אם כן — מדוע לא סווגה כעיר-פיתוח, סיווג שיקנה לה העברת משאבים לפיתוח, הכוונת משקיעים, תמריצים למורים ופתרונות דיור?

שר-העבודה-ההרווחה י. כ"ץ:
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, ה-ריני מתכבד להשיב על השאלתה הנ"ל, שהועברה אלי על-ידי ראש הממשלה:

מיוחדת אשר פעילותה תתמקד בלמידת האופי המיוחד של הבעיה והשלכותיה בהתמודדות היומיומית?

ב. האם תינתן זכות קדימה במעונות-יום המשמשת כראש משפחה?

ג. האם תינתן זכות קדימה בשירות התעסוקה לאם המשמשת ראש המשפחה?

ד. מדוע לא יינתן סעד משפטי גם לאמהות שאינן מוכרות על-ידי החוק כנתמכות?

ה. האם אם המשמשת כראש משפחה זוכה בהקלות במסיו?

ו. האם משרד העבודה והרווחה מעניק ייעוץ פסיכולוגי למשפחות חד-הוריות נתמכות?

ש"העבודה והרווחה י. כ"ץ:

א. הריני מפנה את השואל הנכבד לתשובתי על השאלתה מס' 2528 שניתנה ביום 27 במארס 1979. בעקבות המלצות הדו"ח שהוגש לי לאחרונה מיניתי צוות קבוע, בראשותה של מנהלת האגף לנשים במשרד רדי ובהשתתפות מנהלת המחלקה לשיקום במוסד לבי-טוח הלאומי ומנהלת השירות לרווחת הפרט והמשפחה במשרד העבודה והרווחה, לתיאום הטיפול ולקידום ענייניהם של אוכלוסיה זו.

ב. החל משנת הלימודים תשל"ט מקבלות משרדות חד-הוריות עדיפות בקבלת ילדיהן למעונות. בינוסף זכאיות אמהות אלה להשתתפות כספית גבוהה יותר של משרדנו בהחזקת הילדים במעונות.

ג. כן. זכות קדימה לעבודה נתונה לאם המשמשת כראש משפחה.

ד. הקריטריונים לזכאות לקבלת מידע משפטי מ-טעם המדינה נקבעו בתקנות מכוח חוק הסיוע המשפטי, תשל"ב-1972.

ה. לפי המידע שנמסר לי הושווה, במסגרת הרפורמה במס הכנסה, מעמדה של משפחה חד-הורית ל-מעמדו של ראש משפחה אחר.

ו. משרדי מעניק ייעוץ מקצועי למשפחות חד-הוריות באמצעות תחנות לייעוץ בחיי המשפחה, ועל-ידי עובדים סוציאליים במחלקות לשירותים חברתיים.

3159. יהוס אל החניכים הישראלים בפנימיית "אור יוסף" שליך פאריס

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר החוץ ביום כ"ב בשבט תשל"ט (19 בפברואר 1979):

צורף עותק מכתב שהגיע אלי והעוסק בפרשה אומללה של פיתוי משפחות בישראל לשלוח ילדיהן ללמוד בישיבה המכונה "אור יוסף" אשר ליד פאריס.

אבקש מאת כבוד השר להשיב על השאלות הבאות הנוגעות לתוכן המכתב:

א. האם נכון שנער ששמו שלמה ביטון מאשקלון אכן נמצא בישיבת "אור יוסף" אשר ליד פאריס?

ב. האם נכונה האינפורמציה על כך שבישיבה זו מכים ומתעללים בנער וכי איננו יכול להתבטא בו אורח חפשי במכתביו אל הוריו? האם נכון שהנער נמצא על סף התאבדות?

דב שילנסקי (הליכוד):

שדרות, כידוע, נמצאת במצב קשה מאוד מבחינה חברתית ומעוניינת למשוך כוחות חדשים. האם בגדר משיכת כוחות הוא שידרשו ממורה, שבעצם מגוריה שם מקריבה קרבן מסויים, לשלם 1,450 לירות בעד פעוטון?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

חבר-הכנסת שילנסקי, ברצוני להתייחס לתשובתי הקודמת בדבר מיפוי מחודש ומתוקן של עיירות-הפיתוח. אפשר ואפשר שנושא זה יקבל את ההתייחסות גם בתחום המיפוי, כי המיפוי איננו גיאוגרפי בלבד אלא חייב, לדעתי, להיות גם מיפוי של סיווג.

3117. מצבם של קשישים

חבר-הכנסת ש. פלאט-שרון שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בשבט תשל"ט (12 בפברואר 1979):

לפי נתונים של הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה יש בארץ כ-350,000 קשישים מעל לגיל 65.

רצוני לשאול:

א. כמה קשישים מצויים היום בבתי-אבות?

ב. כמה קשישים נהנים היום מפנסיה, פרט למה שהם מקבלים מהביטוח הלאומי?

ג. האם יש למשרד העבודה והרווחה תכנית מקיפה לטיפול בקשיש?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. לפי הנתונים שבידינו נמצאים כיום בבתי-אבות פורטיים וציבוריים 10,200 קשישים.

ב. לפי הנתונים המצויים בידינו חיים בישראל כ-350,000 קשישים. לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי כ-135,000 קשישים מתקיימים מקיצבת זיקנה בתוספת הטבה סוציאלית. מכאן סביר להניח שכ-215,000 קשישים מתקיימים מקיצבת זיקנה והכנסה נוספת, הבאה בעיקר מפנסיה.

ג. אני מפנה את השואל הנכבד לתשובתי על השאלתה מס' 3061 של חבר-הכנסת אברהם כץ (עוז) שהשיבותי עליה היום.

3117. הסיוע הניתן למשפחות חד-הוריות

חבר-הכנסת מ. קצב שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט"ז בשבט תשל"ט (12 בפברואר 1979):

לפי הנתונים האחרונים על מצב הגירושין במדינה, המתרחשים לשנת 1976, התגרשו 3,066 זוגות יהודיים עם ילדים.

ב-90% מהמשפחות החד-הוריות מתפקדת תאם כ-ראש המשפחה על-פי פסיקת בתי-המשפט.

בחברה הישראלית מצבה של האם המתפקדת כראש המשפחה הוא עגום למדי. הדבר נובע מתוסר תחיקה חולמת ומדעות מיושנות.

אבקש להשיב לי:

א. מדוע לא חוקם במשרד העבודה והרווחה יחידה

4. אם כן — מה בדעת השר לעשות כדי לפתור את הבעיה?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ב־56 ישובים פועלים עובדי חברות-רחוב מ־טעם משרד העבודה והרווחה; בכל האחרים טרם הוס־עלו עובדי חברות-רחוב.

2. ב־20 ישובים, ביניהם חצור, יבנה, שדרות, הר־צליה, עקרון, עכו, לוד, רמלה, שפרעם, תל־מונד, גתי־בות, חוף־אשקלון וקריית־גת.

3. כן.

4. משרדי פועל להפשרת תקנים נוספים לנושא זה.

3297. נביית קיצבת זיקנה על־ידי מיופ־הכוח

חברת־הכנסת ש. ארבל־אלמולזינו שאלה את שר העב־דה והרווחה ביום ו' באדר תשל"ט (5 במא־ס 1979):

בעתון "ידיעות אחרונות" פורסם כי מר ברל הירש, החי בתנאים סוציאליים מתפירים בשכונת־שבוי בתל־אביב, מקבל את קיצבת הזיקנה שלו מהביטוח הלאומי באמצעות רבה של שכונת־שבוי, המקבל בשמו את ה־כסף.

נוכח החשיבות הציבורית של תופעה זו רצוני ל־שאול:

1. האם מתיר הביטוח הלאומי לגבות את קיצבאות הזיקנה באמצעות בא־יכות?

2. אם כן — מה הוא מספר האנשים המקבלים קיצ־באות זיקנה באמצעות בא־יכות?

3. האם קיים מעקב דיווח על מיופ־הכוח?

4. האם קיים מעקב דיווח על הזכאים לקיצבת זיקנה לאחר העברת הכסף המגיע להם על־ידי מיופ־הכוח?

5. האם ידוע לכבוד השר על אנשים שמעלו בכספי הנזקקים לקיצבת זיקנה והעלימו מהם סכומי כסף ה־מגיעים להם?

6. מדוע מתיר הביטוח הלאומי לגבות את קיצ־באות הזיקנה באמצעות בא־יכות?

7. אם האיש הנזקק לקיצבת זיקנה אינו יכול לגבות את הכסף, מדוע לא ימנה הביטוח הלאומי אפס־רופוס רשמי שיהיה חייב בדיווח מתאים?

8. מה מדיניות המשרד לטיפול במקרים כאלה כמו זה של מר ברל הירש משכונת־שבוי?

שר־העבודה והרווחה י. כ"ץ:

1. על־פי חוק הביטוח הלאומי קיימת אפשרות ל־שלם גימלה לירי אדם אחר לזכות הזכאי, על סמך ה־ראות בית־הדין לעבודה, אם נוכח בית־הדין כי הדבר הוא לטובת הזכאי.

אפשרות שנייה היא שהקיצבה תשולם לכן מ־ש־פחתו של הזכאי בתקופה שלא תעלה על שנה — אם עקב מצבו הנפשי או הגופני לא יוכל הזכאי לגבותה.

ג. כמה נערים, בנים למשפחות ישראליות, לומ־דים בישיבת "אור יוסף" זו? האם ניתן לקבל רשימה שמית של הנערים הללו? האם היחס אליהם דומה ליחס שנוקטת ישיבת "אור יוסף" כלפי שלמה ביטון?

ד. מה הצעדים שנוקט משרדך כדי להימצא בקשר עם הנערים הללו, ומה הדרך האפשרית להחזירם הביתה אם הוריהם יבקשו זאת?

שר־העבודה והרווחה י. כ"ץ:

הריני מתכבד להשיב על השאלתה הנ"ל, שהועברה אלי על־ידי שר החוץ:

לשאלה א: הנער שלמה ביטון שהה במשך תקופה מסוימת בישיבת "אור יוסף". בפברואר 1979 הוחזר ארצה, לפי דרישת הוריו.

לשאלה ב: הנהלת הישיבה מכחישה את הטענות שהועלו בקשר לחניך שלמה ביטון. קונסול ישראל בפא־ריס ביקר בישיבה בחודש אוגוסט 1978, ודיווחו לא כלל הערות המתייבות התייחסות או פעולה מיוחדת.

לשאלה ג: על־פי מידע שבידינו לומדים כעת ב־פנימיה 82 ילדים מישראל. הרשימה המפורטת שמורה במשרד.

לשאלה ד: מדי פעם מבקרים בישיבה נציגי השג־רירות בפאריס, המדווחים על ביקוריהם אלה. לפי ה־מידע שבידי כאשר מתגלה צורך להחזיר חניך לארץ לפי דרישת ההורים, או מסיבה אחרת, מבוצעת ההחזרה ללא דיחוי על חשבון הישיבה.

הדיר ש. ארבל־אלמולזינו:
רשות לשאלה נוספת לחברת־הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מה יודע כבוד השר על גופים פוליטיים מובהקים העושים בארץ שלנו פעולות שידול כדי להדיח ולהניע הורים משכבות מצוקה למען ישלחו ילדיהם לחוץ־לארץ למוסדות מהסוג של "אור יוסף", שהמלה "אור" אינה ראויה להיכלל בשמו?

שר־העבודה והרווחה י. כ"ץ:

בשלב זה אינני יודע על מקומות או אירגונים מ־הסוג הזה. אבל אם תוכל לעזור לי בנושא זה אשמח מאוד לקבל ממך מידע.

יחזקאל זכאי (המערך):

אני מבקש להשיב לי על השאלתה מס 2906. הייתי בוועדת הכספים.

3196. הצורך בהפשרת תקנים של עובדי חברות־רחוב

חברת־הכנסת ד. רזוליו שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט בשבט תשל"ט (26 בפברואר 1979):

רצוני לשאול את השר:

1. באילו ישובים אין עובדי חברות־רחוב?

2. באילו ישובים מבין אלה שאין בהם עובדי חברות־רחוב יש צורך דחוף בעובדים כאלה?

3. האם הקפאת התקנים תפגע באפשרות לקבל עובדי חברות־רחוב במקומות שבהם הדבר הכרחי?

הכספים משולמת תוספת יוקר לקשישים, במידה שהיא משולמת לציבור השכירים.

קיצבתם של מקבלי הטבה סוציאלית, שהם הקשישים שעיקר קיומם הוא על קיצבת הזיקנה, מעודכנת פעמיים בשנה, באפריל ובאוקטובר, על-פי תנודות השכר הימוצע במשק.

כמו-כן משולמת להם תוספת יוקר כמו לעובדים השכירים. בנוסף משולמת הקיצבה — כאשר התנודות במדד יוקר המחירים עולה ב-10% לפחות — במועד מוקדם מהמועד שבו משולמת לעובדים השכירים תוספת היוקר שמקורה בתנודות אלה.

3410. המחפור בעובדים סוציאליים בעיריית תל-אביב

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר העבודה והרווחה ביום י"ג באדר תשל"ט (12 במארס 1979):

נמסר לי כי ראש עיריית תל-אביב החליט לפטר עשרה עובדים סוציאליים באגף לעבודה סוציאלית ב-עיריית תל-אביב ולא לאפשר קבלת עובדים סוציאליים חדשים לתקנים הקיימים והפנויים כיום.

בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם ידיעות אלו נכונות?
2. אם כן, מה הסיבה להחלטה זו של ראש העיר?
3. כיצד מתיישבת החלטה זו עם הצורך הרב ב-עובדים סוציאליים בשכונות העיר לנוכח המצוקה הגדולה שבה שרויים רבים מהתושבים?

4. מה הם הצעדים שבדעת השר לגקוט כדי לאיים את התקנים הקיימים הפנויים ולמנוע את פיטורי עשרת העובדים?

5. מי הם הגופים המממנים את תקציבו של האגף לעבודה סוציאלית בעיריית תל-אביב, ומה חלקו של כל אחד מהגופים, במספרים ובאותויות?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

1—2. ראש עיריית תל-אביב הורה על פיטוריהם של 10 עובדים סוציאליים והקפאת 28 משרות פנויות של עובדים סוציאליים, בגלל מחסור בתקציב העירייה.

3. לצערי אין החלטה זו מתיישבת עם הצורך ב-עובדים סוציאליים בשכונות העיר.

4. בעקבות פנייתי לראש העיר בוטלו הפיטורים, והעובדים הסוציאליים ממשיכים בעבודתם.

5. משרד העבודה והרווחה משתתף ב-75% מתקציב הפעולות והתקנים שאושרו על-ידי המשרד. העירייה מממנת את יתרת התקציב.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערי):

לגבי 28 משרות, גם הן אושרו?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
אני מתכוון לפיטורים.

עם זאת נקבע על-ידי הנהלת שירותי הדואר הסדר פנימי שלפיו מי שמקבל את קיצבתו בבית-הדואר רשאי למסור לאדם אחר ייפוי-כוח לגביית קיצבתו, ובעת תשלומה על המיופה להציג תעודת זהות של גובה הקיצבה ותעודת זהות של הזכאי. הסדר זה נקבע בשים לב לכך שלעתים הזכאי לגימלה אינו מסוגל, זמנית, לגבות את קיצבתו מסיבות בריאותיות, היעדרות זמנית ממקום מגוריו וכדומה.

2. אין בידינו מידע מדויק על מספר המקבלים קיצבאות באמצעות ייפוי-כוח. בשנת 1973 ערך המוסד לביטוח לאומי מחקר שממנו התברר כי 14% מכלל מקבלי קיצבאות זיקנה ושאינם פודים את קיצבתם באמצעות מיופה-כוח באורח קבוע, וכי הסיבות העיקריות לפדיון הקיצבה באמצעות מיופה-כוח הן סיבות בריאותיות, ב-עיקר קשיים בהליכה או ריתוק למיטה או לכיסא.

3—4. לא קיים מעקב, והנהגת דיווח במקרים מסוג זה לא נמצאה מעשית.

5. לא ידוע.

6—8. המוסד לביטוח לאומי פועל על-פי הוראות החוק כפי שפירטתי בתשובתי על שאלה 1. עם זאת מלמד הנסיון המצטבר כי ההסדר הוא לטובת הזכאים, ולכן אין המוסד לביטוח לאומי מתערב בהסדר הקיים בבנק הדואר.

3298. הטיפול בקשישים

חברת-הכנסת מ. קצב שאל את שר העבודה והרווחה ביום י' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

כידוע אוכלוסיית הקשישים בישראל נמצאת בקו עלייה מתמיד. אין הגידול באוכלוסיית הקשישים מלווה בהרחבה ופיתוח מקבילים של מערכת השירותים הנחוץ צה לאוכלוסיה זו.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה עושה משרד העבודה והרווחה כדי להרחיב ולשפר את שירותים הקהילתיים ושירותי-הבית לקשישים?

2. מה עושה משרד העבודה והרווחה כדי למנוע שחיקה בהכנסתם של הקשישים?

3. כיצד בדעת השר להבטיח בתיכנון לטווח ארוך פיתוח מערכת שירותים לקשישים נוכח המגמה המסתמנת של גידול באוכלוסיית הקשישים?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

1. 3. אני מפנה את השואל הנכבד לתשובה על השאלתה מס' 3061 של חברת-הכנסת אברהם כץ (עוז) שעמדתה להשיב עליה היום.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

לא השבת כי הוא לא היה באולם. אם כך, תשיב עליה עכשיו.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
אחזור אליה אחר כך.

2. שיעורי קיצבת הזיקנה, שלפי חוק הביטוח הלאומי, מעודכנים מדי שנה, בראשית שנת הכספים, על-פי תנודות השכר הממוצע במשק כולו. תוך שנת

כי הצטברו כספים על שמה בקרן ההשתלמות לאקדמאים ואם לא תיסע לטיול שייקרא, פורמאלית, "השתלמות" היא תפסיד את הכסף. שיחה זו דירבנה אותי לבדוק את הנושא ומצאתי כי בעניין זה הגענו עד כדי אבסורד. שאלתי לכבוד השר :

האם בדעת השר לגרום לשינוי המצב בעניין זה ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
תנאי קרנות ההשתלמות נקבעים בהסכמים קיבוציים שבין אירגוני המעסיקים ואירגוני העובדים, ובשלב זה אין באפשרות משרדי להתערב.

עם זאת אציין שהנושא שהועלה בשאלתה מהווה חלק מהבעיות הקיימות לגבי מערכת השכר בשירותם הציבורי, וכבר יזמתי צוות לבדיקת הנושא בכללותו בעתיד הקרוב.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילינו :
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד) :
האם ידוע לכבוד השר שכל עניין ההשתלמות הוא פיקציה, וב-90% האנשים שמנצלים זאת לטיול, בו בזמן שאילו נתנו להם את הכסף ביד הם היו מוציאים אותו לעניין פרודוקטיבי ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
אני יודע על מצב הדברים, שכנראה במקרים רבים מאוד הוא כפי שאתה אומר. אבל יש עוד כמה נושאים בעזרת-השם, שהם בבחינת פיקציה ולכן צריך לבדוק את הנושא בכללותו.

3586. מימון הקורסים לדיילים ולדיילות
ביאל על

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979) :

נמסר לי כי משרד העבודה והרווחה מצא לנכון להוציא כספי ציבור על מימון מדיניות הכשרת עובדים זמניים ב"אל על". החברה אינה מעניקה קביעות לדיילים ולדיילות אלא מעסיקה אותם 12 חודש בלבד כעובדים זמניים, לאחר מכן מפטרת אותם ומגייסת עובדים חדשים. לצורך כך היא הקימה מנגנון הכשרה גדול, המקיים יותר מ-20 קורסים בשנה, כשבכל קורס כ-20 חניכים ומשך ההכשרה — חודשיים.

אודה לשר אם ישיב לי :

1. האם נכונות הידיעות המובאות לעיל ?
2. אם כן — האם רואה כבוד השר בחיוב את הקצאת הכספים ממשרדו למימון הכשרת עובדים זמניים בחברת "אל על" ?
3. אם לא — האם יפעל לביטול גורג פסול ובזבוזי זה ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
1-3. משרדי אינו משתתף במימון קורסים לדיילים ולדיילות בחברת "אל על".

היו"ר ש. ארבל-אלמוזילינו :
אני מבקשת להשיב על השאלתה של חבר-הכנסת זכאי, שהועברה קודם לפרוטוקול.

(שר-העבודה קורא את התשובה לשאלתה מ' 2906 ראה לעיל עמ' 2595).

אורה נמיר (המערך) :
בתשובה דיברת גם על 28 משרות.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
לפי מיטב ידיעתי אלה לא אושרו.

3500. מניעת כפילות כפעולות לשיקום נכים

חברת-הכנסת ש. דורון שאלה את שר העבודה והרווחה ביום כ"ז באדר תשל"ט (26 במארס 1979) :

גורמים שונים בארץ, כמשרד העבודה והרווחה, ביטוח לאומי, משרד ראש הממשלה, מטפלים בשיקום נכים. פיצול הטיפול גורם לכפילויות ולבזבוז רב ב"כוח-אדם ובמזון.

אבקש להשיב לי :

1. מה בדעת השר לעשות כדי למנוע כפילויות ב"שיקום נכים" ?

2. מדוע לא יאוחדו כל הגורמים המטפלים בשיקום, ובכך יצומצם כוח-האדם המטפל בהם ויחסוך כסף רב ?

3. האם לא ניתן לאחד את הטיפול בנושא עם ה"אגף לשיקום של המוסד לביטוח לאומי" ?

4. כמה עובדים חדשים לשיקום התקבלו בשנת התקציב האחרונה במוסד לביטוח לאומי ?

תשובת שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. א. בנושא שיקומם של נכים לא קיימת כפילות. כל גוף מטפל באוכלוסיית נכים מוגדרת, על-פי הזכויות לשיקום שנקבעו בחוקים השונים, ובדרכי שיקום שונות ומשלימות זו את זו.

ב. המוסד לביטוח לאומי אינו מקיים מפעלי שיקום משל עצמו והוא משתמש בשירותי השיקום הקיימים.

ג. פעולות משרד העבודה והרווחה מתייחסות ל"אוכלוסיות מצוקה שאינן נכים ולאוכלוסיות נכים המופנים על-ידי המוסד לביטוח לאומי וגורמים אחרים. פעולות אלו הן בתחום השיקום המוסדי, שיקום במפעלים מוגנים ושיקום כללי.

ד. ההנהלה תשל משרד העבודה והרווחה ושל המוסד לביטוח לאומי דואגות להסדים מתאימים כדי להבטיח את התיאום הדרוש בטיפול בנושא זה.

ה. שתי היחידות לשיקום שפעלו בתחום משרדי העבודה והסעד לשעבר אוחדו במסגרת משרד העבודה והרווחה.

4. תקן המחלקה לשיקום מקצועי במוסד לביטוח לאומי גדל ב-14 1/2 משרות בשנת 1978. מספר הפניות הצפוי למחלקה לשיקום מקצועי בשנת 1979 נאמד בכ-12,000 פניות, המהווה גידול של כ-33% לעומת מספר הפניות בשנת 1978.

3583. קרן ההשתלמות לאקדמאים

חברת-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979) :

ישבתי הערב בין מכרים ואחת הנוכחות, אקדמאית, ביקשה את עצתנו לאן לנוע לחוץ-לארץ. היא הסבירה

פסיכומטריות ובחינות כניסה אחרות; אוניברסיטת חיפה — הקריטריונים הם תעודת בגרות, בחינות פסיכומטריות ובחוגים מסוימים דרישות ותנאים ספציפיים לכל חוג.

3480. פיגורים בהעברת כספים לתקציב הפיתוח לרשויות המקומיות

חברת הכנסת מ. קצב שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו באדר תשל"ט (26 במארס 1979):

כידוע מצבן הכספי של הרשויות המקומיות הוא גרוע. בין יתר הסיבות המצב הכספי הקשה נובע מאי-העברת תשלומים במועד התחילה על חווים ובעצם תמיד עלות הפרויקטים מפגרת בשיעור ניכר. אחר השתתפותם.

לאחרונה שוב הודיע האגף לפיתוח מערכת החינוך במשרדכם כי לא תשחררו כל סכום שהוא, בשביל מבני חינוך שנבנו בשנת 1978/79, לפני שנת הכספים 1979/80. אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

1. מדוע הרשויות המקומיות לא יקבלו את מלוא הוצאות הבנייה של מבני החינוך?

2. מדוע משרדכם לא יעביר מקדמות על חשבון בניית מבני חינוך לרשויות המקומיות?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

1. הסדרי התשלומים לרשויות המקומיות בנושאי פיתוח מוסדות חינוך נקבעים על-ידי ועדה משותפת למשרד האוצר, משרד החינוך, מפעל הפיס ומרכז ה- שלטון המקומי. הסדרים אלה מבטיחים השתתפות ב- שיעור ממוצע של 90% מהעלות המוכרת.

בשנת התקציב 1978 הוטלו על משרד החינוך קיצוץ צים מספר בתקציב הפיתוח. בין השאר נדחה תקציב התייקרויות של 140 מיליון לירות לשנת התקציב 1979 וזה הכביד במידת-מה על הרשויות המקומיות.

2. בהתאם להסדרי המימון הקיימים, אשר פורסמו בחוזר המנהל הכללי (חוזר מיוחד מס' 2, שיכפול 2, תשל"ו, מאוגוסט 1976), מועברת הלוואה ראשונה ב- שיעור של 40% מהעלות המוכרת עם תחילת הבנייה.

3481. פטורי המורה אחמד אנבריה

חברת הכנסת ת. טובי שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו באדר תשל"ט (26 במארס 1979):

סעיד אחמד אנבריה מכפר מוסמוס, מורה בבית-הספר התיכון הערבי בלוד, מלמד שם מהתחלת שנת ה- לימודים הנוכחית.

בימים אלה הודיע לו מנהל בית-הספר שאין הוא יכול עוד לעבוד וללמד בבית-הספר. משיחה עם המפקח האזורי נודע למורה שהפטרונים נובעים מנימוקים פור- ליטיים. המורה סעיד אחמד אנבריה הינו אחיו של מס- עוד אנבריה, אחד הסטודנטים באוניברסיטה העברית בירושלים שקיבלו צווי ריתוק והורחקו מהאוניברסיטה.

אי לזאת הנני שואל את כבוד השר:

1. מדוע פוטר המורה סעיד אחמד אנבריה מעבו- דתו בבית-הספר התיכון בלוד?

הו"ר ש. ארבל-אלמולואנו:
רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת זכאי.

יחזקאל זכאי (המערך):
אלוני השר, בין קבלת הכסף ובין מכתב החיוב, מה הפרש הזמן?

שר העבודה והרווחה י. כ"ץ:
לא אוכל לומר לך. אני מוכן לבדוק.

הו"ר ש. ארבל-אלמולואנו:
אני מומינה את שר החינוך והתרבות להשיב על שאלות.

3458. הקריטריונים לקבלת תלמידים למוסדות להשכלה גבוהה

חברת הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב באדר תשל"ט (21 במארס 1979):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם נשאלות הבנות, בשעת הרישום ללימודים במוסדות להשכלה גבוהה אם שירתו בצה"ל?

2. אם כן — כמה בנות שלא שירתו בצה"ל לומדות מוסדות להשכלה גבוהה (יחד ובכל אחד מהמוסדות)?

3. אם לא — מדוע?

4. האם קיימות פאקולטות שמספר המתקבלים א- ליהן מוגבל?

5. אם כן — אילו, ומה הם הקריטריונים לקבלת תלמידות אליהן?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

1. כל הגרשמים נדרשים לציין אם שירתו בצה"ל.

2-3. לא ניתן לקבל נתונים מדויקים. רק מאו- ניברסיטת תל-אביב נתקבל הנתון — 1,800 בנות שלא שירתו בצה"ל.

4. התשובות שונות לגבי האוניברסיטאות: אוני- ברסיטת תל-אביב — ברוב היחידות מספר המקומות מו- גבל; נכון ויצמן למדע — אין הגבלה; האוניבר- סיטה העברית — בכל הפאקולטות; אוניברסיטת בן- גוריון — בפאקולטה לרפואה; הטכניון — קיימת הג- בלה, אבל בגבולות גמישים, המשתנים מדי שנה. ההג- בלה קובעת את סף הקבלה לפאקולטה על סמך הסכ- — ציון משוקלל; אוניברסיטת ברא-אילן — יש הגבלה במחלקות מספר בגלל דרישות ספציפיות וכושר קיבול.

5. באוניברסיטת תל-אביב — הקריטריונים הם ב- חינוך בגרות ובחינות פסיכומטריות, אין קריטריונים ספציפיים לגבי בנות; באוניברסיטה העברית — אין ק- ריטריונים מיוחדים לבנות; נתון שירות בצה"ל איננו חלק מקריטריוני הקבלה; באוניברסיטת בן-גוריון — בפאקולטה לרפואה הקריטריון הוא תעודת בגרות עם שני ציוני "8", אזרחות ישראלית, גיל 20 מינימום, בנות ששירתו בצה"ל או שתי שנות שרות לאומי, בחינה פסי- כומטרית וראיון אישי; הטכניון — הקבלה מתבססת על מספר המקומות המתוכם; מספר המועמדים, הישגי תעודת הבגרות ו/או בחינות מיון ו/או שניהם יחד; אוניברסיטת ברא-אילן — הקריטריון לקבלה הוא בחינות

2. האם הפיטורים קשורים בצו הריחוק שהוצא נגד אחיו מסעוד אגבריה?

3. האם מוכן כבוד השר לבדוק את נסיבות הפיטורים ולפעול להחזרת המורה המפוטרת לעבודתו?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

מר סעיד אחמד אגבריה הועסק על-ידי מנהל בית הספר כמורה למדעי הטבע בבית-הספר התיכון הערבי בלוד מראשית שנת לימודים זו. נאמר לו במפורש כי עבודתו היא זמנית כל עוד לא יתקבל אישור להעסקתו ממשרד החינוך.

הנ"ל טרם סיים את לימודיו באוניברסיטה ואינו מחזיק בתואר ב.ס., ולפיכך משרדנו לא אישר העסקתו בבית-ספר תיכון.

ביום 30 בינואר נאמר למנהל בית-הספר כי עליו להפסיק את עבודתו הזמנית של המורה הנ"ל.

לפי מיטב ידיעתנו, לאחר בירור עם הנוגעים בדבר, שום אדם מוסמך במשרדנו לא אמר למורה שעבודתו הופסקה מטעמים פוליטיים, ואין כל קשר בין הפסקת עבודתו לבין אחיו.

בנסיבות אלה אין, לדעתי, מקום לפעול להחזרת המורה המפוטרת לעבודתו.

אורה נמיר (המערך) :

אם אפשר, אבקש לשמוע תשובה על השאלתה ה"ראשונה שלי.

הי"ר ש. ארכליאל-אלמזלינו :

אולי תתחיל, אדוני השר, בתשובה על שאלתה מס' 3458.

(שר-החינוך והתרבות ז. המר קורא את התשובה לש"אילתה מס' 3458, ראה לעיל עמ' 2601).

3491. נתונים על בית-הספר לאמנות הבמה והקולנוע ועל הסטודיו למשחק

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ז באדר תשל"ט (26 במארס 1979) :

אודה לשר אם ישיב לי :

1. כמה הוקצב בשנת הכספים 1978/79 לסטודיו למשחק שבהנהלת ניסן נתיב?

2. כמה הוקצב באותה תקופה לבית-הספר לאמנות הבמה "בית צבי"?

3. כמה הוקצב לשנת הכספים 1979/80 לכל אחד מבתי-ספר אלו?

4. מה הן הסיבות לפער הגדול בין שתי ההקצבות?

5. מה מספרי מקבלי המשכורות ב"סטודיו למשחק"?

6. מה מספר הלומדים ב"סטודיו למשחק"?

7. מה מספר מקבלי המשכורות בבית-הספר לאמנות הבמה "בית צבי"?

8. מה מספר הלומדים בו?

9. כמה מבוגרי ה"סטודיו למשחק" נקלטו ב-5 השנים האחרונות כשחקנים ובמאים?

10. כמה מבוגרי בית-הספר לאמנות הבמה "בית צבי" נקלטו באותה תקופה כשחקנים ובמאים?

11. מתי עומדת לסיים את עבודתה ולהגיש מס' קנותיה הוועדה לבדיקת המצב בבית-הספר לדראמה שבראשות הפרופסור ליפסון?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

1. 700,000 לירות + 250,000 לירות התייקרויות.

2. 5,323,000 לירות + 780,000 לירות התייקרויות

— לבית-הספר לאמנות הבמה והקולנוע.

3. "לסטודיו למשחק" — סכום של כ-1,300,000 לירות, שעדיין לא אושר סופית, לאמנות הבמה והקולנוע — 8,410,000 לירות.

4. בית-הספר לאמנות הבמה והקולנוע הוקם בש-נת 1961 ביזמת המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות, ומשרד החינוך והתרבות לקו את האחריות המלאה ל-קיום בית-הספר על כל השתמע מכך, כלומר בית-ספר מוחזק. ה"סטודיו למשחק" שבהנהלת ניסן נתיב הוקם ביוזמת מר נתיב כמה שנים לאחר מכן, ללא כל הבטחת סיוע ממשרד החינוך והתרבות, אולם משרדנו מסייע למוסד זה כמו לבתי-ספר האחרים.

5. 18 עובדי הוראה, 1 יועצת פסיכולוגית — הכול לפי שעות הוראה.

6. 35 — תלת-שנתי; 15 — כיתה מכינה; 13 — קורס לתנועה; בסך-הכול 63.

7. בדראמה 18 מקבלי משכורות — 8.5 משרות; בקולנוע מקבלי משכורות — 2/3 5 משרות.

8. בדראמה — 40 תלמידים, בקולנוע — 33 תל-מידים.

9. מתוך 47 תלמידים: 25 נקלטו בתיאטרונים הרפרטוראריים (לרבות תיאטרון הילדים), 22 בהורכת נוער ובימיו.

10. מתוך 51 בוגרים במגמה לתיאטרון: 39 נקלטו בתיאטרונים הרפרטוראריים, 5 המשיכו את לימודיהם בחוץ-לארץ, 3 במאים ומדריכים לדראמה בחוגים.

11. יושב-ראש הוועדה יציג את הדו"ח לפני חברי המדור לתיאטרון שליד המועצה הציבורית לתרבות ו-לאמנות תוך חודש ימים.

3492. הפעת ילדים מטה-יהודה לבתי-הספר בירושלים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ז באדר תשל"ט (26 במארס 1979) :

אודה לשר אם ישיב לי :

1. כמה ילדים נשלחים על-ידי המועצה האזורית מטה-יהודה למוסדות חינוך מיוחד בירושלים?

2. האם נכון הדבר שילדים מפגרים ובעלי ליקויים אחרים נשלחים על-ידי מטה-יהודה בטרנזרים פתוחים מאחור, ללא ליווי מבוגר, לירושלים?

3. האם נכון הדבר שילדים בחינוך המיוחד גוסעים מדי יום יותר משעה-יוצאי דרך כל המושבים, מגיעים לבית-הספר באיחור ויוצאים מכיתתם באמצע השיעור כדי להפסיק לנסוע בין המושבים עד שיגיעו לביתם?

9. האם לכל בתי-הספר בטירת-הכרמל אולם הת-עמלות?

10. אם כן — כמה תלמידים משמש כל אחד מאו-למות ההתעמלות?

11. אם לא — לאילו מבתי-הספר אין אולמות הת-עמלות וכמה תלמידים לומדים בכל אחד מאותם בתי-הספר?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

1—2. הטענות המשמשות בסיס לשאלתה אינן נכונות. הנכון הוא עצמוד לבית-הספר המקיף הדתי "אריאל" גבנה בית-ספר ממלכתי דתי חדש ובו 12 כי-תות. אולם ההתעמלות הוא חלק מבית-ספר זה.

3. תקן משרד החינוך והתרבות קובע שכל בית-ספר יסודי חדש, המיועד ל-12 כיתות ויותר, ייבנה בו אולם התעמלות. עליפי תקן מחייב זה הוזמנה גם בניית אולם ההתעמלות.

4 — 8. הפרויקט כולו — (בית הספר היסודי + אולם ההתעמלות) — גבנה מתקציב משרד הבינוי ו-השיכון. האולם הקיים בבית-הספר "אריאל" מיועד ל-שמש את בית-הספר המקיף "אריאל" שבו חטיבת-ביניים וחטיבה עלינה.

9 — 11. לכל בתי-הספר בטירת-הכרמל יש אולמי התעמלות, חוץ מבית-ספר ממלכתי דתי אחד שבו לומ-דים יותר מ-300 תלמידים.

בבית-ספר ממלכתי אחר, שבו לומדים קרוב ל-300 תלמיד, יש פתרון זמני לחינוך גופני.

הו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך) :

אדוני השר, לנוכח המצוקה והמחסור הגדול ב-אולמות התעמלות ולאור העובדה שמסרת כאן שבבית-ספר ממלכתי-דתי בטירת הכרמל, שיש בו 300 תלמידים, אין אולם התעמלות, האם לא היה עדיף להקים אולם התעמלות בבית-ספר מבודד מאשר לבנות באותה חצר — וזאת ראיתי במו עיני — שני אולמות התעמלות?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

יכול להיות, אינני יודע.

3495. מספרם של בני ערות המזרח במספרות החינוך השונים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ז באדר תשל"ט (26 במארס 1979) :

אבקש להשיב לי :

1. מה מספרם (במספרים ובאחוזים) של בני עדות המזרח מכלל בני הגילים היהודים :

א. גילאי 5—12 ;

ב. גילאי 12—13 ;

ג. גילאי 14—18 ;

ד. גילאי 18—30.

4. כמה אנשים מופקדים במועצה האזורית על נו-שא ההסעות?

5. האם יש בידי מועצה זו מספר כל-יירכב בהתאם למטרות ההסעה למוסדות החינוך השונים של הילדים הגרים בה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

1. כ-70 תלמידים מוסעים מישובי הפרוודור לירו-שלים.

2. נכון שהתלמידים הוסעו לעתים, בכל-יירכב בל-תימתאים וללא ליווי. משרדנו הורה למועצה ה-אזורית לבצע את ההסעות בכל-יירכב תקינים ובליוי מתאים.

3. התיאור נכון לגבי תלמידים בישובים שהם מרוח-קים 30 — 40 ק"מ מירושלים. הדבר תוקן.

4. שני פקידים.

5. בידי מועצה כל-יירכב להסעת תלמידים לבתי-הספר, אך לא כדי לבצע את כל המטרות ההסעה, לפיכך הם מזמינים גם כל-יירכב מחברות הסעה שונות.

3494. אולמי התעמלות בבתי-הספר

בטירת-הכרמל

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ז באדר תשל"ט (26 במארס 1979) :

בביקורי בבית-הספר "אריאל" בטירת-הכרמל שהוא חטיבת-ביניים ותיכון של הורם הממלכתי-דתי ושוב לו-מדים בסך-הכול 450 תלמידים, מצאתי כי במבנה החדש הניפה של בית-הספר יש אולם התעמלות תקני, מ-צויד כהלכה, ובחצר אותו בית-הספר נמצא בשלבי בנייה אחרונים אולם התעמלות שני, המיועד לתלמידי אותו בית-הספר.

אבקש להשיב לי :

1. האם מודע השר לעובדה זו?

2. מי החליט על בניית שני אולמות התעמלות ל-בית-ספר אחד המונה 450 בלבד?

3. מה הוא התקן של משרד החינוך והתרבות ל-בניית אולמי התעמלות (מה הוא מינימום מספר ה-תלמידים לבניית אולם התעמלות ומה הוא מאקסימום התלמידים שיוכלו להשתמש באולם התעמלות אחד)?

4. כמה עלתה בנייתו של בית הספר "אריאל"? כמה מסכום זה היתה תרומה ובכמה השתתף משרד החינוך והתרבות מתקציבו?

5. כמה עולה בנייתו של בניין הלימודים הנוסף הנבנה עתה בחצר בית-הספר "אריאל", לאילו כיתות ולכמה תלמידים הוא מיועד?

6. כמה יעלו בנייתו וציודו של אולם ההתעמלות החדש?

7. האם בנייתו מממנת מתקציב משרד החינוך והתרבות?

8. אם לא — מאין המימון?

שרי החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תלמודי-תורה מוכרים וכן תלמודי-תורה שקיבלו פטור לפרק זמן בלתי-מוגבל יכולים ליהנות מתמיכה בתקציב הפיתוח בין שהם שייכים לחינוך העצמאי ובין שאינם משתייכים למסגרת זאת.

העזרה התקציבית ניתנת על-פי הקריטריונים הרמיוניים מקובלים במשרד ובהתאם לאפשרויות התקציביות העומות לרשותו.

זוהי המדיניות הנהוגה במשרד החינוך והתרבות, ובהתאם לה פועלות יחידות המשרד הנוגעות בדבר.

3527. הגיל הקובע להרשמה לגן חובה ולבית-ספר

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ו' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979) :

נמסר לי כי בשנתיים האחרונות מקפיד משרד החינוך והתרבות על ההוראה בחוק הקובעת כי התאריך הקובע להרשמה לגני חובה הוא התאריך העברי מא' בטבת ועד ל' בכסלו. זאת אף-על-פי שבהרשמה לבתי-הספר מתקבלים כל ילדי חודש דצמבר המתאימים לכיתה א'.

כתוצאה מכך הורי ילדים שנולדו בתקופת-הביניים — בין ל' בכסלו ל' 31 בדצמבר — חייבים לשלם שכר לימוד אף שהם נחשבים כילדי גן חובה.

בקשר לכך אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם קיימים תאריכים שונים לגבי קבלה לגן ולבית-ספר ?

2. אם כן — מה הסיבה לכך ?

3. מדוע נגבה מלוא שכר הלימוד מילדים ילדי חודש דצמבר אף שהם משתייכים לכיתה ה"חובה" בגן ?

4. מה בדעת משרד החינוך והתרבות לעשות לתיקון המצב ?

שרי החינוך והתרבות ז. המר :
לכל השאלות :

הכלל הוא כי מי שחלה עליו חובת לימוד חייב ב"רישום" וזכאי לחינוך חינוג במסד חינוך רשמי ; מי שאין חלה עליו חובת לימוד אינו חייב ברישום ואינו זכאי לחינוך חינוג במסד חינוך רשמי.

חובת לימוד מוטלת על כל הילדים שמלאו להם 5 שנים לפני יום א' בטבת תש"ם, וזאת לפי סעיף 11 לחוק לימוד חובה, תש"ט-1949. לפיכך מי שמלאו לו 5 שנים רק ביום א' בטבת, או מאוחר יותר, אין חלה עליו חובת לימוד, אינו חייב ברישום ואינו זכאי לחינוך חינוג במסד חינוך רשמי.

אפשר, כמובן, שילד כזה יבקר בפועל בגני-ילדים המאוכלס גילאי חובה יחד עם מי שאינם גילאי חובה, אך אין בביקור הזה כדי להקים זכות לחינוך חינוג שהחוק לא הקנה.

התאריכים לגן חובה ולבית-הספר הינם זהים. כלומר אין תאריך שונה בין כניסה לגן חובה ולבית-ספר

2. כמה מבני עדות המזרח גילאי 14—18 לומדים בבתי-הספר התיכוניים העיוניים (במספרים ובאחוזים) ?

3. כמה מבני עדות המזרח באותם גילים לומדים בבתי-ספר מקצועיים ?

4. כמה אינם לומדים כלל ?

5. וכמה מבני עדות המזרח גילאי 18—30 לומדים במוסדות להשכלה גבוהה (במספרים ובאחוזים), ומה היא ההתפלגות לפי כל אחד מהמוסדות ?

6. כמה מהלומדים בסמינארים למורים ולגננות הם בני עדות המזרח (במספרים ובאחוזים), ומה היא ההתפלגות לפי כל אחד מהסמינארים ?

שרי החינוך והתרבות ז. המר :

1—3. נתוני אוכלוסיה ל" 31 בדצמבר 1977 ונתוני תלמידים לתשל"ח :

גילאי 5—13 : 279,200 — 53.1% ; גילאי 14—17 : 120,100 — 58.4% ; גילאי 13—30 — 349,300 — 52.7% ; תלמידים בתיכון עיוני : 23,300 — 36.7% ; תלמידים בתיכון מקצועי וחקלאי : 46,100 — 63.9% ; תלמידים בסמינאר למורים : 4,500 — 39.3% ; אין בידינו נתונים לכל סמינאר בנפרד, אולם קיימים נתונים לפי מסלולי הלימוד השונים : מטפלות — 51.1% ; גננות — 59.7% ; מורים לגיל הרך — 36.5% ; מורים לכיתות ג—ו — 42.8% ; מורים לחטיבת-ביניים — 29.4% ; מורים לחינוך מיוחד — 27.3% ; מורים לכיתות תיכוניות — 30.7% ; מורים מקצועיים — 37.9% .

4. כ" 20,000 .

5. בשנת תשל"ה למדו כ" 8,000 סטודנטים יוצאי אסיה-אפריקה, שהם כ" 16.5% מכלל הסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה. האחוז בכל אחד מן המוסדות הוא כדלקמן : האוניברסיטה העברית — 18.2% ; הטכניון — 13.4% ; אוניברסיטת תל-אביב — 12.7% ; אוניברסיטת בראל — 24.6% ; אוניברסיטת חיפה — 13.9% ; אוניברסיטת בן-גוריון — 24.4% ; ומכון ויצמן למדע — 11.7% .

6. ראי תשובתי על השאלות 1—3.

3528. אי-הכללתם של תלמודי-תורה בתקציב פיתוח ובנייה

חברת-הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979) :

בעתון "המודיע" מיום כ"ז באדר תשל"ט (26 באדר מארס 1979) פורסם כי תלמודי-תורה בבני-ברק שאינם במסגרת החינוך העצמאי, ובהם לומדים אלפי תלמידים, אינם נכללים במסגרת תקציבי הבנייה והפיתוח של משרד החינוך והתרבות.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה ?

2. אם כן — מה הסיבה לאי הכללת תלמודי-תורה שאינם במסגרת החינוך העצמאי בתקציבי הפיתוח והבנייה של משרד ?

3. האם מוכן כבודו לתורות על הכללתם בתקציבים אלו מיד ?

הקודמת. היום פועל מרכז גדול פלוס 10 מקלטים, עם צוות של 30 מדריכים.

2. נכון, שני מנהלי מדורים עובו את המערכת. במ"קומם התקבלו אחרים.

3. אגף הנוער במשרדנו מינה מפקח מנחה לקידום וטיפול מפעלי החינוך בבאר-שבע.

3530. קיום כיתת לימודים במסגרת מע"ש

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

במסגרת מע"ש (מרכז עיסוק ושיקום למפגרים) נפתחה לראשונה כיתה לימוד. תלמידה הם בני גילים שונים אשר רק במסגרת חינוך מיוחד זה זכו ללימודים פורמאליים. לאחרונה, בשל העובדה שאחדים מהם עברו גיל חינוך חנים, יש כוונה לסגור את הכיתה.

בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם דברים אלה נכונים?

2. מה מספר הילדים הזכאים לחינוך ממלכתי ה-שוהים במסגרת זו?

3. מדוע לא ניתן לקיים כיתה בשביל כלל הנערים המסוגלים ללמוד והנמצאים במסגרת מע"ש בירושלים?

4. מה בדעת השר לעשות כדי לאפשר לצעירים אלו ללמוד?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. כן.

2. אין במע"ש כיום תלמידים הזכאים לחינוך ממלכתי, שכן כולם עברו את גיל 18.

3. מאחר שכל התלמידים הם מעבר לגיל 18 אין משרדנו חייב לטפל בנערים ונערות אלה.

4. נתתי הוראה למנוע סגירת הכיתה, לפנים משורת הדין.

3531. ההתנגדות להקמת פנימיה טיפולית

בבית-הספר "שרשים"

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם עריית באר-שבע עומדת להסב את מבנה בית-הספר הממלכתי יסודי "שרשים" לפנימיה טיפולית?

2. אם כן — נוכח דעה מנוגדת של נציגי האגודה להקמת הפנימיה, ועד השכונה נווה-נוי, מנהל בית-הספר היסודי והמנהל שמונה לבדוק את העניין, האין מקום לבדיקת ההחלטה מחדש?

3. האם בדק השר את דעת כל הנוגעים בדבר ב-אשר להחלטה זו?

4. האם ידוע לשר שנציגי האגודה להקמת הפנימיה הטיפולית, נציגי ועד השכונה, נציגי בית-הספר היסודי, מנהלים מהחינוך המיוחד מתנגדים להחלטה זו?

5. מה בדעת השר לעשות כדי לבדוק מחדש את הסיבות להחלטה?

לגבי אותו ילד. הילדים שיתקבלו לכיתה א' בתש"ם הם אותם ילדים שנולדו עד ל' בכסלו תשל"ד (25 ב' דצמבר 1975). בשנת תשל"ט נכללו ילדים אלה בגן חובה.

3528. השנתון של מוזיאון ישראל

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

נמסר לי כי זה שנתיים חדל מוזיאון ישראל לפרסם את שנתונו בעברית והשנתון מתפרסם מאז באנגלית בלבד.

בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. אם כן — מה הסיבות לכך?

3. היש בדעת השר להורות כי מוזיאון ישראל, כמוסד לאומי ממלכתי, ישוב ויפרסם את שנתונו בעברית ולא יעדיף שפה לועזית?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. אין שנתון למוזיאון. יש בולטין המסכם חדשות השנה והמיועד לתורמים ולגיוסם.

2. לא הוכן בולטין כזה בעברית בשנתיים האחרונות כי קודמיו לא הניבו תרומות שנצפו ונסיגות למכירתו לא כיסו את יוקר ההוצאה.

3. מוזיאון ישראל הוא מוזיאון לאומי עצמאי. משרד החינוך והתרבות תומך בפעולותיו החינוכיות אך אינו נותן לו הוראות.

3529. מערכת החינוך המשלים בבאר-שבע

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

זה שנתיים חלה בבאר-שבע התדרדרות במערכת הטיפול בנוער במסגרת החינוך הבלתי-פורמאלי. כל אנשי המטה האחראים בעיריה לגושאי ספורט, אירועי נוער, ריכוז תנועות נוער והמחלקה לתרבות, נוער וספורט התפטרו מבלי שנמצאו להם מחליפים. כתוצאה מכך חלה ירידה בפעילות המאורגנת בעיר ועלייה ברמת עבריינות הנוער והבריגות בבאר-שבע.

בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם טענות אלו נכונות?

2. אם כן — מה הסיבות שהביאו להתפטרות סגל העובדים הנ"ל?

3. מה בדעת השר לעשות כדי לחדש פעילות מערכת החינוך המשלים בעיר באר-שבע?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. לא חלה שום התדרדרות. ההיפך: פעילות ספורט לנוער הורחבו ובמשך השנתיים האחרונות נפתחו שני מרכזי ספורט.

פעילת הנוער הורחבה. למשל, בשכונה ד' בצפון לא פעלה שום מסגרת נוער עד סוף שנת הלימודים

חל על חלקם של מוסדות פרטיים, כספורט בהגדרת ה"תחולה של החוק: "חוק זה חל על בית-ספר שבו לומדים או מתחנכים באופן שיטתי יותר מ-10 תלמידים ו- שבו ניתן חינוך גן-ילדים, חינוך יסודי, חינוך על-יסודי, חינוך על-תיכוני או חינוך אמנותי, למעט: 1. בית-ספר למבוגרים שאינו מקנה לתלמידיו חינוך יסודי, חינוך על-יסודי או חינוך על-תיכוני ואשר אינו מתיימר להכשיר את תלמידיו לקראת בחינות ממשלתיות או לקראת השכלה המוכרת על-ידי משרד ממשלתי, או לפי כל דין" וכו'. בתי-ספר או קורסים למבוגרים, הנמצאים בפיקוח משרד העבודה והרווחה, פטורים מהוראות החוק הנ"ל (ילקוט פירסומים, תשל"ב, עמ' 466).

בימים הקרובים יובאו להתקיימות ועדת החינוך של הכנסת תקנות חדשות בדבר כללי פיקוח על בתי-ספר, אשר גובשו בתיאום עם משרד העבודה והרווחה.

בהתאם לתקנות פיקוח על בתי-ספר (עקרונות ל- מתן פטורים) "קובץ תקנות, תשל"ז, עמ' 415) ול"צו בדבר פטור בתי-ספר מתחולת החוק" (ילקוט פירסומים, תשל"ז, עמ' 570) לא חלות הוראות הפיקוח על בתי-ספר, על מוסדות או על מכונים המקיימים לימודים בכ- תב.

4-6. משרדנו לא מפרסם רשימות של בתי-ספר פרטיים שקיבלו רשיון מאת המשרד. מוסדות פרטיים שקיבלו רשיון והנמצאים בפיקוח משרדנו רשאים להודיע על כך בפירסומים ("בפיקוח משרד החינוך והתורבות").

אם הכוונה היא שאנו צריכים לעשות רשימה נוספת, אינני שולל זאת.

3533. חללת הגבלות על חופש הביטוי באוניברסיטת חיפה

חברת-הכנסת נ. פדר שאל את שר החינוך והתרבות ביום ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

בעתונות נמסר כי עקב ההתנגשות האלימה שהיתה באוניברסיטת חיפה בעת הופעה של הרב כהנא הודיע נשיא האוניברסיטה, מר גרשון אבנר, כי מעתה ואילך יוגבל חופש הביטוי המוחלט בנושאים פוליטיים רגישים שבעבר גרמו להתנגשויות בין סטודנטים יהודים וערבים.

אבקש להשיב לי:

א. האם ניתנה הצהרה זו?

ב. האם שלילת חופש ביטוי במוסד ממלכתי כזה היא במסגרת מדיניות משרדך?

ג. אם לא — מה בדעת השר לעשות על-מנת לבטל את ההגבלות על חופש הביטוי באוניברסיטת חיפה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

א. לא ידוע לי.

ב-ג. גם אם ניתנה הצהרה כזו הרי שהצהרות בתחום זה אינן עומדות בפיקוחה של המועצה להשכלה גבוהה, שכן הדבר נעשה במסגרת חופש הפעולה ה- מינהלי האקדמי של האוניברסיטאות, בהתאם לסעיף 15 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח-1958.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1-3. כפי שידוע לנו אין ולא היתה כל כוונה להסב את מבנה בית-הספר המיוחד "שרשים" בבאר-שבע לפנימיה. ההצעה היא להקים ליד בית-הספר הנ"ל מבנה חדש שישמש כפנימיה טיפולית. בית-הספר הקיים ימשיך להתקיים וישרת את חוסי הפנימיה וכן תלמידיו-חוץ מבאר-שבע.

4-5. לא ידוע לנו על התנגדות כלשהי מצד נציגי האגודה להקמת הפנימיה — הרי הם יוזמי הרעיון — ומצד מנהל בית-הספר "שרשים".

המתנגדים היחידים, ומסיבות שונות, הם אנשי שכו-נת נווה-דני.

היו"ר ש. ארבל: אלמזלינו:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

האם נחושה החלטת המשרד להקים אותה פנימיה במוסד?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

אינני יכול לענות לך ברגע זה. ליקטתי תומר ל-תשובה על השאלה לגבי המקרה הקונקרטי — האם יש לבדוק מחדש את הסיבות להחלטה. את הסיבות הללו ציינתי. אינני יודע אם יש לבטל את ההחלטה כפי שנתקבלה. אינני רואה סיבה, פרט לטענה של התו-שבים.

אורה נמיר (המערך):

אלי פנו נציגי ההורים ואני פניתי בשאלה לשר. אני מבטיחה שהתשובה היא שאין זה משנה את החלטת המשרד.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

כך אני מבין זאת ברגע זה.

3532. פיקוח על בתי-ספר מקצועיים פרטיים

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

במקביל למערכת בתי-הספר המוכרים פועלים בא-רץ עשרות מוסדות פרטיים המבטיחים הכשרה מקצועית לתלמידיהם. חלקם אף פועלים כמוסדות להשכלה בכתב. בקשר לכך אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם חוק הפיקוח על מוסדות החינוך כולל בתי-ספר ומכונים אלו?

2. אם לא — מדוע?

3. אם כן — באיזה אופן מתבצע הפיקוח?

4. האם מפרסם משרד החינוך והתרבות מדי פעם רשימת המכונים ובתי-הספר הפרטיים שקיבלו אישור מאת המשרד?

5. אם כן — היכן, ובאיזו תדירות?

6. אם לא — איך יכול הציבור לוודא מהימנות פירסומי מכונים אלו ומה תוקף התעודות שהם מעניקים?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1-3. חוק הפיקוח על בתי-ספר, תשכ"ט-1969,

כלל, בשעות אחרי-הצהריים או בסגרות. השתלמויות ש-
הכרת לקיימן בימי לימודים, כגון השתלמויות הקשורות
בעבודה של חברים, טעונות אישור מיוחד מטעם מנהל
המחוז.

3536. היעדרויות מורים מבית-הספר היסודי א'
בעוספיה

חבר-הכנסת ז. עמשי שאל את שר החינוך והתרבות
ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

התלוננו בפני תלמידים מבית-הספר היסודי א' ל-
בנות בכפר עוספיה כי היעדרויות המורים גברו מאוד
בשליש הראשון לשנת הלימודים הנוכחית.

מבדיקה שעשיתי התברר לי שאכן היו 207 ימי היעדר-
רויות של מורים מבית-הספר הנ"ל, הנוק שנגרם לתל-
מידים אלה בלי-ישוער, במיוחד בחטיבת-הביניים.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם התלונה נכונה?

2. מה דעת השר על תופעה חסרת אחריות ותקדים
זו?

3. האם האחראים מדווחים להנהלת המשרד על
המצב הזה? אם כן — מה נעשה לבלום תופעה זו?

4. האם משרדך ינקוט אמצעים נגד מורים אלה
או נגד זה שנעדר הכי-הרבה — 33 ימים — בשליש
הראשון?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: בסך-הכול היו 202 ימי היעדרות,
לפי החלוקה הבאה: 25 יום — חופשה ללא שכר למורה
שהיה מועמד לחברות במועצה המקומית; 26 יום —
למורה שקרתה לה תאונת דרכים; 4 ימים — שירות
במילואים לאחד המורים; 104 יום — אישור רפואי;
29 יום — הצהרות מחלה; 7 ימים — השתלמות; 1
יום — בחינה; 6 ימים — היעדרות מוצדקת.

בסוף כל שליש מדווח מנהל בית-הספר ללשכה
המחוזית על היעדרויות המורים. המפקח על המוסד בו-
דק את הדו"ח ומוזמין לשיחה את המורה שהיעדרותו
מוגזמת. טיפול זה המעיט בצורה ניכרת את ההיעדר-
רויות. אם המורה ממשיך להעדר גם בשליש הבא הוא
מקבל התראה מהפיקוח, ובשעת הצורך העניין מועבר
לידיעת מנהל המחוז.

השלב השלישי של הטיפול: ועדה רפואית אם הסי-
בות רפואיות; ועדה פאריטטית לסיבות אחרות.

35571. היעדרויות מורים מבית-הספר
"גבעת-שלום" בתל-אביב

חבר-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות
ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה מספר ימי היעדרויות של מורים מאז תחילת
שנת הלימודים בבית-הספר "גבעת-שלום" בקריית-שלום
בתל-אביב?

3534. מימון פעולות התנדבות

חבר-הכנסת ש. דורון שאלה את שר החינוך והתרבות
ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

נדע לי כי פעולות התנדבות מתקיימות מטעם משרד
החינוך והתרבות במקומות שונים בארץ, והן ממומנות
מתקציבו.

אי לכך אבקש מאת כבודו להשיב לי:

1. מה הוא התקציב לפעולות התנדבות?

2. מה הוא התקציב לנסיעות מתנדבים ומי הם ה-
נהגים מתקציב זה?

3. האם נקנה רכב מכספי המשרד למתנדבים, באיזה
סכום ומי הם הנהגים מרכב זה?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. 9,000,000 לירות.

2. 1,962,000 לירות. תקציב זה מיועד להסעת מת-
נדבים, ובכלל זה רכזים (מתנדבים), תלמידים ומבוגרים
משכבות האוכלוסיה השונות וכן חיילות נח"ל הפועלות
במשך כחצי-שנה במוסדות החינוך שבעיריות-הפיתוח,
בעיקר במחוז הצפון.

3. לא נקנה רכב מכספי המשרד למתנדבים. מש-
רדנו משתתף בהוצאות רכב, מתוך תקציב הנסיעות הנ"ל,
לרכיזי פעולות התנדבות מן התנועה הקיבוצית, לצורך
מילוי תפקידם והסעת מתנדבים.

ההשתתפות היום עומדת על 3,530 לירות לחודש
לרכו.

3535. הסיבות היעדרויות מורים
מבית-הספר באור-עקיבא

חבר-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות
ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

בתשובה על שאלתה שלי מס. 3101 על היעדרויות
מורים באור-עקיבא מנה השר את הסיבות להיעדרויות
מורים מבית-הספר. בקשר לכך אתכבד לשאול את כבוד
השר:

1. מתוך 733 ימי היעדרויות מארבעה בתי-ספר
באור-עקיבא, מאז תחילת שנת הלימודים, כמה היו
בגין: מחלה, בחינות והשתלמויות, נישואין, אבל, ו-
תאונה בעבודה?

2. האם השתלמויות מורים בימי לימוד בבתי-ה-
ספר נערכות באישור משרד החינוך והתרבות?

3. אם כן — מדוע הן נערכות בתקופת הלימודים
בבתי-הספר ולא בתקופת החופשות?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. מחלה ותאונה בעבודה — 587; בחינות והש-
תלמויות — 51; נישואין — 36; אבל — 18; מילואים
— 32; היעדרויות אחרות — 9.

2-3. השתלמויות עובדי ההוראה נערכות, בדרך

הוועד המנהל. לפיכך אין פגם בכך שחבר הוועד המנהל מסר את הכרטיסים שברשותו לבני משפחה קרובים.

3575. עזרה כספית להוצאות הסקה בבית-הספר בכפר הירפיש

חבר-ההכנסת מ. עמאר שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

המועצה המקומית חורפיש פנתה אל משרדך לקבלת עזרה כספית להוצאות הסדר הסקה בבית-הספר היסודיים. התשובה היתה כי "נגמר התקציב".

כידוע לך הישוב נמצא באזור הררי ובחורף שורר הקור ויש הכרח בהסקה בכיתה, ולא — לא ייתכנו הלימודים. בקביעת זכות עדיפות בחלוקת תקציב משרדך אין להתעלם, בשום פנים ואופן, מצורך חיוני זה. אין בכוחה של המועצה המקומית לשאת מתקציבה בהוצאה זו. אבקשך להשיב לי:

1. האם הינך נכון לבדוק ולברר את הפרטים המובאים לעיל?

2. האם הינך נכון להורות כי לקראת עונת החורף הבאה תינתן העזרה הכספית המתאימה למועצה המקומית חורפיש בעניין ההסקה הנ"ל?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. בירור העניין העלה כי בחודש ינואר פנה ראש המועצה למחוז בבקשה כללית למתן עזרה לצרכי אחזקה בבית-הספר, לרבות הקצבה לחימום.

בשל קשיים תקציביים ומאחר שהפנייה הגיעה בסוף שנת התקציב לא היה באפשרות המחוז להיענות לבקשה. בסוף מארס נערך בישוב ביקור של אנשי המחוז וסוכם על פתרון הכעיות והחופות בישוב בנושא האחזקה.

2. כן.

3576. הקמת בית-ספר עלי-יפודי לבנות דרוויות בגליל העליון

חבר-ההכנסת מ. עמאר שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

אני מניח כי הנושא של המשך לימודיהן העלי-יסודיים של בנות דרוויות מוכר לך וכי ידוע לך שבמספר ישובים דרוויים (ניוה, כסרא, כפריסמע, פקיעין, בית-ג'ון וחור-פיש) יש קרוב ל-1,000 תלמידות דרוויות המבקשות להמשיך את לימודיהן.

קיימת הצעה לבנות בית-ספר עלי-יסודי אחד שישתתף את יושבי ההר הדרוויים בגליל העליון והוצע מקום ליד תפן. הביירוים והבדיקות נמשכים זמן למעלה מן המידה ועדיין אין תוצאות ממשיות.

אבקשך להשיב לי:

1. האם הינך נכון לבדוק ולברר נושא זה ולפרט את היקפו?

2. מה הן הפעולות שהינך מתעתד לנקוט לביצוע התכנית להקמת בית-הספר העלי-יסודי לתלמידות דרוויות בישובי הרי הגליל העליון?

3. מה הוא משך הזמן הנדרש לביצוע התכנית עד להשלמתה?

2. מה היו הסיבות להיעדרויות אלו?

3. האם כל ימי ההיעדרויות מולאו על-ידי ממלאי-מקום?

4. אם כן, מי היו ממלאי-המקום?

5. אם לא — כמה מולאו על-ידי ממלאי-מקום?

6. מה עשו התלמידים בכיתות שבהן לא היו ממלאי-מקום?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. במשך שמונה חודשים וחצי מאז תחילת שנת הלימודים הסתכמו ימי ההיעדרות ב-35 הכיתות בבית-הספר ב-304; 8.7 לכיתה לכל התקופה, דהיינו היעדרות אחת לחודש לכיתה.

2. 77% מימי ההיעדרות היו מסיבות מחלה; היתר — מילואים, גישואין, השתלמויות ובחינות, וכדומה.

3. כן.

4-6. מורים מהצוות, סטודנטים, מדריכי-נוער מ"עריית תל-אביב.

כפי שאת יודעת, חברת-ההכנסת גמיר, נקטנו צעדים מיוחדים בשאלת ההיעדרויות, שאתם העליכם אותה.

3574. מסירת כרטיסים רשמיים ל"אירוויון" על-ידי עורך-הדין פאפו לבני משפחתו

חבר-ההכנסת א. רון שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979):

בעתונות נמסר כי חברי הוועד המנהל של רשות השידור קיבלו כל אחד ארבע הזמנות לתחרות ה"אירוויון" לחלוקה בין אישי ציבור. עוד נמסר כי אחד ה"נציגים בוועד, עורך-הדין פאפו, חילק הזמנות אלו לבני משפחתו בטענה כי אין ברצונו "להתרפס בפני אישי ציבור" וכי כל נוהל החלוקה של ההזמנות מגוחך ופוגע.

אבקשך להשיב:

א. האם אמנם נקבע נוהל הזמנת אישים לתחרות בצורה זו?

ב. האם נכון כי עורך-הדין פאפו חרג מנוהל זה וחילק את ההזמנות, שנועדו לציבור, למשפחתו שלו?

ג. אם כן — האם וכיצד הגיב משרדך על מעשה זה של עורך-הדין פאפו?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות:

כידוע כל הכרטיסים ל"אירוויון", כ-2,400, הופצו ללא תמורה.

בין מקבלי הכרטיסים נכללו גם אנשים שהיו קשורים ישירות להפקת ה"אירוויון", אשר להם ולבני משפחתם הוקצבו כרטיסים.

כל אחד מחברי הוועד המנהל קיבל כרטיס זוגי אחד עצמו ועוד ארבעה כרטיסים זוגיים לחלוקה כראות עיניו. לא נקבעו לכך קריטריונים.

אין מקום להבחנה, במקרה זה, בין אישים-חשובים מאוד מדרג זה או אחר לבין "עמך" וקרוביו של חבר

אורה נמיר (המערך) :

אדוני השר, האם השר בירר או בדק את העניין אם מצד האוצר לא היתה איוו הבטחה או התחייבות לגבי הנושא הזה ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

ביקשתי לברר אם יש החלטה כזאת. לא בדקתי בדיוק את הצינוורות שבהם בודקים את זה. נאמר לי שלא. על-כן עניתי שהידיעה איננה נכונה. בכל מקרה, גם אם תיאר-רטיית יש הבטחות מסוימות, הדבר חייב לעבור דרך משרד החינוך. זה לא עובר ישירות מהאוצר. אלינו לא באה הודעה לא מצד האוצר ולא מצד אחר, לכן לא ידוע לנו על הנושא.

אורה נמיר (המערך) :

אולי אפשר לבדוק ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

מה לבדוק ? לדעתי הצורך שלי לבדוק מתעורר רק כשמגיעה אלי הודעה שהוחלט כך וכך, תבצע כך וכך, או מה דעתך על כך. עד כה לא הגיעה אלי שום ידיעה כזאת, לכן אין צורך שאלך לחפש אם משהו הבטיח לי-מישהו או לא.

3614. בדיקת המצב בבית-הספר "מגן"

בבאר-שבע

חברת-הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י" באייר תשל"ט (7 במאי 1979) :

בעתון "מערב" מיום 16 באפריל 1979 פורסם דו"ח מלא תחת הכותרת : "מאות אלפי לירות שולמו בעקבות דיווחים של עיריית באר-שבע על המעון (מגן) לילדים מפגרים."

אבקש להשיב לי :

1. האם מעון "מגן" נמצא בפיקוח משרד החינוך והתרבות ?
2. כמה מורים ומטפלות עובדים במעון "מגן" ב-באר-שבע ?
3. מה הוא השכר המפורט של כל עובד בנפרד בשנים 1970 — 1979 ?
4. האם יש התאמה בין הדיווח למשרד החינוך יי-התרבות לבין העובדים במפעל ?
5. האם הורית למשטרת ישראל לפתוח בחקירה ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

1. בית-הספר "מגן" הינו בית-ספר לילדים מפגרים ובו למידים ב-77 תלמידים ב-9 כיתות א'-ח'. המח-לקה לחינוך מיוחד במשרדנו מפקחת על בית-הספר. משרד העבודה והרווחה מפקח על עבודת העוזרות הסי-פוליות המועסקות בבית-הספר.

2. בבית הספר 17 משרות הוראה המחולקות ל-12.5 יחידות עבודה. לגבי העוזרות הטיפוליות אין ב-דינו מידע, שכן המעסיקה הרשמית היא עיריית באר-שבע.

3. המורות מקבלות שכר על-פי דירוג עובדי הו-ראה. העוזרות הטיפוליות מקבלות את משכורתן מעיריית באר-שבע.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

לכל השאלות : משרדנו, בשיתוף עם משרד הבינוי והשיכון, תיכנן הקמת בית-ספר מקיף אזורי לישובי ה-דרוזים ינח, כרסא, כפר-סמיע, פקיעין וחורפיש. בית-הספר מיועד לקלוט את הבנים ואת הבנות מן הישובים הנ"ל מכיתות ז'—ב.

משרדנו ומשרד השיכון הקציבו השנה סך של 10 מליון לירות לעבודות תשתית באתר המיועד לבית-הספר הנ"ל — פריצת דרכי הגישה, יישור שטח, הנחת צינורות מים וביוב — והוא מקדם את תיכנון הפרוייקט באינטנסיביות.

אם הכול יתנהל כשורה תסתיים עבודת הבנייה ב-עבור 3—4 שנים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך) :

האם יש שינוי בתכנית הזאת בגלל ההקפאה בבנייה הציבורית ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

לא, אין לנו בעיה של הקפאה, כי צו ההקפאה לא יחול על מוסדות חינוך שמשרד החינוך יראה אותם כ-חיוניים. כך הוחלט. צו ההקפאה אינו פוגע ביכולת שלנו לבנות בתי-ספר, כי הוא קובע שמוסדות שמשרד החינוך יחליט שהם חיוניים לו ייבנו. יש בעיה אחרת שאינני יודע עדיין איך להתמודד אתה, והיא ההצעה לקצץ בכלל בתקציב הפיתוח של המשרד. אבל עם זה נצטרך להת-מודד. אינני חושב שזה יפגע בבית-הספר הזה. בשום אופן לא.

3557. אמינות הדיועה בדבר הקמתו של

תיאטרון חדש

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979) :

נמיר לי כי הוחלט על הקמת תיאטרון חדש ב-הנהלתו של יוסף מילוא ובהשקעה של 4 מליון לירות. בקשר לכך אבקש תשובת השר :

1. האם ידיעה זו נכונה ?
2. אם כן — מה היו המניעים להחלטה על הקמת התיאטרון ?
3. באיזה פורום הוחלט על הקמתו ?
4. היכן יוקם ?
5. באיזו מתכונת יפעל (להקה קבועה, צוות ש-קנים קבוע) ?
6. מאילו תקציבים ימומן ?
7. האם הוא מיועד לאוכלוסיות מוגדרות ?
8. אם כן — לאילו ?

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

לכל השאלות : עד כמה שידוע לי הידיעה איננה נכונה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

מה עושה משרדך למען הקלת מצוקת הדיור בבתי-הספר של רשת החינוך העצמאי ?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מצוקת הדיור בבתי-הספר על מערכת החינוך הי-רשמית והמוכרת ידועה לנו על כל פרטיה.

על-פי אינפורמציה זו מכין משרדנו את תקציב הפיתוח. גם בשנת התקציב 1979 נכללו הקצבות למוסדות של החינוך העצמאי.

סגירת הפער תוכל להתבצע תוך שנים מספר אם לא יחולו קיצוצים בתקציב זה. נקל כבר בשנה הקרובה, במידת-מה, את מצוקת הדיור.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :
משרד התחבורה נבצר להגיע בזמן, הוא נתקע בדרך מתלאביב לירושלים. את התשובות לשאלתות יתן כי שעה יותר מאוחרת.

4. הדיווח על עבודת העוזרות הטיפוליות אינו ב-אחריות משרדנו, שכאמור אין משרדנו המעסיק שלהן.

5. הנושא הנדון בכתבה בעתון "מעריב" אינו שייך לפעולות משרד החינוך והתרבות בתחום בית-הספר אלא הוא באחריות עיריית באר-שבע (לשכת הרווחה, המפורקת על-ידי משרד העבודה והרווחה).

3626. מצוקת הדיור של מוסדות החינוך העצמאי

חבר-הכנסת ש. לורינץ שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ב באייר תשל"ט (9 במאי 1979) :

בעתון "המודיע" מיום כ"ט בניסן תשל"ט (26 בי-אפריל 1979) פורסם כי קיימת מצוקת דיור חמורה ב-בתי-הספר של החינוך העצמאי, הפוגעת במהלך התקין של הלימודים, גורמת סבל למורים ומכבידה על עתידם של בתי-הספר, הנאלצים ללמד בצפיפות גדולה. בסיוור שנערך בהשתתפות נציגי משרדך עמדו המבקרים על חומרת המצב והביעו זעזוע ממראה עיניהם.

אודה לך אם תשיב לי :

ב. הצעה לסדר-היום

פיטורים פוליטיים ברשות השידור

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :
לא להתרגז ולא להתעצבן, לשמוע את הדברים ב-נחת.

חייקה גרוסמן (המערך) :
הכול התחיל בוויכוח אידיאולוגי, כביכול, על י-ה דות ומולדת. שר החינוך והתרבות יודע למנות אנשים שאינם מתלבטים. יש להם השקפות מוצקות בנושאים אלה ולדעתם שומה על אחרים לחשוב בדיוק כמוהם. י-מלאה רשות-השידור חסידי ארץ-ישראל השלמה כאילו היו רוב של 90% לפחות.

במארס 1978 היו חילופים בוועד המנהל, והכדור החל להתגלגל. תחילה לאט, בזהירות ; עתה מהר, בגסות ובמעורטל. הגיליטינה הופעלה בהילוך גבוה. הטלוויזיה והראדיו שחייבים להיות חלון הראווה של הדמוקרטיה, של אמירת האמת, של הפתיחות וחופש הביטוי, הפכו למקום שבו צריך לשתוק — — —

דב שילנסקי (הליכוד) :
למה לא דאגת שתהיה בטלוויזיה דמוקראטיה כשאת היית בשלטון ?

חייקה גרוסמן (המערך) :
הלוואי והייתה אותה דמוקראטיה היום ; לא הייתי מעלה את ההצעה לסדר-היום.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה) :
האם מותר לי להגיב ?

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :
לא, לך לא מותר לענות. הייתה קריאת-ביניים של חברה-הכנסת שילנסקי. הנאמת תשיב, אם היא תרצה בכך.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :
אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : הצעות לסדר-היום והצעות חוק של חברי הכנסת. נתחיל בהצבעה ל-סדר-היום בנושא : פיטורים פוליטיים ברשות השידור. רשות הדיבור למציעה חברת-הכנסת גרוסמן.

חייקה גרוסמן (המערך) :
גברתי הישיבת-ראש, כנסת נכבדה, מי הבא בתור ? יום יום, שבוע שבוע, נופל קרבן חדש לתאווה הפיטוריים המשתוללת ברשות-השידור. "מי הבא בתור ?" שואלים במסדרונות בית הטלוויזיה ובבניין הראדיו בישראל. שאלה ממש מפחידה כאשר חושבים על כך מה מ-מעוותם של פיטורים אלה ולאן הם מוליכים. כל אלה י-ליכו לא רק את כלי-התקשורת לאין אלא יליכו לאבדון את הדמוקראטיה במדינתנו.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית) :
האם את זוכרת את הרשימות השחורות בימי המערך של אנשים שאסור להם להתראיין בראדיו ?

אברהם כץ (עוז) (המערך) :
למה אתה מפריע באמצע ? חכה, עוד לא אמרו כלום.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :
חברי הכנסת, אני מבקשת שלא "להתחמם", רק כ-כרגע התחילה חברת-הכנסת גרוסמן. אני מבקשת לש-מוע בסבלנות.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית) :
לא, מבחינת הדמוקראטיה.

זלמן שובל (הליכוד) :
הוא לא מתחמם, הוא מצטלם.

חייקה גרוסמן (המערך) :
אספק להם הזדמנויות בשפע להתרגש.

שלמה הלל (המערך) :

הדמוקרטיה שלכם קשורה, כנראה, לאינדקס יוקר המחיה.

(קריאה : גם אצלכם היו הדחות.)

יוסי שריד (המערך) :

תנו דוגמה אחת להדחה בזמן המערך ואז אפשר יהיה להאמין לכם.

חייקה גרוסמן (המערך) :

כלי-התקשורת הפכו למקום שבו צריך לשחק, ל- קבל הוראות צנזורה של האת-הגדול, השומע הכול, ה- יודע הכול ופוסק מה כשר ומה לא.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי יוזמה) :

חברת-הכנסת גרוסמן, האם מותר לקרוא קריאת- ביניים ?

חייקה גרוסמן (המערך) :

אל תפריע לי. אתה בעל-ברית, אז אל תפריע.

המחנק הרוחני מורגש בעיצומו. כתבים, עתונאים, אנשי במה, מפיקים, חייבים לעשות יום יום את החשבון איך להתרחק מעריפת הראשים.

העליתי נושא זה מתוך ידיעה ברורה כי מייד תבוא תגובה של היתממות, התייפפות, התחסדות, כאילו לא היו דברים מעולם. כל הפיטורים באו רק מנימוקים מק- צועים טהורים. האומנם ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אף אחד לא פוטר, חברת-הכנסת גרוסמן. כדאי ל- דייק מעל הבמה. אף אחד לא פוטר, אז תגידי את האמת.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אני מרגישה כי מי ששוחק בימים אלה ניכת גל ה- פיטורים הפוליטיים, כאשר חיד הוגפה על הדמוקרטיה עצמה והמטאטא ממלא את תפקידו ומטאטא, מי שנאלם דום בימים אלה הוא שותף להרס הרוחני והמוסרי ול- טיהור שנערך.

היו"ר ש. ארכלי-אלמזולינו :

חברת-הכנסת גרוסמן, שקט.

יוסי שריד (המערך) :

הוא יהיה בשקט כאשר יגיעו לקטע של המערבונים.

חייקה גרוסמן (המערך) :

לא נגיע אם כל מה ששמאלה מ"חירות" זה שמאל- נים, ושמאלנים זה אש"פ ואש"פ זה נאצים ? אנשי ליכוד אחדים מרגישים שלא בנוה. בייחוד, נדמה לי, מפריעה להם הגסות בביצוע הטיהורים כאשר שיטת ה"זבנג" והרפוי בהם פועלת. והמנהל החדש של רשות-השידור התראין עם כניסתו לתפקיד. הוא שאל את המנהל יעקב אחימאיר באירוניה מופלגת : "אתה מפתח, יעקב ? אכן, אל תירא עבדי יעקב, אם אינך שייך עדיין למאפיה ה- שמאלנית — ישייכו אותך. ימצאו מדוע, כי הנה "אני יוסף לפיד פוקח עין". הותקן מכשיר קשר במכוניתו של המנכ"ל על-מנת שיוכל לפקח ולהעיר על נוסח החדשות המשודרות, והוא עוד מתסאר בזה.

חיים קורפו (הליכוד) :

היה פעם מכשיר האזנה אצל מאיר יערי.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אנחנו יכולים בכל זאת להיות רגועים : "מי שבעד ישראל, בעד הציונות ובעד היהדות אין לו מה לחשוש" — אמר המנהל הכללי. אם כך, מדוע צריך לפסול את ההיסטוריון יגאל עילם כמנהל חכנית שעניינה האו- טונומיה ? הוא לא בעד הציונות ? לא בעד היהדות ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

איך פסלו אותו ? מה פתאום פסלו אותו ? כדאי גם שתסתכלי בטלוויזיה, הרי הוא הנחה את התכנית.

יוסי שריד (המערך) :

הוא הנחה רק לאחר שאיימו. רק אז הסכימו שהוא ינחה את התכנית. סלח לי, אתה לא יודע את העובדות.

חייקה גרוסמן (המערך) :

חברת-הכנסת שריד, אני יכולה לבקש ממך שלא תפ- ריע לי ולא תעזור לי ?

לבסוף הוא הנחה את התכנית קצוץ-כנפיים. ה- מנכ"ל צפה בה מקודם ואחרי ויכוח מר הותרה ההנחה. ודאי שתכנית מעין זו יוצאת אנמית, משעממת, כי הו- יצאו ממנה את הנשמה, חסר הפילפל, השום והמלח. הרי ידוע, קבע המנכ"ל, שיגאל עילם הוא "בעל דעות מו- גדרות". שימו לב לאמירה התמימה : בעל דעות מוג- דרות. ראשי רשות-השידור מבקשים בכל חוצות מנחים או בייקטיבים והרי הם עצמם נוטפים או בייקטיביות ש- מיימית, שלא היתה עוד דוגמתה בימי המערך. כך מ- סלקים את מנהל הראדיו בערבית וכך נוזפים בחיים יבין ומבקשים אפילו לפטרו כי שידר, רחמנא לצלן, את החדשה שהגיעה משרי ממשלה מסויימים בדבר ההתיי- קות הצפויה. כי למה להתאמץ ולגלות את המדליף ה- ממשלתי ? לא כדאי להסתכסך עם שרים, מוטב למצוא קרבן בין העובדים הבכירים.

שר-התינוך-והתרבות ז. חמר :

מי הציע לפטר אותו ?

חייקה גרוסמן (המערך) :

העובדים אינם אנשי מפלגה והופעתם או בייקטיבית, אך היא אינה חד-כיוונית לכוונת השר. העובדים אינם מוכנים ליהפך לרובוטים, לגלמים, לבובות-קש הרוקדות על חבל. הם אנשים חושבים מוכשרים, גם בעלי מקצוע, בקיצור — הם אינם בכיס. אי-אפשר להרים שפופרת ולומר להם : נו, נו, בבקשה אל תשדר דבר על ההת- ייקריות, ולמה שידרת על הכנות התובעות שירות שווה ? להם אי-אפשר להכתיב ביטויים והדגשים. הם אנשים יוצרים, לכן הם מסוכנים ויש להיפטר מהם. אם זו לא סתימת פה — — —

חיים קורפו (הליכוד) :

חברת-הכנסת חייקה גרוסמן, במשך שנים לא נתנו בקיבוצי השומר-הצעיר לעתונות יריבה להיכנס. הנוער שלכם חונך רק על "דבר" ועל "על המשמר". את מדב- רת על סתימת פה ?

שמעון פרס (המערך) :

לגאולה כהן לא נתנו להיכנס ל"מצודת זאב".

חיים קורפו (הליכוד) :

אתה מוזמן ל"מצודת זאב" ויכול לראות שהיא גכ- נסת לשם כל ערב.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
היו רשימות שחורות או לא היו ב"קול ישראל"?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
תפסיקו לחזור על זה שאתם כמו המערך וכמו מפ"ם.
(חבר-הכנסת ש. פרס קורא קריאת-ביניים)

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
חבר-הכנסת פרס, אתם הנהגתם פוליטיזאציה ברשות-
השדור, אתם רוצים להמשיך בזה וזה מה שקורה.

היו"ש. ארבל-אלמוזלינו:
חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק.

(חבר-הכנסת ע. נוף קורא קריאת ביניים)

אורה נמיר (המערך):
עקיבא נוף, את מי אתה מייצג בוויכוח הזה?

יוסף רום (הליכוד):
הרי כל המלחמה היא לשמור על הפוליטיזאציה.

חיים קורפו (הליכוד):
למה הם פרשו מן הקואליציה? רק בגלל זה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
חייקה גרוסמן רוצה שליטה פוליטית בטלוויזיה,
זאת מאחר שהיא רוצה שליטה פוליטית נוסח מפ"ם.

חייקה גרוסמן (המערך):
אני יודעת שהטלתי אבן במים עומדים.

אם זו לא סתימת פה מה היא? הטענה הרווחת: הם
משדרים שלא לטובת הציבור. הכרתי משטרים שבהם
ידע השלטון טוב יותר מכולם טובת הציבור מה היא.
הוא גם יודע יותר טוב מה הציבור חושב. הוא היה מו-
מחה לציבור. ישמרני אלוהים ממומחים כאלה ומשלטן
כזה.

רב שילנסקי (הליכוד):
הרי זה היה בשלטון שלך.

חייקה גרוסמן (המערך):
המשפט הופך משפח, המהפך הפך פח והוא מוביל
אל הפחת.

מי הבא בתור, רבותי? כל בר-דעת? כל מי שמעז
לחשוב? כל מי שלא נפחד? האומנם מתכוונים אתם ל-
השאיר אחריכם אדמה חרוכה?

יוסף רום (הליכוד):
מי השאיר אדמה חרוכה? באמת, איזה מין דיבור
רים אלה?

מנחם פבידור (הליכוד):
מה הביטויים האלה כאן?

יוסי שריד (המערך):
מה יש? מה יש?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
אתם הורסים באינפלציה שלכם את המשק היש-
ראלי לארבעים שנה.

יוסף רום (הליכוד):
את היסוד לאינפלציה הזאת עשו אחרים. לא אנחנו
מה שאתם אומרים עכשיו אלה דיבורים לא אחראיים.

חיים קופמן (הליכוד):

חבר-הכנסת אמנון רובינשטיין, אתה עצמך אמרת
שהטלוויזיה החרימה אותך כאן בכנסת. למה אתה לא
מדבר על זה עכשיו? מדוע אינך מגיב על כך שהט-
לוויזיה החרימה אותך כאן בכנסת במליאה, במתכונת
התעלמה ממך? מדוע אתה מחריש?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
אני מוכן לענות לו.

יוסי שריד (המערך):
ההבדל היחיד בין האינפלציה לבין שאר הכשלונות
שלכם הוא שאת האינפלציה אפשר למדוד.

חייקה גרוסמן (המערך):
אין נטפלו לרפיק חלבי, אחד הכתבים המוכשרים
של הטלוויזיה, דרווי, קצין בצה"ל שבסך-הכל שידר
כתבה על רימוני גאז שנזרקו לבית-ספר. טענתו של מר
פאפו, האורים והתומים ברשות-השידור לגבי מה שטוב
ליהודים: רפיק חלבי נפת את העובדות ועל-כן הן
חמורות.

יוסי שריד (המערך):
בן-שלמה, לא פאפו.

חייקה גרוסמן (המערך):
הרי בית-המשפט נוף באחראים על מעשה זה, אך
זה לא חשוב. האשמה לא במי שביצע מעשה חמור אלא
רק בכתב שהעז לשדר את האמת, ומה הוא אם לא א-
ש"פיסט? החל כמעט ציד-מכשפות, שנרגע קצת בעק-
בות תגובות חמורות בעתונות על כל גוניה. לאן הגע-
נו? — הד"ר הרצל רוזנבלום צריך להגן על יעקב אג-
מון ועל רשות-השידור שלו בראדיו. מנכ"ל הרשות אמר
על אגמון כי "הוא מטובי המראיינים בארץ, אדם שעבר
את המבחן המקצועי", אך הוא הודח: תחילה מ"עלי
כותרת" מ"שיקולים מקצועיים גרידא", כמובן, ועתה
נפסלה התכנית — אחת הפופולריות ביותר — "בירה
ומצב רוח", כי הרי חמש שנים די לה. כל העניין —
שעוריה אחת גדולה. המנכ"ל עוד לא הספיק לחמם
את הכסא, אך הוא יודע כבר הכול. הוא אפילו לא הת-
חשב בכך שבימים אלה נכנס מנכ"ל ראדיו חדש ל-
תפקידו, כי לא כדאי לתכות לו בעשיית הסדר, מנכ"ל
הרשות יודע הכול טוב יותר. הוא רק איננו יודע שטענת
חמש שנים היא מגוחכת. הצגה יורדת מן הבמה כשהיא
נגמרת בעיני הקהל. אתם יודעים זאת. המערך, לא הוא
שהיריד את "ניקוי ראש" — אולי "ניקוי ראש" הוא
שעור להוריד את המערך. התכנית הזאת — גדלה כוח
יצירתה. "בירה ומצב רוח" היתה תכנית מצליחה ואף
מוכנסה; התכנית היחידה שהישובים היו מוכנים לשלם
בעד הבאתה אליהם ובעד הקלטה במקום. הנה התכנית "ה-
טור השבועי" רצה אחת-עשרה שנים, "הנושא בטיפול" —
עשר שנים, "בינינו לבין עצמנו" — חמש שנים, "כאן-
בבית" — כבר שכחו את מניין השנים. מה זה חמש ש-
נים? יש לי חשד שמספר חבר כנסת מהליכוד שהתייצבו
נגד הפיטורים הפוליטיים של יעקב אגמון עשו זאת כי
זכרו לו את חסד האידיאות עמהם בתכנית "בירה ומצב
רוח". מי קופח שם? אולי כציננים בעיני הרשות שגם
ציננים מן השמאל, רחמנא לצלן, מתראיינים, והרי הם
עוכרי ישראל...

איפה השיקול המקצועי שהנכם מסתתרים מאחור-
ריו? איפה הפיטורים בתום-לב? פצע וחבורה ומכה
טריה — זה מה שנשאר מהפעלתנות היתירה של ראשי

ביניים. חברי-הכנסת בן-מאיר, אני קוראת אותך לסדר.
(חברת הכנסת א. גמיר קוראת קריאות ביניים)

יגאל כהן (הליכוד):

אתם המכניסים שיקולים פוליטיים לרשות-השידור.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברת-הכנסת יגאל כהן, חברת-הכנסת אורה גמיר, זה לא ייתכן. חברת-הכנסת יגאל כהן, אני קוראת אותך לסדר. לא ייתכן ששלוש פעמים אעיר לך ואתה אינך מקשיב. אני מבקשת להפסיק.

חייקה גרוסמן (המערך):

בישיבת הוועד המנהל, ללא תיאום מוקדם עם מנהל הטלוויזיה, נזרקה "הפצצה" — אי-יחידוש עבודתו של מנהל התכניות. והרי הוא אחד המוכשרים בין אנשי ה-טלוויזיה, בעל פרס-ישראל. הוא לא התבקש להגיב, לטענותיו, למחות, להסביר, להגן על עצמו. בעזרת גות מתפרסם כי מנהל הרשות מכיר בכישוריו של מוטי קירשנבאום, אך המנכ"ל טוען שאינו יכול להסתדר אתו. באמת נימוק משכנע. בא יושב-ראש הרשות ומסביר כי קירשנבאום לא תיפקד ולא הביא את מחלקת התכניות לתיפקוד ראוי לשמו. מי משניהם אומר אמת? האמת ידועה לכול — מוטי קירשנבאום התריע בפני הוועד המנהל נגד ההזנחה ואי-ההתייחסות להפקה העצמית. הוא תבע את עלבונה. הוא אף התפטר בזמנו ותפטרותו מחאה על שלא ענו על טענותיו ועל בקשת הברירה לטענה שההנהלה נהגה התעלמות מוחלטת מטענותיו בדבר מחלל ההפקה העצמית. אחרי כל אלה מודיעים לו שהוחלט שלא להאריך את כהונתו בשל מחלל בהפקה העצמית? התסיסה בין העובדים בעיצומה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

תסיסה — — —

חייקה גרוסמן (המערך):

חברי הממשלה, אני מזוהירה אתכם: בסופו של דבר תכרתו את הענף שעליו אתם יושבים. תתעוררו יום אחד וחמצאן שממה מסביב.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הם רוצים שממה, הם רוצים שממה, זה מה שהם רוצים שיהיה.

חייקה גרוסמן (המערך):

בישיבות הוועד המנהל במליאת הרשות מושמעות האשמות נגד העובדים הבכירים, מנהלי האגפים והמחלקות. אך עליהם נגזר אלם — לא ניתנה להם הזדמנות להשיב על האשמות.

חיים קורפו (הליכוד):

חברת-הכנסת גרוסמן, מגיין ידוע לך כל זה, מגיין יש לך אינפורמציה כל כך טובה, כאשר את לא יושבת שם?

חייקה גרוסמן (המערך):

האמן לי שאני יודעת בגלל זה אני יושבת בבית הזה. מר יוסף בן-שלמה שואל: מדוע נבחרו דווקא ה-כותבים האלה לייצג את הדראמה הישראלית?" (חברת-הכנסת ח. קורפו קוראת קריאות ביניים)

מאיר תלמי (המערך):

אם כך, חברת-הכנסת קורפו, למה אתה שואל את ה-שאלה הזאת?

הוועד המנהל, המוורה והמעוררת דאגה בלב לקראת ה-באות.

דב שילנסקי (הליכוד):

את מדברת על צדק? למה שתקת כאשר רשות השידור היתה סגורה בפני חברי תנועת החירות, ואם מישוהו הביע אהדה — הם סילקו אותו משם?

יוסי שריד (המערך):

הבלי-הבלים.

חייקה גרוסמן (המערך):

אין לזה שחר. אפילו לגוש-אמונים ניתן להופיע.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

מה זאת אומרת פעלתנות-יותר? הוועד המנהל, תפ-קידו לנהל את רשות-השידור. בחוק כתוב שהוועד המנהל צריך לנהל. זה תפקידו לפי החוק. החוק לא הסמיך אותך לנהל את רשות-השידור. הוועד המנהל ממלא את תפקידו.

חייקה גרוסמן (המערך):

תפקידי לומר לכם מה שאני חושבת. אתה אל תפ-ריע לי ואל תסתמך על החוק. עוד מעט נגיע לזה שגם בכנסת יסתמו לנו את הפיות.

יוסי שריד (המערך):

ליהודה בן-מאיר אין מה להפסיד. ממילא הוא יהיה בכל ממשלה. אתה תהיה בכל ממשלה. תמיד נה-ניתם — — —

חייקה גרוסמן (המערך):

יכולתי עוד לספר על תולדות המיגוי של שלום קיטל ועל ההדחה של שלמה ערד, והיד רועדת והגייר מסמיק מבושה מהרשימה של המודחים שלא פסחה גם על המנהל הקודם של רשות-השידור, מר יצחק לבני.

יוסף רום (הליכוד):

מה שאת עושה זה נסיון לצבור הון פוליטי מרשות-לשידור.

חייקה גרוסמן (המערך):

אני אומרת לכל המודחים: עוד מעט זה יהיה כבוד להשתייך לרשימה הזאת.

טרם יבשה הדיו על ההצעה לסדר-היום שהגשתי למזכירות הכנסת והנה, בין מנחה למעריב, הוגשה לנו הפרשה המועצת ביותר שהדגישה את הסאה — פיסו-ריו של מוטי קירשנבאום.

יגאל כהן (הליכוד):

את יודעת מה דעתו של המנכ"ל הקודם על טיב עבודתו של מוטי קירשנבאום?

חייקה גרוסמן (המערך):

אני יודעת, קראתי את הפרוטוקולים של הוועד ה-מנהל.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

מר יצחק לבני, אותו מנהל קדם שלפני רגע הולת מה דמעות עליו, הוא שהציע כי מוטי קירשנבאום לא יישאר בתפקידו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברת-הכנסת בן-מאיר, נא להפסיק את קריאות ה-

חיים קופמן (הליכוד) :

אילו מפ"ם היתה בשלטון הייתם מגיעים לדמוק-
ראטיה עממית, ואז כולם היו סותמים את הפיות.

דניאל רוזוולי (המערך) :

חבר-הכנסת קופמן, זה רע מאוד אם אתה מתחיל
להודק לנימוקים כאלה.

חיים קופמן (הליכוד) :

אני לא שומע אותך.

דניאל רוזוולי (המערך) :

יש דברים שאתה לא רוצה לשמוע.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חבר-הכנסת קופמן, אני קוראת אותך כבר בפעם
החמישית לסדר. אני קוראת את שמך ואתה לא שומע.
איזה מין צורה זה ? זה לא ייתכן.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אני חוזרת : מר יוסף בן-שלמה שואל "מדוע נבחרו
דווקא הכותבים האלה לייצג את הדראמה הישראלית ?"
והוא מסביר כי הכוונה לא. ב. יהושע. מה יש בשאלה
תמימה זו אם לא פסילתו של א. ב. יהושע מי עוד ייפ-
סל ? אולי עמוס עוז ? אולי ס. יזהר ? אולי גם חיים נח-
מן ביאליק, כי הרי הוא כתב שירי זעם וביקורת על העם
היהודי.

אורה נמיר (המערך) :

עוד מעט יגיעו לתנ"ך.

יוסי שריר (המערך) :

כבר הגיעו לתנ"ך.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אנחנו מעולם לא שאלנו מדוע דווקא יוסף בן-שלמה
הנחה במשך זמן רב כל כך את תכניות "מורשה" ?

(חברת-הכנסת א. נמיר קוראת קריאת ביניים)

מדוע את מפריעה לי ? זה הרי על חשבון זמני.

אברהם שריר (הליכוד) :

גברתי היושבת-ראש, יש תקנון. לפי התקנון מותר
לדבר במשך זמן מוגבל. האם התקנון נשמר ?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חבר-הכנסת שריר, את עניין הזמן תשאיר ליושב-
ראש.

חייקה גרוסמן (המערך) :

גברתי היושבת-ראש, אני מסיימת, פשוט לא יכולתי
לגמור בזמן בגלל ההפרעות.

האמינו לי, הלוואי ותכנית "מורשה" היתה מעניינת
יותר ומושכת. בשעמומה היא יכולה רק לדחות מיהדות
ולא לקרב אליה. האם הצענו פעם לעשות טיהורים ב-
תכניות אלה ?

יגאל הורביץ (הליכוד) :

את לא רק מתחסדת, את גם גסת-ריוח.

יוסי שריר (המערך) :

אתה גס-ריוח.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חבר-הכנסת יגאל הורביץ, זה לא מתאים לך.

חיים קורפר (הליכוד) :

יש מקומות שבאולם התרבות סוגרים את הטלוויזיה
בזמן שמוקרנת התכנית הזאת.

חייקה גרוסמן (המערך) :

לבקר תכניות מותר כמה שרוצים, ועשינו זאת ב-
מידת-מה גם בעבר. אך פטורים מסיבות פוליטיות,
מכיוון שהאיש אינו מגדיר עצמו כקרוב לגוש השולט ?

רבותי, אתם נכנסים עם רגלי פיל לחנות של חר-

סינה — — —

גאולה כהן (הליכוד) :

את יכולה להיות נגד הפיטורים, אבל את לא יכולה
לומר ששלושים שנה לא החרמתם דעות פוליטיות. את
מדברת על א. ב. יהושע, ומה על אורי צבי גרינברג ?
מה על כל תכניות הלימוד של כל מה שהיה לפני קום
המדינה ? אל תדברי על צדק. את יכולה להיות נגד ה-
פיטורים, וזה לגיטימי להיות נגדם, אבל אל תעשי זאת
בשם הצדק. לא את.

חייקה גרוסמן (המערך) :

הגנה על חופש המחשבה והביטוי איננה עיסוקה ה-
פרטי של האופוזיציה. אם לא נעשה מאמץ משותף ב-
כיוון זה לא נהיה עוד עם-הספר. אסור שתחנך היצירה
הספרותית, אסור שניהפך חדר-ממדיים, לפי "שטאנץ"
מבית-המלאכה של זוכי המינויים אצל שר החינוך ו-
התרבות.

אדוני השר, אתה באמת בסדר, אתה לא משמיץ, כו-
לך רותניות יהודית טהורה. עשית לך זרועות ביצוע —
האם הם עושים את העבודה המלוכלכת שאתה רוצה
בה או הם אף עברו את כל הציפיות ? קשה לי להניח
שהקימות "טראסט" של מוחות וידיים שחברו יחד לקשור
קשר נגד חירותנו... אז מה באמת קרה — העללתי
עלילה ? הכול רק חלום היה ? אבל הרי הדרך זרועה
חללים מפוטרים. כל המפוטרים, שלדעתכם אינם מוכ-
שרים, הם לא מהמחנה שלך, אדוני השר. הראויים ו-
המוכשרים הם רק בצד שאתה עומד בו ? אלה מקבלי
המינויים. עליך האחריות הפאראלאמנטארית, קום עשה
לשינוי, בטרם יהיה מאוחר ובטרם יקום הגולם גם עליכם.

אדוני השר, האם עלי לאחל לך ולמנכ"ל הרשות
שיעמום פורה, מאוזן, פאטריוטי מהדרין ? תהיה מאו-
שר שכל השאר יצטרפו "להגר" לספינת-השלום של
אייבי נתן כדי לשדר משם קצת חופש ביטוי ? אי ו-
אבוי.

(חבר-הכנסת מ. פעיל קורא קריאת ביניים)

המדינה שייכת לכל עם ישראל, כן גם הראדיו ו-
הטלוויזיה. הם אינם אחוזה פרטית של מישהו — לא
ניתן להרוס את התשתית הדמוקרטית שבנינו — — —
(חבר-הכנסת מ. פעיל קורא קריאת ביניים)

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

מדוע אתה מפריע, חבר-הכנסת פעיל ?

חייקה גרוסמן (המערך) :

חבר-הכנסת פעיל, בחייך, אתה רוצה להתחרות
אתי ?

לא ניתן להרוס את הדמוקראטיה — — —

זלמן שובל (הליכוד) :

איוו תשתית דמוקראטית התנועה שלך בנתה ?

דניאל רוזווליו (המערך) :

האם רשות-השידור תאשר לשידור את התכנית הזאת ? אני מבין שברשות-השידור המנכ"ל צריך לאשר אם ת-שודר התכנית הזאת.

יוסי שריד (המערך) :

בנינו תשתית דמוקראטית כזו שאיפשרה לכם ל-עלות לשלטון.

חייקה גרוסמן (המערך) :

— — — שבנינו בארצנו במשך 30 שנה, נילחם בכל האמצעים הדמוקראטיים שברשותנו.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

רשות הדיבור לשר החינוך והתרבות. אני מבקשת לשמוע את דבריו בשקט.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כדי לקיים את תפקידה כרשות ממלכתית בחברה דמוקראטית ופלורא-ליסטית, על הרשות להקפיד על שני דברים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

חבר-הכנסת פריס, אדוני ראש הממשלה, אני מב-קשת ממך, מדבר שר החינוך ודאי שלא צריך להפריע לשר.

ראש-הממשלה מ. בגין :

זו רק שיחת רעים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

אני מבקשת לקיים שיחות רעים מחוץ לאולם.

שר-החינוך ז. המר :

ברשותך, אחזור על הדברים.

כדי לקיים את תפקידה כרשות ממלכתית בחברה דמוקראטית ופלוראליסטית, על הרשות להקפיד על שני דברים : הראשון — לשמור על חוסר פניות בעריכת מיש-דרים ובהבאתם בפני הציבור ; והשני — בתוך המס-גרת הנערכת כך יש לאפשר לבעלי דעות שונות, לא מ-עובדי הרשות ומטעמה, לומר את דבריהם בגדר האפ-שרויות והעניין. כמו-כן קובע חוק רשות-השידור, ב-סעיף 24, את דרך קבלת עובדי הרשות ומינוים. לא מ-צאתי כל פגם בדרך ביצוע החוק בנושא זה, ההיפך הוא הנכון : כל המינויים ואישור תכניות השידורים נעשו לפי חוק רשות-השידור.

בתקופת כהונתו של הוועד המנהל הנוכחי לא פוטר שום אדם מן הדרג הבכיר ברשות-השידור. אמנם מונו אנשים חדשים לתפקידים שונים, אך כל אלה היו רק לאחר שנתפנתה משרה או לאחר סיום קאדנציה בתפקיד, כפי שנקבע מראש. אך עקרון הקאדנציות לא קבע הוועד המנהל הנוכחי. ודווקא עקרון זה, שהינו חיובי לדעת, בא למנוע קביעות בתפקידים רגישים ולבחון מדי פעם את פעולות המערכת.

יוסי שריד (המערך) :

האם מזה אנו צריכים להבין שאתה מתייצב מאחור-י הפיטורים האחרונים ? מה פירוש הדברים ? דבר-באופן ברור.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

אני אומר מה שאני רוצה כפי שאני רוצה, לא לפי ההנחיות שלך. אתה לא תהלך עלי אימים.

יוסי שריד (המערך) :

אתה אל תהלך עלינו אימים.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

זה הכול הצגה של הולכת אימים.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

קוואקים בגולים.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

אני רוצה לשאול את חברי הכנסת האם מינוי מנהל הראדיו — תפקיד חשוב — שנבחר בשבוע שעבר ללא התנגדות וגם בתמיכת נציגי המערך שבועד האנהל, נציגי האופוזיציה שם, היה מינוי פוליטי ? תפקיד חשוב מאוד. אני רוצה לשאול את חברי הכנסת האם מנכ"ל רשות-השידור, שהומלץ עליידי מליאת רשות-השידור כמעט פה-אחד, מזוהה כאיש פוליטי ?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

כן, ועוד איוה איש פוליטי.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

אתה רוצה שיהיו רבובטים משעמים שם. אתה רוצה שהמנהלים יהיו איטומאטים.

יוסי שריד (המערך) :

גם חנן פורת הוא לא חבר המפד"ל.

(חברי-הכנסת א. נמיר וי. בן-מאיר קוראים קריאות-ביניים)

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

אני יודע שבחלק אחד של הבית לא יקבלו את מה שאומר עכשיו, אבל, אנא, תנסו גם אתם להיות אוב-ייקטיביים, וחישבו, אולי, להיפך.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

חבר-הכנסת בן-מאיר, תן לשר לגמור את דבריו.

אורה נמיר (המערך) :

איך קרה שדן מרגלית גיע לטלוויזיה ?

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

חברת-הכנסת נמיר, אני קוראת אותך לסדר.

יוסי שריד (המערך) :

תענה לנו, אל תיתן לנו שאלות.

שר-החינוך והתרבות ז. המר :

לחבר כנסת הדיוט כמוך אני אומר בדיוק מה שאני רוצה להגיד ולא מה שתגיד לי.

חיים קורפו (הליכוד) :

חבר-הכנסת שריד, כמה ישיבות קיימת עם עובדי הרשות ?

יוסי שריד (המערך) :

אף לא אחת.

חיים קורפו (הליכוד) :

לא נכון.

אורה נמיר (המערך):
חברת-הכנסת בן-מאיר, הם היו ממלאי-מקום ... בריוק כמור.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
חברת-הכנסת אורה נמיר, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה ואני מבקשת לזכור. בבקשה, אדוני השר.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:
אני רוצה לומר, חברי הכנסת, שטענתם בצדק, ל-דעתי, שהכנסת אינה צריכה להתערב בהכרעות של הגוף החוקי הפועל לפי החוק. ופתאום להיפך. אני רוצה ל-הבטיח לחברי הכנסת כי בין שאר תפקידיו המוגדרים של המנהל הכללי של רשות-השידור כלול גם התפקיד לייצג לוועד המנהל; זאת בהתאם לסעיף 23 לחוק רשות-השידור. אני מאמין בזכותו ובחובתו של המנהל הכללי לייצג לוועד המנהל בכל ענייני הרשות. כל זה בהתאם לחוק.

לכן לומר "התייפפות, היתממות והתחסדות" — על כך הייתי משיב שעד שאתם מוציאים קיסם מבין שיני חלק מהאנשים אתם צריכים צריכים ליטול קורה גם מבין עיני הטוענים. אני לא מצאתי כל סימן — מל-בד הרעש שקם בנושא זה — לפוליטיזציה ברשת-השידור. היו כמה בחירות שהוועד המנהל ביצע אותן כא-שר הגיעה העת לבחור, והוא עשה זאת לפי מיטב הכרתו. כשבחרו במישהו בעבר לא בחנו מעולם מה דעתו בדיוק זמיה עשה. האופוזיציה לא פעלה כך. לא בהנו בדיוק כל מינוי ומינוי בצורה כזאת. מעולם זה לא הובא כך לכנסת.

(קריאות)

לכן אני מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום.

אורה נמיר (המערך):
טרור עשתה גאולה כהן בוועד הפועל של הטלוויזיה.

יוסי שריד (המערך):
אם כן, אנחנו מבינים שאתה מתייצב מאחורי כל העניין. אתה אחראי לזה. אנחנו מבינים שאתה אחראי לטוהרים הגדולים.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת פעיל, להצעה.

מנחם פבידור (הליכוד):
הוועד המנהל הוא המוסמך. אתם רוצים לעשות פוליטיזציה. הוועד המנהל רוצה למנוע פוליטיזציה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
בבקשה, חברת-הכנסת פעיל, חמש דקות. חברי הכ-נסת, גא להירגע. בבקשה, חברת-הכנסת פעיל, אתה תת-גבר עליהם בקול שלך. חברי הכנסת, נתתי את רשות הדיבור לחברת-הכנסת מאיר פעיל.

(חברת-הכנסת ח. קורפו וי. כהן קוראים קריאות-ביניים)

חברת-הכנסת יגאל כהן, האם אינך שומע ?

שמעון פרס (המערך):
"ניקוי ראש" בטלוויזיה ...

שר-החינוך והתרבות ז. המר:
אני יודע שחלק מהבית לא יקבל את זה מסיבות פוליטיות, אבל, אנא, מנהל רשות-השידור עושה מא-מצים כדי למנוע פוליטיזציה ברשות — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):
זה מצחיק.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:
זה בדיוק מה שהוא עושה. אני תומך בדעתו כי עובדי הרשות בראדיו ובטלוויזיה, עורכים, מנחים, חייבים לנקוט עמדה ממלכתית חסרת פניות בכל הנו-שאים שבהם הם מטפלים. ועל-כן, לפי מיטב הכרתי, כל הצועקים וכל הצעקה על פוליטיזציה ברשות-השי-דור — יש בהם מן הסכנה ואולי גם הכוונה לגרור את רשות-השידור להיות פוליטית במקום להיות ממלכתית, כפי שהיא עכשיו.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
שוב קוואקים בגולים.

שר-החינוך והתרבות ז. המר:
עלידי זה שאתם מעלים את הנושא הזה במליאה — — —

אתם עצמכם בזמן כהונתה של המליאה הקודמת טענתם שאל לכנסת להתערב בהכרעותיה של המליאה ובהכרעותיה של הוועד המנהל. אינני רוצה להלאות את חברי הכנסת בציטאטות של חלק ניכר של חברי הכנסת שהיום צועקים קריאות-ביניים, שטענו שאל לכנסת ל-התערב בהכרעות של המליאה ושל הוועד המנהל. שר-החינוך והתרבות ידלין, בדיון האחרון שהיה בכנסת, ביקש שזה לא ייעשה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
כאשר לא היה שם קומיסאר פוליטי.

יצחק יצחקי (הליכוד):
כבוד השר, אני רוצה להבהיר לך הבהרה שהיתה הבוקר בישיבת ועדת החינוך של הכנסת. הדין שהת-קים אתמול בערב בטלוויזיה היה מסולף מיסודו ובלתי-חוקי. חברים שלא השתתפו בדיון הוצגו כחברי הוועדה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
חברת-הכנסת נמיר, למה לא תיקנת את הציטוטים ? שם צוטטו חברים שלא מהוועדה שלך כאילו הם חברי הוועדה.

יצחק יצחקי (הליכוד):
דרשתי דיון מיוחד בוועדה הזאת.

אורה נמיר (המערך):
אתה לא באת לישיבת ועדת החינוך והתרבות ? אתה חבר הוועדה ?

(חברת-הכנסת י. בן-מאיר קורא קריאת-ביניים)

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
חברת-הכנסת בן-מאיר, אני קוראת אותך לסדר ב-פעם השנייה.

(חברת-הכנסת י. שריד קורא קריאת-ביניים)

חברת-הכנסת יצחקי, ביקשתי ממך שלא לצטט דב-רים מישיבת ועדת החינוך והתרבות.

(קריאות)

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
האיש הזה אינו יכול להתגונן, וראוי שהביטוי הזה
יימחק מהפרוטוקול.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל):
השאלה אינה ביטוי הוא זה. מעולם לא נתנו
ציונים לאנשים שאינם משתתפים בדיון. זה לא הוגן.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
נכון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני יכול להמשיך, גברתי היושבת-ראש?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אבקש להמשיך.

(קריאה: מאיר פעיל, אתה באת היום במכנסיים
חומים, בחולצה חומה — ואתה עוד פותח את הפה?)

אסף יגורי (יעד):
גברתי היושבת-ראש, אפשר לבקש למחוק את זה
מהפרוטוקול?

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
אני מבקש למחוק את זה מהפרוטוקול.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אני-אפשר למחוק דברים מהפרוטוקול.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
וזה לא יימחק. שני הצבעים האלה לא יימחקו,
לא עלידי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
חבר-הכנסת פעיל, אני מבקשת להמשיך.

חיים קורפו (הליכוד):
רק מרציאנו יכול לעזור לנו.

אסף יגורי (יעד):
במת הכנסת אינה במה פרטית שלך ואינך יכול לג-
רוף את כולנו לסגנון האיש שלך.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
חברי הכנסת שכחו שחולצות בית"ר היו חומות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אולי הם דווקא זוכרים ולכן קפצו קפוץ.

"אנו העובדים העתונאים בטלוויזיה פונים אליכם
בקריאה דחופה לפעול לעצירת הסחף שחל לאחרונה ב-
עצמאותה ובאיתנותה של רשות-השידור. מאז נכנס
לתפקידו הוועד המנהל הנוכחי, ובעיקר מאז נכנס ל-
תפקידו המנכ"ל החדש, מתגברת בנו התחושה כי פני-
הם של הממונים החדשים לא לשפר את רמתה המק-
צועית של הטלוויזיה אלא 'לנקות' מקירבה כל מי שאינו
נראה 'נוח פוליטי' לקו שאותו מייצגת ההנהלה ה-
חדשה." —

יגאל הורביץ (הליכוד):
זה שאתה וחברת-הכנסת גרוסמן צועקים — זאת
לא הוכחה חותכת?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אין ראש לנקות.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
את מי תקפו ב"ניקוי ראש"? בתכנית זו תקפו את
הליכוד דווקא.

(חברת-הכנסת ע. הדר (הורביץ) קורא קריאות-ביניים)

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
ביקשתי להפסיק, חברת-הכנסת הדר. תתחיל, חבר-
הכנסת פעיל. עכשיו אתה מרגיש כמה זה קשה לגאום
כאשר אתה מפריע לו.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
לי לא איכפת שמפריעים לי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
לא איכפת לך? יפה מאוד.
(קריאה: הוא אוהב את זה.)

מאיר פעיל (מחנה שלי):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני כא להציע
לכנסת להעביר את ההצעה של חברת-הכנסת גרוסמן
לוועדת החינוך והתרבות, כי לפי דעתי מה שעומד על
הפרק הוא שיתוק וחסול רשות-השידור הממלכתית ב-
ישראל. זה הנושא, ואני מציע שוועדת החינוך והתרבות
תדון בו כמו שצריך לדון בנושא בעל חשיבות עקרונית
לממלכה.

אני רוצה להתחיל בעובדה פשוטה: לכל חברי ה-
כנסת חולק הבוקר גילויי-הדעת מטעם העובדים העתו-
נאים בטלוויזיה. אני רוצה לקרוא לכנסת את גילויי-
הדעת הזה כדי שייכנס ל"דברי הכנסת". לאחר שיקרה
מה שיקרה בטלוויזיה ובראדיו תחת מרות ההנהלה הנר-
כחית של השתור-חום הזה, טומי לפיד, ושל אלה ה-
נמצאים מעלי — הרי לפחות מי שיעיין ב"דברי הכנסת"
יקרא את מה שפורסם עלידי 80 מאנשי הטלוויזיה ש-
חתמו על גילויי-הדעת הזה.

(קריאה: איזה מינוח הוא זה מעל במת הכנסת?)
המינוח הוא שחור וחום.

(קריאה: גברתי היושבת-ראש, זה לא פארלאמן-
טארי.)

אסף יגורי (יעד):
הביטויים האלה מיותרים לחלוטין. זה לא הוגן וזה
מיותר לחלוטין.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
תודה רבה, מר יגורי. יש לי מחנך חדש. מותר ל-
היות שחור וחום, רק אסור לומר את זה.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
גברתי היושבת-ראש, זה ביטוי שראוי שיימחק.

(קריאה: זה ביטוי פאשיסטי ואני חושב שאין מקו-
מו בכנסת.)

אסף יגורי (יעד):
אפשר למחוק את זה מהפרוטוקול, גברתי היושבת-
ראש?

חברי הכנסת היקרים, על המסמך הזה חתומים יותר מ־80 עובדי מטלויזיה, יותר מ־80.

זלמן שובל (הליכוד) :
זה מוכיח שלפיד צודק.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

יש סכנה שהטלויזיה ורשות-השדור ישתקו.

חברי הכנסת, אני חושב שהכנסת תעשה מצווה, אם היא כנסת ממלכתית, אם היא תעביר את הנושא הזה לפתות לוועדת החינוך והתרבות. תודה רבה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה.

לפנינו שלוש הצעות : לכלול את הנושא בסדר-היום, להסירו מסדר-היום או להעבירו לוועדה. קודם כול אני מעמידה להצבעה את ההצעות לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת ושלא לכלול אותו — אחת מול השנייה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

אבקש למנות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

אם מבקשים למנות — בבקשה, אני ממנה שני מו-נים : חברי-הכנסת זכאי וחברי-הכנסת יצחקי.

משה עמאר (המערך) :

אגודת-ישראל צריכה להימנע.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

כל יד — לפיד של חושך.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-

היום של הכנסת 35 —

נגד 45 —

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת

לא נתקבלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

עכשיו אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון

בוועדת החינוך והתרבות — מיעוט

נגד — רוב

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות לא נתקבלה.

ג. חילופי גברי בוועדת החינוך והתרבות

מטעם חזית דתית לאומית : במקום חברת-הכנסת שרה שטרן-קטן יכנס חברי-הכנסת יהודה בן-מאיר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

הכנסת מאשרת את הודעתו של יושב-ראש ועדת ה-כנסת.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

— "אנו העובדים בטלויזיה נמנעים בעקשנות מלהז-דהות פוליטית עם קו זה או אחר ועומדים על כך ש-העקרונות היחידים המנחים את עבודתנו הם העקרונות המקצועיים." —

חיים קופמן (הליכוד) :

מאיר פעיל, מבחינה מקצועית אתה קצין טוב, אבל מקומך אינו בצה"ל. אז מה האסון ?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

קודם כול תודה רבה על המחמאה. אתחיל בזה. מח-מאה מפי יהודי בעמדה הפוליטית שלך, אני מקבל אותה, ואת כל השאר ישפוט ההיסטוריון.

רב שילנסקי (הליכוד) :

המחמאה היתה רק על דעתך, לא על דעת כל הסיעה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

את המחמאה גם אתה יכול לתת.

— "מאז ומתמיד נמנענו מלשרת אינטרסים פר-ליטיים כלשהם למרות לחצים בלתי-פוסקים שהופעלו על הדרגים המקצועיים." — אני מנית, בשלטון הקודם ובשלטון הזה — "לדעתנו זוהי הדרך היחידה להבטיח את חופש הביטוי וחופש האינפורמציה. לאחרונה נר-אה כי עקרונות אלה אינם מקובלים על הנהלת רשות-השדור. חדשות לבקרים שומעים העובדים על צעדים תמוהים שעושה ההנהלה עוד בטרם למדה ולוא מעט את תהליכי העבודה המקצועית בטלויזיה. הביטוי 'עריפת ראשים' הופך להיות מוחשי ומאיים, ונראה לנו שהאופן שבו הוחלט שלא להאריך את כהונתו של מרדכי קירש-נבאום" — דרך-אגב, זה האיש שקיבל את פרס-ישראל לפני שנתיים על הישגיו וכשרונו בהפקה ובבימוי — "מהווה דוגה מובהקת לכך שההנהלה הפוליטית ברשות מקצצת בכנפיה של ההנהלה המקצועית." —

מנחם סבידור (הליכוד) :

הוא לא קיבל את פרס הניהול.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

— "ונראה לנו שהאופן שבו הוחלט שלא להאריך את כהונתו של מרדכי קירשנבאום מהווה דוגמה מוב-הקת שההנהלה הפוליטית ברשות מקצצת בכנפיה של ההנהלה המקצועית." — בבחינת חשכת טומי לפיד אל מול האור של הדמוקרטיה וההומאניזם.

עכשיו אני מוסיף את המשפט האחרון שאמרו ה-עתונאים : "תנאי בלי-עבור לעבודה אמניה ויוצרת כ-טלויזיה הוא תחושת העובדים כי הממונים עליהם מונ-חים עלי-די עקרונות מקצועיים ולא עלי-די שיקולים פוליטיים כלשהם. תחושה זו נפגעה לאחרונה בצורה בלתי נסבלת."

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :

רשות. הדיבור ליושב-ראש ועדת הכנסת, להודעה.

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת) :

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועדת החינוך והתרבות

ד. חוק נישואין וגירושין, תשל"ט — 1978 *

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מקבל את התיקון של חברת-הכנסת וירשובסקי. אנחנו לא מתווכחים עכשיו על מיעוט דעת. הוויכוח הוא הרבה יותר עמוק, אולי אנחנו מתווכחים על מיעוט דת, אבל גם בעניין זה אני חושב שאני, בעצם, יותר דתי במובן היהודי מאשר המפד"ל וה"אגודה".

אנחנו יודעים כי יש דברים בלתי-מתוקנים במדי-נתנו. בשנים האחרונות יש מקרים אין-ספור של גירושין שואין שנעשו בחוץ-לארץ. אנשים מצויינים שהחליטו כי הם יהודים עלו ארצה והתברר שמשפחות משתבשות מפני שעל-פי ההלכה אחד או שניים מבני-הזוג אינם יהודים. הנישואין שנעשו בחוץ-לארץ לא נתפסים איפוא אם על-פי ההלכה אחד מבני-הזוג אינו כשר למהדרין, והצאצאים סובלים; אנחנו יודעים כי במדינתנו אורחי ישראל, שהם בני דתות או לאומים שונים, אינם יכיר לים להינשא אלא אם אחד מבני-הזוג יעבור טקס של המרת דת, גם אם הוא עצמו, או היא עצמה, אינם דתיים כלל ועיקר. נדמה לי כי במאה ה-20 יש גם מקום לבני-אדם, יהודים ואחרים, שיכריזו על עצמם שאינם דתיים, רחמנא לצלן, וכאנשי מצפון הם רואים את עצמם לא דתיים. יש גם כאלה.

מה מציע יהודי כמוני וחברי האחרים שנתקבצנו יחד לחבר את החוק הזה? איננו רוצים לפגוע ברגשות של אנשים דתיים. אחדות האומה יקרה לנו במובן ה-מודרני של המלה. אנחנו מציעים חוק שיאפשר לאזרחי מדינת ישראל ללכת במקביל בשני אפיקי נישואין וגירושין לגיטימיים וחוקיים. והיה אם בני-זוג רוצים להי-נשא בהלך או בטקס דתי, החוק יאפשר להם.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
אתה מבין שרשות-השידור נושא כזה איננה מעבירה לציבור. זה לא מעניין את הציבור. את הציבור לא מ-עניין הסדר שבארץ הזאת יש כפיה דתית. קודם היו לך כל האורות של המצלמות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני חושב שחברת-הכנסת אלוני צודקת.

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברת-הכנסת אלוני, הוא מדבר גם בשמך.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אני מדברת על רשות-השידור.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מקבל את הביקורת של חברת-הכנסת אלוני על רשות-השידור.

זר ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

חברת-הכנסת אלוני מפיעה כל כך הרבה פעמים בטלוויזיה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אני מדברת על הנושא.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש לי הרגשה, חברת-הכנסת ורהפטיג, שאיזה שהוא

הו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לחוק נישואין וגירושין, תשל"ט—1978. את הצעת החוק יביא חברת-הכנסת פעיל בשם חברת-הכנסת אלוני, וירשובסקי, פעיל ושריד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מצגי את הצעת החוק הזאת בפני הכנסת התשיעית בדחילו ורחימו, כי אני יודע שהיא נוגעת לרבים וגם טובים מאורחי מדינת ישראל ובני העם היהודי, ואולי אפילו מעבר לכך.

אני יודע שאם תתקבל הצעת חוק זאת — אני מקווה שהיא תתקבל — סופה שתצטרך לשנות את החוק הקר-דם הנקרא "חוק סיפוט בתידין רבניים (נישואין וגירושין, תשי"ג—1953", אבל אני חושב שהצעת חוק זו עושה צדק לאינטרס הלאומי שלנו.

אפתח בציטוט קצר — שחברת-הכנסת שולמית א-לוני הגישה לי לפני שעליתי על הדוכן — מדברי משה שרת, ראש ממשלת ישראל ב-1953, שאמר בכנסת כש-החוק הזה התקבל. אקרא דבריו,

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

אתה יכול לצטט גם את דברי דוד בן-גוריון מ-1953.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מצטט בכוונה את דברי משה שרת, כי הוא השתתף בתהליך קבלת החוק.

אמר משה שרת: "אין להתעלם מן העובדה כי קבלת החוק הזה כרוכה בוויכוחים על עקרונות ומושגי-יסוד של חיים מתוקנים בעיני רבים מאוד. מבחינה זו יעמוד החוק מעתה במבחן הביצוע. הסמכות שבידיה מופקד ביצוע החוק — הווי אומר, הרבנות בישראל — תעמוד עתה במבחן. יציבות החוק תלויה בגמישות מסר-יימת של ביצועו. אריכות ימיו של החוק תלויה בסיגול נהוג ביצועו למושגי שוויון, כבוד האדם וזכויותיו, ה-שוררים בחברה המתקנת של זמננו. אחדות העם מחייבת ויתורים הדדיים, ולא רק מצד אחד. ישנם מושגים בחב-רה של זמננו שאליהם יתנפץ כל נסיון להשליט ולקיים בתוכנו גם להבא סדרי חיים אשר אבד עליהם כלח." "דברי הכנסת" 23- באוגוסט 1953. כפי שאמר משה שרת, האם הדרג המבצע, הווי אומר רבנות בישראל, הוכיח שהאמון שהכנסת הביעה לו ב-1953 היה מוצ-דק? לפי עניות דעתי — לא.

(חברת-הכנסת ז. ורהפטיג קורא קריאת-ביניים)

חברת-הכנסת ורהפטיג, מה שאני אומר עכשיו לא תוכל להוכיח שזו עניית דעת. לכל היותר תוכל להוכיח שזו דעת מיעוט. אתה יודע כמה פעמים בהיסטוריה ה-יהודית נחברר שהמיעוט צדק יותר מהרוב ועניות הדעת היתה דווקא אצל ה"אסטאבלישמןט" — הממסד — של נביאי השקר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

זה מיעוט בבית ולא מיעוט בציבור.

מפרקים את האומה? למה? נניח שבן של זוג שנישא בגישואין אורחיים יתאהב בבת של יהודי כשר, שבמשפחתו נהגו כולם להתחתן בגישואין דתיים. בני-זוג אלה רוצים להינשא. מדוע זה בלתי-אפשרי? אחת מן הסיבות שתיים: או על-פי הקריטריונים המקובלים ביהדות האורחיתודוקסית יבדקו מי האם, ואם יתברר שהיא יהודיה היא כשרה למהדרין אף אם נישאה בגישואין אורחיים; או, אם האהבה כל כך גדולה ומגילת היוחסין אינה ברורה — יעבור הבחור גיור. הלא מקרים כאלה קורים בעולם לא אחת ולא שתיים. סטאטיסטיקות מוכיחות שבקהילות יהודיות גדולות בעולם התפשי בארצות-הברית 70% מבני-הזוג הגישיאים בגישואין מעורבים מגדירים את עצמם, כעבור כמה שנים, כיהודים.

אחרון אחרון חביב, חוק כזה, המאפשר שני מסלולי גישואין וגירושין, לא קיים בעולם. זה חוק מקורי שהקדשנו לו הרבה מחשבה. בעולם הנאור מקובלות שיטות אחרות. הגישואין התופסים, מבחינת החוק, הם גישואין אורחיים. הם נערכים בפני רושם גישואין. אם בנוסף על כך רוצה זוג להינשא בטקס דתי — יבושם לו. אנחנו לא מציעים זאת. אנחנו רוצים שיהיו שני אפיקים, למען יוכלו אדם וחווה להינשא על-פי מצפונם כדי להקים משפחה במדינת ישראל. אני חושב שהגיע הזמן שהכנסת הזאת — לא הממשלה צריכה לעשות זאת — תתעלה מעל שיקולי שלטון ופוליטיקה קואליציוניים ומניים. ישפטו את הפרשה הזאת על-פי שיקולים מצד פובליים, באורח ערכי, אידיאולוגי, בעל חזון, לטווח ארוך ולא על-פי שיקולי כוח של מפד"ל לאות ואגודות של טווח קצר.

בעיקר אני פונה לחברי המערך אבל אני פונה גם לכל אדם שהוא ליבראלי. החוק הזה הוא דוגמה קלאסית של חוק ליבראלי. אני מבקש מחברי הכנסת הנוכחים והבלתי-נוכחים שיתנו הפעם דרוור לקול המצפון והתבונה ולא לחשבון פוליטיקה של כוח.

בשם החתומים על החוק אני רוצה להודיע כי לאחר שהשר ישיב לי תשיב לו, מטעם המציעים, חברת-הכנסת אלוני. אני מקווה שיהיה בכנסת, כוח, זו הפעם, להעביר את החוק לא הוועדה המתאימה.

מרדכי זירשובסקי (התנועה לשינוי ויזומה):
שיהיה לה האומץ, לא הכוח.

חיו"ר ש. ארבל-אלמחולין:
רשות הדיבור לשר הדתות, לתשובה.

שר-הדתות א. אבוהצירא:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לגסינות של חברי כנסת לפגוע, באמצעות הצעת חוק פרטית, בי-איוון העדין הקיים ביחסי דת ומדינה מיתוסף היום עוד נסיון של חברי-הכנסת אלוני, זירשובסקי, פעיל ושר-יד. גם הפעם, כמו בפעמים מספר בעבר, הנסיון הוא לפגוע בבסיס הקיום היהודי, במסגרת ההלכתית השומרת ומקיימת את המשפחה היהודית בארץ ובתפוצות.

אינני רואה צורך להאריך בהסברים ובנימוקים להסברת החינוכית של המשך ההסדר החוקי הקיים בנושא הנדון. אפשר למצוא חומר רב המבהיר ומסביר את החינוכיות וההכרח בהמשך ההסדר החוקי הקיים של גישואין וגירושין בין יהודים בישראל, על-פי ההלכה בלבד, בפיהם של תומכי ההסדר המשפטי הקיים, לסוגיהם, כפי שהם מובאים ב"דברי הכנסת" משנים קוד-

קומיסאר כבר נתן הוראה לטלוויזיה שלא לעסוק ב-נושא זה.

(קריאה: אתה גם יכול להוכיח זאת? לפעמים עובדים את הגבול).

השר מ. נסים:

הטכנאים של הטלוויזיה הם מהחתומים על מכתב ה"שמונים" שרק עכשיו ציינת אותם לשבת. אתה תושר בהם בפוליטיזאציה?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש לי הרגשה כי מי שנתן את ההוראה אינו אחד מהחתומים על כרוז אנשי הטלוויזיה, אלא אחד מהמפסדים, מקברניטי חוק השחרור. משם זה בא.

יעקב זאק אמיר (המערך):

מה שמדאיג אותי זה לא ההתנהגות של הממשלה, שהיא מחפירה, אלא זה שאיגודי עובדים עוברים דרך הדברים האלה. הם היו יכולים להיאבק הרבה יותר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

גם לזה אני מסכים.

אנחנו מציעים שני אפיקי גישואין וגירושין: ה-אחד הוא מסלול דתי. זוג המקיים אורח חיים דתי וה-רוצה להינשא בהליך דתי, זכותו לעשות זאת. יהודים — יהודים; מוסלמים — מוסלמים; דרוונים — דרוונים; נוצרים — נוצרים.

לפי דעתי ראויים כל האסכולות היהודיות לאותה זכות: אורתודוקסים, קונסרבאטיביים, רפורמיים, קר-אים — כל זוג יבחר באסכולה הרצויה לו. אפיק זה יהא פתוח בפניו, בדומה לחוק הקיים.

מה השוני? אנחנו מציעים שלאורתודוקסיה ול-רפורמה ולקונסרבאטיביים ביהדות יהיה מעמד דומה. אנחנו מציעים שגם רב רפורמי יוכל להשיא ולגרש.

זר ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

אתם רוצים להכות את בית ישראל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

חסי'שולם. גם הרפורמיים בית ישראל. אפילו מאיר פעיל הוא בית ישראל. גם אתה, כמוכן, בית ישראל. לא ראיתי יהודי שאינו בית ישראל. גם אם הוא מנטורי-קרתא ואנטי-ציוני — גם אז לא אומר עליו שהוא לא בית ישראל.

זר ורהפטיג (חזית דתית לאומית):

זה לפרק את ישראל לרסיסים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

שום רסיסים. התברר שהציונות מאחדת את האומה אף שהיא לא אורתודוקסית. היא יותר חילונית מאורי-חודוקסית.

והיה אם בני-הזוג רוצים, אם מטעמים מצפוניים, אם משום שאינם דתיים, או שהם מבני עדה שונה, הם יכולים להינשא בגישואין שאינם דתיים. אנחנו מציעים עים לפתוח להם אפיק שני של גישואין אורחיים, במקום שיצטרכו לנסוע לקפריסין, או למקום אחר, או לעשות הסכמים מהסכמים שונים. מדוע צריכה מדינתנו שבחוק שלה יהיה אינוס על אנשים שמחמת מצוקות מצפון יצטרכו לצורך גישואין לנסוע לקפריסין, למקסיקו או לאירופה?

גידו לנו היהודים האורתודוקסים למיניהם, שאנחנו

שולמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):
אתה מוסר אינפורמציה לא נכונה.

שר-הדתות א. אבוהצירא:

והרי בהצעה זו תומכים אירגונים של נשים, והם לא נחשבים לאירגונים דתיים. מפני מה לא תהא לי בית-הדין הסמכות לדון בענייני המעמד האישי של זוג, גם בלי הסכמת שניהם, אפילו כשאחד מבני-הזוג הוא תייר או יורד?

שולמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):
אם הוא לא יהודי הוא פסול לעדות.

שר-הדתות א. אבוהצירא:

התוצאה של המצב החוקי הקיים היא, לא אחת, השארת האישה במצב של עיגון.

בסיום הדברים הערה כלפי החידוש שבהצעת חוק זו ביחס להצעות הקודמות לה מאותו הסוג. בהצעת חוק זו לא הסתפקו המציעים בהצעת סוג אחד של נישואין אזרחיים. בנוסף על אפשרות הנישואין הדתיים הוציעו, בסעיף 4 להצעתם, שני סוגים של נישואין אזרחיים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
נכון.

שר-הדתות א. אבוהצירא:

האחד — נישואין אזרחיים על-ידי טקס, והשני — נישואין אזרחיים בהצמעות חוזה. מפני מה עלה על דעת המציעים שיש צורך בשני סוגים בתחום זה? מי שלא עקב אחרי כלי התקשורת בשנה האחרונה לא יבין זאת. חברת-הכנסת שולמית אלזני ערכה, לפני כשנה, הצגה של נישואי חוזה בפני כלי-התקשורת. אין זאת אלא שחברת-הכנסת אלזני וחבריה — — —

שולמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):
זה מומלץ גם על-ידי הפאקולטה למשפטים של אוניברסיטת בריאלין.

חיים קורפו (הליכוד):
יש בזה גם פגיעה בכללי האתיקה של לשכת עור-כיהדין.

שולמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):
הלשכה ביררה את הנושא. איני מקבלת שכר טירחה כמור.

חיים קורפו (הליכוד):
את מקבלת שכר טירחה של 60,000 לירות לחודש.

שר-הדתות א. אבוהצירא:

נראה שחברת-הכנסת אלזני וחבריה מבקשים הכ-שר חוקי לפעולות הפרסומת שנעשתה. לצורך זה היא אף מוכנה להעלות הצעה בלתי-רצינית זו של סוג שלישי של נישואין. לא די לה בסוג האחד של נישואין אזרחיים, כפי שהוצע עד כה בכנסת בהצעות החוק הקודמות שנדחו על ידי הכנסת.

לאור האמור הריני מציע, אדוני היושב-ראש, לה-סיר את הצעת החוק המוצעת מעל סדר-יומה של הכנסת.

חיים ב. הלוי:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אלזני, לתשובה.

שולמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו חברים ב-א"ם ומשתמשים באמנה לזכויות האדם לצורך הגנת

מות, בפסיקה של בתי-המשפט ובספרות המשפטית ה-עוסקת בענייני דת ומדינה. הדברים הנאמרים שם נכו-נים גם היום, וביתר שאת, בהתחשב בתהליך השלום ש-אנו נתונים בו.

עלי לציין עוד שעקרון שמירת הסטאטוס-קוו ב-נושאי דת ומדינה בכלל ובנושא זה בפרט היה מקובל על כל הממשלות שכינה עד כה בישראל ועל-כן נדחו עד כה כל הצעות החוק הפרטיות שבאו לשנות מן המצב הקיים. גם על ממשלה זו מקובל העקרון של שמירת הסטאטוס-קוו בנושאי דת ומדינה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

אדוני שר הדתות, אם המצב המשפטי הנוכחי, ה-סטאטוס-קוו, נראה לך, מדוע הגיש משרדך הצעת חו-כיר של הצעת חוק שבאה לשנות את המצב באופן יסודי?

השר מ. נסים:

שום שינוי יסודי אין.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מציע לך לקרוא את דברי ההסבר שהממשלה פירסמה בעניין.

שר-הדתות א. אבוהצירא:

שאלת שאלה, הנה תשובה: הצעת החוק שמשרדי הניח על שולחן ולבתי-הדין הרבניים הריני להעיר: התמונה ה-על-פי השקפתנו, על-פי השקפת הממשלה ועל-פי החוק הקיים, את הסטאטוס-קוו, אבל מה לך החוק הזה? אתה מוחה על החוקים הישנים.

לדברים הנאמרים כאן — שנאמרו על-ידי חבר-הכנסת מאיר פעיל ובוודאי נאמרו על-ידי אחרים — ב-יחס להלכה ולבתי-הדין הרבניים הריני להעיר: התמונה המוצגת בפני הכנסת בנושא זה איננה נכונה. אילו חב-רי הכנסת שהגישו את הצעת החוק הפרטית היו מכירים את המצב לאשורו, ולוה יוכלו להגיע רק אם ישתחררו קודם לכן מדעות קדומות נגד ההלכה ובלתי-הדין, ייתכן מאוד כי היו שוקלים את הדברים בצורה אחרת.

אני יוכל לומר בצורה ברורה ומוסמכת שמספר הטראגדיות והבעיות הנגרמות לאנשים עקב הצימצום החוקי הקיים בסמכות בתי-הדין רב בהרבה, באיכות ו-בכמות, מאותן בעיות המשמשות רקע להבאת הצעת חוק זו לפני הכנסת. מאז הקמת המדינה קלטה מדינת ישראל מיליונים של יהודים מכל רחבי תבל, בתוך זה גם רבים מאוד מארצות שבהן הויקה ליהדות ול-מסורת ישראל היתה חלשה ביותר. נקלטו ונקלטים בארץ גם יהודים רבים מארצות שאין להן קשרים עם ישראל, ובתוך זה גם ארצות אויב. פתרון בעיות אישות של יהודים אלה הצריך ומצריך לא אחת מציאת דרכים לקיום קשרים עם רבנים וסתם יהודים באותן ארצות. בתי-הדין הרבניים בישראל התמודדו במסירות ובהצ-לחה לניצחון מן הכלל בשפע הבעיות האובייקטיביות ה-ללו, ועל כך מגיעה להם ברכת יישר-כוח.

אני רוצה לשאול את חברי הכנסת המציעים מדוע הם לא מציעים לחוק את סמכויות בתי-הדין כדי ש-יוכלו לאכוף על המתדיינים בפניהם את ביצוע ההח-לטות של בתי-הדין, כמו צו המאפשר להורה לראות ילדיו הנמצאים ברשות ההורה השני, או איסור על נאקומאן להיכנס לדירת אשתו וילדיו כדי להתפרע ולפגוע בהם?

הדרך פתוחה לפנינו להינשא. בנישואין אורחיים. מ' בחינת ההלכה אין אלה נישואין וילדיהם כילדי פנויים. אין בכך בעיה, אין קונפליקט ולא נפגעת אחדות העם. הבעיה היא פוליטית, הבעיה היא השלטון, ומכוח השל-טון רוצים לשלול חירות וזכות האשה לשוויון זכויות.

אנו מציעים שהכנסת תאפשר שכל אדם יוכל לב-חור בדרך שבה הוא רוצה, וימנע שלטון דתי ו-"הומיניסם" מכוח החוק.

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות : האחת — להסיר את הצעת החוק מסדר-היום ; והשנייה — להעביר אותה לדיון מוקדם בוועדה. אני מעמיד להצבעה את שתי ההצעות זו מול זו.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה — מיעוט
בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום — רוב
ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק נישואין וגירושין, תשל"ט—1978, נתקבלה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אנו מבקשים למנות את הקולות.

היו"ר ב. הלוי :

שר החקלאות, בבקשה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

האם אני רשאי להבין שהרוב מפתח למנות את הקולות ?

מנן שר האוצר י. פלומין :
כן.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

המפלגה הליברלית מפתחת למנות את הקולות ?

ספח גרופר (הליכוד) :

כן.

ה. שאילתות ותשובות

2. אם כן — מה היא המסקנה שהסיקה הממשלה בעניין זה ? אם לא — מה ייעשה כדי להביא לידיעת הציבור את המידע הנכון ?

3. מה הן תכניות ההתיישבות של הממשלה בשנת התקציב הבאה ?

שר-החקלאות א. שרון :

1. התשובה היא : לא.

2. התכניות פורסמו לא אחת והן מבוטאות בתק-ציבי המחלקה והחטיבה להתיישבות של הסוכנות היהודית.

3. התכנית לשנת התקציב הנוכחית היא להמשיך בהתיישבות בכל חבלי הארץ.

מחר, 17 במאי, ימלאו שנתיים לנפילת ממשלת ה-מערך ועליית ממשלת הליכוד לשלטון.

יהודים בכל מקום. סעיף ט"ז של האמנה קובע ש"כל איש ואשה שהגיעו לפרקם רשאים לבוא בברית הני-שואין ולהקים משפחה, ללא כל הגבלה מטעמי גזע, ארצות או דת. הם זכאים לזכויות שוות במעשה הני-שואין, בתקופת הנישואין ובשעת ביטולם." לפי חוקי הנישואין במדינת ישראל האשה מקופחת ואין לה מעמד שווה לגבר. היא פסולה לעדות, היא הקדש וקניין הגבר. לפני פרטוקול משיחה שנתקיימה בין עגונה זה שש שנים, שבעלה מוכן לתת לה גט רק אם תשלם לו מיליוני לירות, ובין הרב גורן. הרב גורן אומר לה : אם בעל רוצה כסף יש לשלם לו, כי הבעל תמיד מפסיד כאשר הוא מגרש את אשתו. לכן — לתת, לשלם, להיות קרבן לסחיטה.

אם אנו מדינה מתקדמת המאמינה בשוויון זכר-יות של אורחיה, של נשיה, יש לאפשר לאלה מהם הרוצים בכך להינשא בנישואין אורחיים. אם אנו מא-מינים שלפי חוק השבות מותר לכל יהודי ולבן-זוגו ולילדיו לבוא למדינת ישראל הרי כל ההמונים המגיר-עים אלינו זכאים לנישואין. אולם לפי החוק הקיים היום במדינת ישראל נשללת מרבבות רבבות אנשים ה-זכות להקים משפחה מכוח החוק.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית) :

מדוע אינך מקבלת את התיקון של חבר-הכנסת האזרחי ?

שלימית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

הקשיים העומדים בפני אלה שנשללת מהם הזכות להקים משפחה מכוח החוק הם רבים. וכבר עמד על כך בית-המשפט העליון. עכשיו מופיעה הממשלה ואומרת : אנו רוצים לבטל פסק-דין של בית-המשפט העליון. ואם עד עכשיו היכו אתכם בשוטים — אנו נכה אתכם ב-עקרבים : לא תוכלו לנסוע לקפריסין להינשא, לא תוכלו לעשות הסכמי נישואין, גם מי שאיננו יהודי יצטרך להופיע בפני בית-דין רבני, ולא תהיה אפשרות עירעור בפני בית-המשפט העליון.

אנו מציעים כי מי שרוצה בנישואין דתיים יינשא בנישואין דתיים ; מי שרוצה בנישואין אורחיים תהיה

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא — שאילתות ותשובות. שר החקלאות יעלה לדוכן וישיב על השאילתות.

1704. תכניות ההתיישבות

חבר-הכנסת ד. רוזוילי שאל את שר החקלאות ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978) :

בעתונות פורסם כי השר עמית אמר בעת ביקורו בחבל ימית שבחחום ההתיישבות עשינו מעשים טננים עם הכרזות גדולות, עשינו שגיאות על לא-מאומה זה-תוצאה היא שנקשרו ידינו והקפאה כל ההתיישבות ב-אזור.

בקשר לכך רצוני לדעת :

1. האם העובדות בתחום ההתיישבות תואמות את דברי השר עמית ?

ש"החקלאות א. שרון :

לא אפרט כרגע את כל התכניות. אציין רק את הגליל, שם מוקמים עכשיו 29 מצפים אשר חלקם המכ"ר ריע יהפכו לישובי-קבע, וזאת בנוסף על 26 ישובים שאושרו ואשר 12 מהם נמצאים כבר בתהליך הקמה. המאמץ המושקע בהם אינו מנוגד למה שאנו עושים ב"יהודה, בשומרון, בחבל עזה, בגולן ובבקעה. זהו תהליך המאחד את היצירה, הנטייה וההתיישבות בכל חלקי ארץ-ישראל.

אנשי המערך מוכנים לנצל כל אפשרות על-מנת לשוב אל הכיסאות, שהם כל כך מתגעגעים אליהם. אני אומר להם מעל במה זו כי למרות הקשיים האובייקטיביים של ממשלת הליכוד מוקדם עדיין לתפור חליפות. אנחנו רק בתחילת הדרך, ועליהם להמתין עוד שנים רבות. הצהרות מסוג זה של רענן זייץ גורמות נזק לארץ ולל תקנה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

ההצהרות שלך והמעשים שלך גורמים את הנזק הלאומי הגדול ביותר.

יוסי שריד (המערך) :

אין אדם שגרם נזק יותר ממך, שבנית את המגדלים בפיתחת-רפית.

ש"החקלאות א. שרון :

אנחנו נמצאים בתחילת המשאומתן על מהות ה"אוטונומיה והצהרות כאלה נוחות נשק בידי יריבינו. הסכם השלום עם מצרים, אשר הולך וקורם עור וגידים, הוא לצנינים בעיני המערך. ההתרפסות בפני כל אוזן הכרויה לויתורים על לב לבו של הוויכוח — על ארץ-ישראל — מלמדת כי לא האמצעים כשרים בידי דוברי האופוזיציה על-מנת לנסות לשוב אל השלטון.

1705. הפקעת קרקעות שבעליהן נעדרים

מן הארץ

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר החקלאות ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978) :

1. האם עורך מינהל מקרקעי ישראל רישום נכסי מקרקעין של כל הישראלים החיים בחוץ-לארץ, וכן של יהודים אזרחי חוץ-לארץ שרכשו כאן מקרקעין? האם עורך מינהל מקרקעי ישראל ביקורת על חוקיות ייפויי-הכוח שמסרו הנ"ל למשתמשים ברכושם כאן בארץ?

2. האם רואה המינהל זכות להכריז על בעלי הנכ"ס סים הנ"ל כנפקדים, להפקיע את רכושם ולמסרם לאזרחים אחרים?

3. אם החשובה על שתי השאלות הראשונות היא חיובית, מכוח איזה חוק נעשה הדבר וכמה הפקעות כאלה כבר היו? אם התשובה היא שלילית, איזה חוק מאפשר לעשות הפקעות כאלה ביהודה ובשומרון ומה הוא? מעמד של מינהל מקרקעי ישראל ביהודה ובשומרון?

תשובת ש"החקלאות א. שרון :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. רישום מקרקעין אינו בתחום פעולתו של מינהל מקרקעי ישראל אלא בתחום הפעולה של אגף רישום

אתמול הושמעה הצהרה חמורה, אולי החמורה ביותר מכל אלה שידענו בתקופה האחרונה : רענן זייץ, יושב-ראש המחלקה להתיישבות בסוכנות היהודית, הודיע קבל עם ועולם, במסיבת עיתונאים, דברים שפירושם המעשי : על מדינת ישראל למסור את יהודה, שומרון וחבל עזה חזרה לידיים ערביות.

זאב כץ (המערך) :

כל זה בתשובה לשאלתה?

יוסי שריד (המערך) :

זה כתוב במצע, שאנו מציעים להתזיר את רובם המכריע של יהודה ושומרון.

פסח גרופר (הליכוד) :

צריך לפטר אותו מתפקידו, מי שממלא תפקיד ממלכתי ורוצה להחזיר את יהודה ושומרון, צריך לפטר אותו. הסוכנות היהודית לא הסמיכה אותו. זו איננה אחוזה פרטית שלו.

ש"החקלאות א. שרון :

הוא מייצג את מפלגת העבודה. הוא אמר דברים שהם המשך לדבריו של יושב-ראש מפלגת העבודה שמו"ע פרס לפני נציגים אמריקנים, כי הם, המערך, יחזירו את בקעת-הירדן ואת יהודה ושומרון לידיים ערביות כאשר ישובו לשלטון. אם מי שהוא חשב שדברים אלה הם בגדר פליטת-פה, הרי בא רענן זייץ וסגר את ה"מעגל. המערך רוצה להחזיר את יהודה ושומרון. המערך רוצה להפסיק את מאמץ ההתיישבות ביהודה, בשומרון ובחבל עזה והגולן. המערך אינו רוצה להפוך את נושא ההתיישבות לאתגר לאומי. דברים אלה שמציע רענן זייץ פירושם גזר-דין מוות על ההתיישבות באזורים אלה ומסירתה לידיים ערביות. דבר זה לא יקום ולא יהיה.

יגאל כחן (הליכוד) :

לא היה תקדים שמנהל מחלקה מבטא דעה מנוגדת להחלטת ממשלה.

פסח גרופר (הליכוד) :

רק בשלטון הליכוד אפשר לומר דברים כאלה.

יוסי שריד (המערך) :

לא שמעת שרים בממשלה המביעים דעות הפוכות מהחלטות הממשלה?

יגאל אלון (המערך) :

שר החקלאות טילפן — לפי דבריו — למנחם בגין בקמפ-דייוויד שיותר על פיתחת-רפית, אף שקודם לכן בנה שם מגדלים באוויר.

ש"החקלאות א. שרון :

לא הייתי רוצה להתייחס להערות של חברת-הכנסת אלון.

יגאל כחן (הליכוד) :

לא היתה לו כל רשות לומר זאת. לא היה דיון על כך בסוכנות.

ש"החקלאות א. שרון :

אני רוצה לומר מעל במה זו, אדוני היושב-ראש, כי המאמץ המשקיעה הממשלה הנוכחית בהתיישבות בכל חלקי הארץ הוא גדול בהרבה מזה של קודמותיה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אתם גם תפנו הרבה יותר.

4. מדוע לא העדיף משרד החקלאות ליישב בעין-חצבה ישוב של האיחוד החקלאי או של תנועת המזר-שבים?
5. האם אין בפרשה זו משום סטייה מהעקרונות שהנחו את ההתיישבות עד כה?
6. האם הסוכנות והמרכז התקלאי השתתפו בהחלטה זו?

שר-החקלאות א. שרון :

1. עין-חצבה הוכרה כמשק חקלאי.
2. המשק משתייך לאיחוד החקלאי.
3. משרד החקלאות הנוכחי איננו מתכוון להקצות לחקלאים בודדים אמצעי ייצור רבים על חשבון ישובים אחרים, אך בפועל נתנו לעין-חצבה במשך שנים רבות יותר אמצעי ייצור מאשר נקבע על-ידי משרד החקלאות כיום.
- עבודת ערבים בצד יהודים קיימת ברוב הישובים בארץ, לרבות המשקים המשותפים לתנועתו של השו"אל. כל עוד עובדים גם יהודים אין בכך כל פסול. האם ממליץ השואל למנוע פרנסה מאנשים רק בגלל יהודים ערבים?

4. בעין-חצבה קיים זה שנים ישוב המשתייך ל-איחוד החקלאי, ואת שלא ביצעו המוסדות המיישבים במשך שנים רבות אל יתבע השואל ממני. מתיישיבי עין-חצבה היו ראשוני המתיישבים במרכז וצפון הערבה ותרמו רבות הן בהישגיהם החקלאיים והן בעצם נוכח חותם במקום.

5. אם יש סטייה, היא בוצעה על-ידי שר החקלאות גבתי ואוון ועל-ידי המחלקה להתיישבות. בקאדנציה הנוכחית צומצמו אמצעי הייצור הניתנים לישוב, דבר שלא נעשה קודם לכן.

6. קביעת חלוקת קרקע ומים אינה בסמכותם של הסוכנות היהודית או המרכז החקלאי.

2644. מחיר הקרקע במעלות

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החקלאות ביום כ"ה בכסלו תשל"ט (25 בדצמבר 1978) :

גמסר לי כי במחצית השנייה של שנת 1978 עלו מחירי הקרקעות בעיירת-הפיתוח מעלות בכ-300%.

אודה לשר אם יואיל להשיב לי :

1. האם המדע שנמסר לי נכון?

2. האם יש בדעת משרדך לנקוט פעולה נוכח התפתחות זו כדי שיישוב הגליל לא ייפגע?

שר-החקלאות א. שרון :

מחיר הקרקע לתכנית "בנה ביתך" במעלות נקבע ל-25 לירות למ"ר. מחיר זה נקבע באוגוסט 1976 ותקף גם כיום.

2936, 3058. חספת תוצרת חקלאית בשבת

חבר-הכנסת י.מ. אברמוביץ שאל את שר החקלאות ביום ג' בשבט תשל"ט (31 בינואר 1979) :

נודע לי כי תוצרת חקלאית מוטסת לחוף-לארץ בעצם

מקרקעין, משרד המשפטים. בדיקת יפויי-הכוח היא ב-תחום סמכותו של משרד המשפטים.

2. חוק נכסי הנפקדים מגדיר נכסים שניתן להכריז עליהם כנכס נפקד. הממונה על ביצוע החוק הוא האפוטרופוס לנכסי הנפקדים.

3. על רכוש הנפקדים ביהודה ובשומרון ממונה קצין-מטה לנכסים, הכפוף למיפקדת אזור יהודה ושומרון והממונה על רכוש נטוש ורכוש ממשלתי.

1983. התכניות לפיתוח החקלאות ומקורות

המים בנגב

חבר-הכנסת ז. אביר שאל את שר החקלאות ביום א' בתמוז תשל"ח (6 ביולי 1978) :

הנגב הוא השחית הקרקעית הגדולה ביותר במדינת ישראל בגבולותיה הירוקים. 60% משטחה של ישראל מאוכלסים רק ב-7% מכלל האוכלוסיה של המדינה.

הנני שואל :

מה הן תכניות הממשלה, בחקלאות ומים, להכנתו של הנגב לקלט מאות אלפי אנשים נוספים, עולים, זוגות צעירים וותיקים ממרכז הארץ, במטרה להגשים את מדיניות פיזור האוכלוסיה של כל ממשלות ישראל?

תשובת שר-החקלאות א. שרון :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נציבות המים מכינה ומבצעת בעת ובעונה אחת תכניות נרחבות ומפורטות הן להולכת מים מהצפון לנגב, ובכלל זה הרי-הנגב, והן להפקת מים מקומיים מאבן-החול הנובית. תכניות ההתיישבות של משרד החקלאות מתפרסות מתוספת ישובים בערבה הדרומית : בעת-קטור רה, דרך כיכר-סדום וכלה בחולות חלוצה.

היקף התכניות והביצוע בשני התחומים הם חסרי תקדים באזור זה בעשור האחרון.

2072. הכרה בעין-חצבה כחוה חקלאית

חבר-הכנסת א. רון שאל את שר החקלאות ביום י"א ב-תמוז תשל"ח (16 ביולי 1978) :

מהעתונות נודע ("הארץ", 22 ביוני 1978) כי שר החקלאות הכיר בעין-חצבה כחוה חקלאית הזכאית ל-מיכסת מים וקרקע מעל התקן ההתיישבותי המקובל.

עין-חצבה לא הופיעה בעבר במסגרת תכניות ההתיישבות באזור מפני שמתגוררות שם, למעשה, שלוש משפחות בלבד.

משפחות אלה קיבלו עתה אישור למיליון קוב מים לשנה, כאשר מיכסת המים למתיישב בכל אחד מישובי הערבה אינה עולה על 36,000 קוב, ולחלק מהישובים עדיין אין הקצבת מים.

אבקש להשיב לי :

1. האם הוכרה עין-חצבה כחוה חקלאית?

2. האם שלוש המשפחות שייכות לתנועה התיישבו-תית כל שהיא?

3. האם מתכוון משרד החקלאות לעודד "התיישבות" של חקלאים בודדים המעדיפים עבודת ערבים על חשבון ישובים שהם חלק מתנועה התיישבותית?

הסכם-גג להקצאת השטח ליוזמים בהתאם לעקרונות שנקבעו על-ידי הנהלת המינהל ואשר נתקבלו על דעת היוזמים העומדים בקשר ישיר עם המחוז.

2-3. הטענות אינן נכונות. אין השתלטות על השטח הנדון.

4. גגד כל הסגת גבול פועל מינהל מקרקעי ישראל על-פי החוק לסילוק יד.

5. התווה יהיה מוכן תוך חודש ויובא לאישור הגורמים המוסמכים.

2988. הפדר הקרקעות באזור תפן

הבר-הכנסת א. כין (עוז) שאל את שר החקלאות ביום ו' בשבט תשל"ט (4 בפברואר 1979):

באזור תפן שבגליל אותרו להתיישבות ארבעה ישרים קיבוציים, שניים במסגרת איחוד הקבוצות וה- קיבוצים ושניים במסגרת הקיבוץ הארצי.

מטרתה של התיישבות זו לחזק ולהגדיל את יישוב הארץ ככלל ואת הרחבתו של היישוב היהודי בגליל. ידוע לי כי יש עיכוב בהפקעת קרקעות ובהסדרים של הקרקעות בהר שנוצרו ליישובים אלה ואף ליישובים גור-ספים.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה גודל המשבצות הקרקעיות, לרבות טרשים, יערות ושטחים שאינם ראויים לעיבוד ואשר תוכננו למשבצות אלה, לגבי כל אחת מנקודות אלה בנפרד?
2. האם יש עיכובים, ומה הם, בגמר הפקעת ו-הסדרת הקרקעות והחלוקות במסגרת משבצות אלה?

3. מה עושה מינהל מקרקעי ישראל ומשרד כדי לסיים אתור המשבצות הללו ופינוי לצורך התיישבות?

4. מתי, לפי הערכתך, תסתיים פעולת שיחזור המשבצות באופן מלא, ומה מחיר הפיצויים שמשלמים לבעלי חלקות הרשומות במסגרת משבצות אלו?

5. האם משלם המינהל פיצויים גם לבעלי חלקות שאינן רשומות "בטאבו" וכמה, והאם משלם לבעלי חלקות אחרות למיניהן, וכמה?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. גידל המשבצות באזור תפן המתייחס לשטחים שאינם ראויים לעיבוד, לצורך בניית היישובים, הוא 300 דונאם לכל יישוב.

עדיין לא נקבעו תחומים לשטחים נוספים, לחקלאות ולמרה, לכל יישוב, והכוונה היא שישתמשו בשטחים שבעלות המינהל, המפורזים באזור.

2. העיכובים הקיימים מקורם בקשיים שעורמים בעלי הקרקעות הפרטיות בקשר למשבצות של תפן 4, שבה כלולים כ-100 דונאם בבעלות פרטית ותפן 10, שמשבצתו כ-80 דונאם בבעלות פרטית. את השטחים הנחוצים בשביל תפן 8 ותפן 3 רכש המינהל או הפקיע לפי פקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור), 1943.

3. המינהל פנה לבעלי הקרקעות הפרטיות ב-

יום השבת, תוך חילול שבת על-ידי מאות עובדים בלוד ובבתי-האריזה.

רצוני לשאול:

האם מוכן כבודו, כשר החקלאות, להשפיע שיעשו מאמצים לשלוח את התוצרת החקלאית ביום שישי בבוקר ובמוצאי שבת, מבלי שיהיה צורך לחלל שבת?

הבר-הכנסת פ. שינמן שאל את שר החקלאות ביום י"א בשבט תשל"ט (8 בפברואר 1979):

קיבלתי מכתבי אועקה ומחאה על העוול שנעשה לחקלאים עקב הטסת התוצרת החקלאית לחוף-לארץ בעצם יום השבת. הטסה זו גורמת לחילול שבת בפרהסייה על-ידי הרשויות הממשלתיות, שדו-התעופה ומאות עובדים בלוד ובבתי-אריזה ומביאה גם את החקלאים לחילול שבת. החקלאים עצמם התלוננו על כי באים אליהם בליל שבת לאסוף פרחים לבית-אריזה.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מדוע ניתנת אפשרות להטסת תוצרת חקלאית לחוף-לארץ ביום השבת על-ידי העובדים בשדה-התעופה בלוד?

2. מדוע לא ניתן להסדיר מתוך רצון טוב שמטוסים טעונים תוצרת חקלאית יצאו ביום שישי בצהריים וב-מוצאי שבת אחרי חצות הלילה, ולמנוע על-ידי כך חילול שבת המוני?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסר לפרוטוקול)

נעשה מאמץ כיום וייעשה מאמץ נוסף למנוע חילול שבת ככל שניתן.

2987. ידיעות בדבר השתלטות על קרקע שנועדה

לעיר-החורדים המתוכננת

הבר-הכנסת א. כין (עוז) שאל את שר החקלאות ביום ו' בשבט תשל"ט (4 בפברואר 1979):

נועד לי כי מינהל מקרקעי ישראל נתן אישור עקרוני להקמתה של עיר-החורדים שליד מעלות בגליל. למטרה זו הקציב המינהל שטח של כ-5,000 דונאם. כן נודע לי כי בתוך תקופת הדיונים עד לחתימת החוזה עם היוזמים מתבצעת פעולה של השתלטות פרועה של תושבים מן הכפרים שמסביב על השטח, בעיקר על-ידי נטיעת זיתים.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מדוע מתעכב גמר החוזה בין המינהל ליוזמים?

2. האם נכונות הטענות על השתלטות והתפרסות הכפרים בשטח הנדון?

3. מה הדיקה וצורתה של השתלטות זו על השטח?

4. מה עושה המינהל כדי למנוע השתלטות זו על הקרקעות, בשטח עיר-החורדים בפרט ואזור הגליל ה-מרכזי בכלל?

5. האם יואיל כבוד השר לורו סיום החוזה עם היוזמים?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מחוז הצפון של מינהל מקרקעי ישראל מכין

3167. הקצאת קרקעות לצרכי בנייה

חברת הנספח מ. ל. מרון שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בשבט תשל"ט (19 בפברואר 1979):

בתאריך 29 בדצמבר 1978 הבאתי לפני מליאת הכנסת הצעה לסדר-היום בנושא מינהל מקרקעי ישראל, בהצעת פירטתי שבע בעיות עיקריות אשר בגינן יש לבצע הערכה מחודשת של מדיניות המקרקעין בישראל ושינויים מפליגים בשיטת שליטתו ופיקוחו של המינהל על נכסי המקרקעין של המדינה.

רצוני לשאול את כבוד השר שאלות מספר הקשורות לכוננת המינהל לבצע שינויים בתחומים הבעייתיים שהעליתי בנאומי בכנסת.

1. המינהל מחזיק בבעלותו אלפי דונאמים של אדמת בור, ללא שימוש, במרכז הארץ ליד אזורים עירוניים, כגון כפר-סבא ורחובות. זאת, אף שעל אדמות אלה ניתן ליישב אלפי מבקשי דיור ולהוזיל בכך את מחירי הדירות בצורה ניכרת. האם יש תכנית במינהל מקרקעי ישראל לערוך בדיקה יסודית של הקשר בין היקף הפשרת קרקעות על-ידי מינהל מקרקעי ישראל לבין עליית מחירי הדירות לצרכן? האם נשקלות תכניות אחרות שתת-רומנה להקלת מציאת הדיור, כגון החכרת קרקע ל-מטרת בנייה, להשכרה ומסירת קרקע לקבלנים, ללא קבלת תשלום, תוך התחשבות עם המשתכן במישרין בצורת משכנתה?

2. האם קיימת במינהל מגמה להערכה מחודשת לגבי שינוי יעדי מקרקעין חקלאיים בלתי-מנוצלים (כ-גון ברצועת החוף ובחופי הניגרת) ומכירתם למטרות מסחריות במחירים ריאליים?

תשובת שר החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. (א) בידי מינהל מקרקעי ישראל הופקדו מקרקעי המדינה על-פי החוק, ובהתאם לכך הוא מנהל; (ב) הקצאות לזיור נעשות רק על סמך תכנית בניין ערים מפורטת, שהיא בתוקף ומעוגנת בתכנית-מיתאר מאושרת; (ג) תכניות מפורטות אלה על-פי חוק התיכנון והבנייה עוברות תהליכי הפקדה ואישור בוועדות סטאטוטוריות עד לרמה של ועדה מחוזית. לאחר שהן מקבלות תוקף הן נעשות בסיס להקצאת שטחים לבנייה ל-מגורים, לתעשייה, למסחר וכדומה; (ד) המינהל אינו מחזיק שטחים שלגביהם קיימת תכנית בתוקף ושהם זמינים להקצאה "ללא שימוש" (כביטוי של השואל). ההיפך הוא הנכון: המינהל יזום תכניות המעוגנות בתכנית-המיתאר ומגישן לוועדות על-מנת להגדיל את היצע הקרקעות המתוכננות והזמינות. המינהל אף יזום ומבצע פיתוח אתרים מתוכננים על-מנת להפכם לזמינים ולהקצותם בהתאם לתיכנון וייעוד; (ה) המינהל מעבד כמה הצעות ושיטות, השובות מהמקובל היום, למסירת קרקע לקבלנים או לבוגים.

2. כל השינויים של ייעוד הקרקע החקלאית שפירושם שינוי לתכנית-המיתאר הם בתחום סמכותה של הוועדה לשמירת קרקע חקלאית שבמשרד הפנים, ו-המינהל פועל לפי החלטותיה.

אתרים הנ"ל" במגמה להיכנס אתם למשא-ומתן ולרכוש. המינהל היה מוכן לשלם מחיר גבוה מהערכת השמאי הממשלתי ואף הוצעו קרקעות מינהל מטיב העולה על טיב הקרקעות הנ"ל, אולם הבעלים הפרטיים הקשיחו עמדתם והעמידו דרישות בלתי-סבירות, כשחלקם לא רצו כלל לנהל משא-ומתן.

4. (א) לגבי השטחים הפרטיים באתרים של תפן ותפן 010, הרי אם לא יגיע המינהל להסדר עם הבעלים הפרטיים תוך זמן סביר יאלץ להמליץ להפקיע שטחים אלה פעולה העלולה להימשך גם כשנה;

(ב) עד כשלוש שנים המינהל פיצויים, ומציע מחירים, שגם כ-50% מעל לקביעת השמאי הממשלתי;

(ג) תפן 8 ותפן 3 אינם תלויים עוד בבעלות הפרטית, וגיתן להקים לאלתר.

5. אם קיימים מסמכים משפטיים כגון: פסק-דין, יפוי-כוח בלתי-חוזר או תביעה בהסדר ללא התנגדות, המוכיחים את הבעלות, המינהל משלם גם כאשר לא רשומים הבעלים ב"טאבו".

3016. כריתת עצים להפקה

חברת הנספח י. תמיר שאל את שר החקלאות ביום ז' בשבט (4 בפברואר 1979):

בעת האחרונה רבות מודעות הפרסומת לתנורי הסקה המוסקים בעצים.

הנני מבקש מאת השר להשיב לי:

א. האם זכה הנושא להתייחסות מצדך?

ב. האם אין לדעתך לאסור הסקת תנורים בעצים שפירושה הוא כריתת בלתי-נמנעת ובלתי-חוקית של עצים כשמילא מעטים הם היערות בארצנו?

תשובת שר החקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אגף היעור בקרן הקיימת לישראל מופקד על שמירת היער והפיקוח עליו באמצעות צוות המפקחים והשומרים שלו, ומונע כריתות בלתי-חוקיות.

2. הקרן הקיימת לישראל אינה מוכרת עצים ל-הסקה ביתית.

3. הכריתה ביערות הקרן הקיימת לישראל נעשית על-פי שיקולים מקצועיים בלבד, במסגרת הטיפול ה-שוטף ביערות.

4. כ-85% מכמות העץ הנכרתת על-ידי הקרן הקיימת לישראל נמכרים למפעלים מוכרים וידועים לעי-בד עץ בארץ.

5. יתרת הכמות הנכרתת היא מסוג גרוע יחסית ולא נמצאה ראויה לעיבוד על-ידי המפעלים, ומכירתה היא באמצעות מכרים לגורמים שונים. ייתכן שחלק מכמות זו מוצאת דרכה לשימוש ביתי, להסקה.

6. אם מתגלת כריתה בלתי-חוקית מועבר הנושא לטיפול של המשרד, בהתאם לפקודת-היערות.

7. הקרן הקיימת לישראל מודעת לכך שאם יתרחב הביקוש לשימוש בעצים להסקה יחייב הדבר יתר פיקוח ושמירה בהתאם לחוק הקיים.

3169. חובת רישום הפעולות על הקרקעות שנמסרו לחברות ציבוריות

הכר"הכנסת מ. ל. מרון שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בשבט תשל"ט (19 בפברואר 1979):

בתאריך 29 בדצמבר 1978 הבאתי לפני מליאת ה- כנסת הצעה לסדר-היום בנושא מינהל מקרקעי ישראל. בהצעתי פירטתי שבע בעיות עיקריות אשר בגינן יש לבצע הערכה מחודשת של מדיניות המקרקעין בישראל ושינויים מפליגים בשיטת שליטתו ופיקוחו של המינהל על נכסי המקרקעין של המדינה.

רצוני לשאול את כבוד השר שאלות מספר הקשור רות לכוונות המינהל לבצע שינויים בתחומים הבעייתיים שהעליתי בנאומי בכנסת.

1. האם יש בכוונת מינהל מקרקעי ישראל לנקוט בצעדים אדמיניסטרטיביים כל שהם לביצוע חובת ה- רישום של בעלות משתכנים על קרקעות חכורות ש- נמסרו באופן גלובלי על-ידי המינהל לחברות שיכון ציבוריות? בזמנו הוטלה חובת הרישום על החברות ה- משתכנות, אולם כושר הטיפול שלהן ברישום ב"טאבר" מוגבל ביותר. לנוכח מגבלות תקציב וכוח-אדם לרישום בעלות, האם יש כוונה לשקול העברת תפקיד זה לעורכי-דין בשוק הפרטי?

2. האם יוכל כבוד השר להמציא נתונים לגבי היקף היענותו של ציבור המחקירים לאפשרות של תשלום דמי חכירה בשיטת היוון? האם יש בכוונת המינהל להחיל שיטה זו גם על משתכנים אשר גרים בבתי-בני פחות מארבע דירות?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אף שמשרד השיכון אחראי לרישום פארצ-לאציות על משתכנים על קרקעות בבנייה רוויה הנהיג מינהל מקרקעי ישראל חובת רישום בתקופת הסכם ה- פיתוח, באופן שעם גמר הבנייה ניתן יהיה לרשום את הפארצלאציה והחכירה של בתים משותפים מייד עם מ-סירת הנכס. מינהל מקרקעי ישראל, משרד המשפטים ואגף רישום מקרקעין הסכימו להקים מרכז לרישום אר-צי של פארצלאציות. מרכז זה פועל בצורה ממוחשבת למיכון ספרי האחוזה, דבר אשר מצד אחד מייעל את פעולת הרישום ומקצר ב-70% ומצד שני מאפשר את גברות על פיגורים רבים ברישום בלשכות הרישום של אותו אגף במשרד המשפטים.

2. החל מ-1975 נמסרת קרקע למגורים (בבנייה רוויה) בדרך של היוון. היקף היענותם של חוכרי העבר לתשלום דמי חכירה מהוונים הוא כ-1% מכלל החוכרים מן המינהל. באשר לבנייה בלתי-רוויה — מינהל ישראל לא מתכוון להחיל את שיטת היוון.

3170. הפשרת קרקעות לבנייה בחולות ראשון-לציון

הכר"הכנסת מ. עמאר שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בשבט תשל"ט (19 בפברואר 1979):

פורסם מטעמך כי החלטת להפשיך לבנייה שטח גר-חב בחולות ראשון-לציון. ההחלטה להקפאתו נתקבלה על-ידי הממשלה וכן על-ידי ועדת הפנים של הכנסת

3168. פיקוח על גביית דמי חכירה של מקרקעין ושיעורם

הכר"הכנסת מ. ל. מרון שאל את שר החקלאות ביום כ"ב בשבט תשל"ט (19 בפברואר 1979)

בתאריך 29 בדצמבר 1978 הבאתי לפני מליאת ה- כנסת הצעה לסדר-היום בנושא מינהל מקרקעי ישראל. בהצעתי פירטתי שבע בעיות עיקריות אשר בגינן יש לבצע הערכה מחודשת של מדיניות המקרקעין בישראל ושינויים מפליגים בשיטת שליטתו ופיקוחו של המינהל על נכסי המקרקעין של המדינה.

רצוני לשאול את כבוד השר שאלות מספר הקשור רות לכוונות המינהל לבצע שינויים בתחומים הבעייתיים שהעליתי בנאומי בכנסת.

1. מבקר המדינה מתח ביקורת על חופעת תת-הגבייה של דמי חכירה המוטלים על קרקעות חקלאיות (בדין-וחשבון מס' 26 משנת תשל"ו), וקבע שהם, ל-מעשה, סמלים בלבד. מאז הוחלט במינהל להעלות את דמי החכירה החקלאיים לשיעור כלכלי יותר. האם חל שינוי מעשי בהיקף הכנסותיו של מינהל מקרקעי יש-ראל מהסכסור החקלאי?

2. אבקש מכבוד השר לפרט באילו אמצעים נקט המינהל בשנה החולפת כנגד יומים פרטיים שקיבלו קר-קעות לבנייה אך לא מימשו את חווי החכירה שלהם ו-לא החלו בבנייה מסיבות ספקולטיביות או אחרות.

3. האם נקט המינהל צעדים מינהליים כל שהם לחיסול נגע הפיגור בגביית דמי חכירה ממשותכנים שו-נים (לרבות קיבוצים ומשקים)? האם קיימת הערכה כל שהיא בקרב המינהל לגבי גובה סכום ההכנסות מ-חכירה שעדיין לא נגבה?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. דמי החכירה המוטלים על קרקעות חקלאיות גדלו מאז שנת תשל"ו — השנה שבה העיר מבקר ה-מדינה בדו"ח מס' 26 כי דמי החכירה הנגבים מקרקע חקלאית היו נמוכים — כמעט פי 5. יוצא איפוא כי ה-מינהל הגדיל, למעשה, במשך שלוש שנים הכנסה מ-קרקע חקלאית פי 5.

2. היום חותם עם המינהל הסכם פיתוח בלבד, ל-שנתיים-וחצי, אשר מחייבו בתור בר-ירשות להגיש תכ-נית בניין מפורטת ולקבל את האישורים עליה ולבנות את המבנה המיועד לקום במקום. בנוסף על כך יש בהס-כם הפיתוח לוח זמנים קפדני, המלווה בפיקוח הדוק. עמד היום בהסכם הפיתוח, יחתום עמו המינהל חוזה לדורות (49 שנה). לא עמד היום בהסכם הפיתוח, ה-עיסקה בטלה והקרקע חוזרת למינהל מקרקעי ישראל.

3. אין כמעט פיגורים בתשלומי דמי חכירה מקי-בוצים ומושבאים ולא היו נחוצות פעולות מיוחדות לחיסול פיגורים והגשת תביעות משפטיות כנגד סרבנים.

הגזבריות הנ"ל, באמצעות יחידת המיכון של ה-מינהל, מקיימות מעקב צמוד על החייבים במשך כל ה-שנה.

המנהל העמיק את הגבייה בשנה החולפת, 1978/79, בכ-100 מיליון לירות.

חוברת כ"ז, ישיבה רכ"ב — שאלות ותשובות —

4. נוכח תשובתי על השאלות הראשונות אין צורך להביא את הנושא לדיון בממשלה אלא רק במוסדות הנוגעים לעניין.

5. גודל השטח הוא 400 דונאם, 2,750 יחידות דיור.

6. א. בנייה פרטית ו-50% בנייה ציבורית למגורים בהתאם ליעדים של משרד הבינוי והשיכון.

ב. השטח יימסר בחכירה לפי התנאים המקובלים במינהל, דהיינו השטח ליעדי משרד הבינוי והשיכון — לפי מחירים שייקבעו על ידי השמאי הממשלתי; השטח לבנייה פרטית יימסר במכרזים שיפורסמו על ידי מינהל.

ג. הפיקוח על פיתוח השטח יהיה בידי מינהל מקרקעי ישראל.

היו"ר ב. הלוי:

רשות לשאלת נוספת לחבר-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך):

לאחר שוועדת הפנים החליטה להקפיא, האם לא נכון להביא בפני ועדה זו את החלטת ההפשרה לפני ביצועה, כדי שדון מחדש בנושא?

שר-החקלאות א. שרון:

הוועדה החליטה להקפיא למשך שנה אחת, לא נאמר שהחלטת תובא לדיון מחדש. אילו נאמר כך היינו נוהגים בהתאם לזה והיינו מכבדים את ההחלטה הקודמת של ועדת הפנים. אני אומר זאת במלוא האחריות. אבל הדבר לא נאמר, לא הוזכר בשום מקום.

לפי דעתי מדובר פה, בסך-הכול, בדבר שהוא מצומצם יחסית, כאשר המדיניות הכלכלית כפי שאני רואה אותה ובאבק למענה היא מדיניות של פיזור האוכלוסיה. ואנחנו עושים בנושא זה היום יותר מאשר עשו הממשלות הקודמות.

זאב כץ (המערך):

הכול אתם עושים יותר.

שר-החקלאות א. שרון:

לא הכול, אבל הרבה.

3291. מחיר הקרקע שנועדה להקמת תעשיות עתירות-מדע בבאר-שבע

חבר-הכנסת א. מויאל שאל את שר החקלאות ביום ו' באדר תשל"ט (5 במאס 1979):

פנו אלי אנשי תעשיה בבאר-שבע והודיעו לי כי מינהל מקרקעי ישראל מבקש כ-300,000 לירות מחיר קרקע בפארק תעשיות עתירות-מדע בבאר-שבע. מחיר זה נקבע לפי שמאות ממשלתית לחברת מבני תע"ש מהמאי 1978. לפי אינפורמציה מהמנה שבדי (מי חוגי החברה הכלכלית בירושלים), מחיר קרקע ב"הר ה' החוצבים" בירושלים שנקבע לשנת 1978/79 הוא 150,000 לירות הדונאם — מזה הלוואה עומדת בסך 50% מהסכום הנ"ל לעשר שנים לבעלי מפעלים עתירי-מדע — ואילו על הסכום הנותר, היינו 75,000 לירות, מיתוספות 40,000 לירות לפיתוח. היינו שעלות הדונאם בשביל תעשיין המשקיע היא כ-115,000 לירות.

ורשויות התיכנון. הסיבה להקפאה היתה, בזמנה, שמ"ר על מדיניות פיזור האוכלוסיה ומניעת צפיפות אוכלוסין ומעמס אורבאני יותר ברצועת החוף.

כמירון פורסם כי ההחלטה הנדונה נתקבלה על-ידך בתפקידך כיושב-ראש מינהל מקרקעי ישראל. אבקשך להשיב לי:

1. באילו מסגרת נתקבלה ההחלטה בדבר הפשרת השטח הנדון?

2. האם נתקיים דיון מוקדם באותה מסגרת לגבי נושא זה, ומי המה אשר השתתפו באותו דיון?

3. בטרם נתקבלה ההחלטה, ולשם הבהרה מקפת של הנושא לקראת קבלתה, האם נערכו בירור, דיון או התייעצות עם המוסדות הבאים:

א. משרד הבינוי והשיכון;

ב. עיריית ראשון לציון;

ג. הוועדה המחוזית לתיכנון ולבנייה, מחוז ה' מרכז;

ד. לשכת התיכנון הארצית שעל-יד משרד הפנים;

ה. הוועדה החקלאית שליד המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה?

אם כן, מה היתה חוות-הדעת של כל מוסד ממוסדות אלה?

4. נוכח ההחלטה הקודמת של הממשלה בנושא זה וכן מסקנותיה והמלצותיה של ועדת הפנים, האם לא היה מן הראוי להביא את הנושא לדיון בממשלה ובוועדת הפנים לפני קבלת ההחלטה?

5. מה הוא היקף השטח בשוא ההחלטה?

6. מה המה ייעודי השטח, סוג הבנייה ותנאי הבנייה ובייחוד —

א. איזה חלק הימנו נועד לבנייה ציבורית למגורים ואיזה חלק לבנייה פרטית?

ב. באילו תנאי מימון ורכישה יימסרו חלקי השטח? האם יימכרו מגרשים או שטחי בנייה ובאילו תנאים?

ג. בידי מי יהא הפיקוח על ביצוע פיתוח השטח ובנייתו?

שר-החקלאות א. שרון:

1-3. לא היתה החלטת ממשלה בנושא הקפאת הפיתוח של חולות ראשון-לציון. ועדה משותפת של ועדות העבודה והפנים של הכנסת המליצה להקפיא את תכנית הפיתוח של חולות ראשון-לציון בכללותה, כ-500 דונאם, לתקופה של שלוש — חמש שנים, ואת ש' כונה א' 400 דונאם, 2,750 יחידות דיור, לשנה אחת. כל זאת מ-30 במאס 1976. משרד הבינוי והשיכון ומינהל מקרקעי ישראל אימצו את המלצות הוועדה הנ"ל והקפאו את פעולות הפיתוח והבינוי.

לאור זאת חוקף ההקפאה של שכונת א' פג. ב-30 במאס 1977 נתקבלה החלטה עקרונית במינהל מקרקעי ישראל להפשיט את תכנית א'. החלטה זו הובאה לידיעת מועצת מקרקעי ישראל ותובא לאישור המוסדות הנוגעים בדבר.

ייצור מצומצמים.

אבקש את תשובת השר על השאלות כדלהלן:

1. האם מוחכרות אדמות לעיבוד חקלאי בבקעת-הירדן לאזורי מדינת ישראל שאינם מתיישבים בבקעה?
2. מה היקף השטחים המוחכרים בבקעת-הירדן לאזורי ישראל שאינם מתיישבים בבקעת-הירדן?
3. מה הקריטריונים להחכרות כאלה?
4. מה הם תנאי ההחכרה?
5. מה היא כמות המים המשמשת להשקיית שטחים מוחכרים אלו?

שר-החקלאות א. שרון:

1. מינהל מקרקעי ישראל, או כל גורם מטעמו, אינו מחכיר אדמות בבקעת-הירדן לאזורי מדינת ישראל שאינם מתיישבים בבקעה.

2—5: לאור תשובתי על שאלה 1 אין שאר השאלות רלבנטיות.

היו"ר ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת זאב כץ.

זאב כץ (המערך):

מה האינפורמציה של השר ביחס להחכרות-משנה? הדגשת נכון שמינהל מקרקעי ישראל אינו מחכיר אדמות למי שאינם מתיישבים בבקעה. האם מושב ארגמן, ל-משל, מחכיר קרקע או אינו מחכיר קרקע?

שר-החקלאות א. שרון:

אני חושב שבנושא זה התפרסמה לפני שבועות מספר הודעות שהוריתי למשרד החקלאות וביקשתי והנחיתי את החטיבה להתיישובות ואת המחלקה להתיישובות — כי זה לא רק בבקעת-הירדן אלא גם בדרום עמק בית-שאן — להפסיק כל טיפול וכל מגע עם ישובים שהחכירו קרקע. היתה איפוא תופעה כזאת ונקטנו את כל הצעדים. לפי מיטב ידיעתי התופעה אינה קיימת כרגע ואנחנו עומדים על המשמר בנושא זה.

3450. פרוייקט הנחת צינור מים מהכינרת.

לבקעת-הירדן

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר החקלאות ביום כ"ב באדר תשל"ט (21 במארס 1979):

אבקש להשיב על השאלות הבאות בקשר לפרוייקט צינור המים האמור להוליך מים מהכינרת אל בקעת-הירדן שבין החולה בצפון ובין קליה בדרום:

- א. כמה מטר מעוקב מים לשנה אמור צינור זה להוליך?
- ב. מתי תושלם בניית הצינור?

ג. באיזו מידה יפגע פרוייקט הצינור במשק המים הכללי של ישראל, לפחות בתחומים הבאים:

1. באיזו מידה תצומצם הקצאת המים מן המוביל הארצי לפיתוח הדרום והנגב?
2. באיזו מידה יפגע מיפולס המים של הכינרת?
3. באיזו מידה יגבר הזיהום של הכינרת?

הגני מבקש מאת כבוד השר לענות על השאלות הבאות:

א. האם השר מאשר את האינפורמציה שבידי?

ב. אם כן — מדוע מחיר דונאם קרקע בפארק ל-תעשיות עתירות-מדע בבאר-שבע גבוה פי 2.5 מזה ש-בירושלים?

ג. האם מוכן כבוד השר לבחון את נושא הקרקעות באזורים דלי-אוכלוסין במגמה לעודד משקיעים וליצור תנאים אטרקטיביים לאזורים אלה?

שר-החקלאות א. שרון:

1) האינפורמציה אינה מדויקת. השאלתה מת-ייחסת למפעל "ביטא" בבאר-שבע. מינהל מקרקעי ישראל אישר את העיסקה בתנאי "הר החוצבים", דהיינו ערך הקרקע לתשלום הוא 150,000 לירות לדונאם. אופן התשלום נקבע על-פי הוראות החשב הכללי, כלומר 50% משלמים במוזמן ו-50% באשראי בנקאי ל-24 חודשים. 150,000 לירות נוספות מהוות הלוואה עומדת לעשר ש-נים.

2) המגמה הקיימת באה לידי ביטוי באזורי פיתוח הן בהקצאת קרקע ללא מכרז, בהמלצת משרד התעשייה, המסחר והתיירות, והן בעידוד כספי באישור החשב הכללי, כפי שמפורט בשאלתה הנ"ל.

3347. הפעולות להגברת החסכון במים

חבר-הכנסת ת. קופמן שאל את שר החקלאות ביום ז' באדר תשל"ט (5 במארס 1979):

לאור פירסומן של העובדות על מצוקת המים של מדינת ישראל בשנה זו אודה לכבוד השר אם יואיל ל-השיב לי:

א. מה בדעת משרד החקלאות לעשות בדבר תכ-ניות לחסכון בשימוש במים במגזרי התעשייה, החקלאות והצריכה הפרטית?

ב. האם לאור העובדות הנ"ל יוגבר השימוש ב-מיתקנים למיחזור מי השופכין ובמיתקני ההתפלה ה-שונים?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. נציבות המים ערוכה ומבצעת תכניות חסכון ארוכות-טווח ותכניות חירום כאחת, ופועלת בתחום ה-מים על-פי הגנור ממצבנו הגיאוגרפי. ניהול משק המים על בסיס עקרונות פעולה רב-שנתיים מאפשר לנו שלא להיפגע קשה בשנים שחונות.

ב. כאמור לעיל גם בתחום השבת קולחים אנחנו פועלים לא בלחץ עצירת גשמים בשנה מסוימת אלא מתוך ידיעת התנאים והמתחייב מהם.

3404. החכרת קרקעות המדינה מעבר

לקו-הירוק

חבר-הכנסת ז. כץ שאל את שר החקלאות ביום י"ג ב-אדר תשל"ט (12 במארס 1979):

ישובי ההתיישובות החקלאית בבקעת-הירדן נאבקים בבעיות כלכליות קשות, הגובעות בין היתר מאמצעי

5. כמה דונאם חממות פרחים נקבעו בתקציב 1979 של משרד החקלאות?
6. האם לדעת משרד החקלאות המשבר שחל בענף נובע, בין השאר, מעודף כושר ייצור ויצוא בלתי-מתור-אמים לקליטה בשווקים?
7. האם מתכוון משרד לשקול שיקול חוזר בנושא הקמת חממות פרחים נוספות ולחשוב פעם נוספת על הכוונת התקציבים לגידולי יצוא נוספים?
8. איך בדעת משרד לתכנן את עונת הפרחים הבאה של 1980 כדי שהכנסתו הריאלית של מגדל הפר-חים הממוצע לא תיפגע?

תשובת שר החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הכנסתו הממוצעת של מגדל הפרחים ירדה רי-אלית בעונת היצוא 1978/79 לעומת 1977/78 בכ-22%.

2. התמורה בדולרים לדונאם ורדים ב-1978/79 — כ-14,000 דולר פו"ב; התמורה בדולרים לדונאם ורדים ב-1977/78 — כ-1,000 דולר פו"ב. התמורה בדו-לרים לדונאם ציפורן בעונת 1978/79 — כ-10,000 דולר פו"ב; התמורה בדולרים לדונאם ציפורן בעונת 1977/78 — כ-10,770 דולר פו"ב.

3. היקף השטח שהוגדל בעונת 1978/79 מסתכם בכ-4,000 דונאם, בזה כ-2,850 דונאם במימון המשרד. 1,000 דונאם נוספים פותחו שלא במימון המשרד.

4. כ-300 דונאם ורדים וציפורן, שהם הזנים העיקריים בשוק, וזו תוספת מוערית לקיים. עוד 500 עד 600 דונאם יפותחו בעיקר בצמחים, שמהם קוטפים לשיווק ענפים ירוקים שאינם פרובלמטיים בשוק.

5. ההיקף האמור בתשובה על שאלה 4 מתקצב בתקציב 1979.

6. בין יתר הגורמים השפיעו שטחי הפרחים ש-פותחו שלא על-פי תכנון המשרד. לצערי, כאשר חוקקה הכנסת הקודמת את חוק המועצה. לצמחי נוי, היא לא נתנה בידי משרד החקלאות כלים לתכנון הענף. הנני שמח כי הכנסת הנוכחית תיקנה מצב זה.

7. תכניות הפיתוח כפי שהן מבוטאות בתקציב כוללות פיתוח נוסף של ענף הפרחים בהיקף מוגבל ביותר ביחס לעבר. הן נועדות להבטיח אמצעי ייצור בסמיים למתיישבים שעדיין נעדרים אמצעים אלה. כמו-כן כוללות התכניות ענפים נוספים כמטעים מסוגים שו-נים, ירקות, איגום מים לגידולי יצוא ועוד.

8. הכנסת המגדל תלויה בתוצאות השיווק, בשער המטבע, בתוצאות המקצועיות במשק, וכן הלאה. המש-רד פועל להבטחת מערכת הובלה, שינוע, אריזה ומיון שתבטיח פעילות תקינה של שיווק הפרחים.

בענף הפרחים, כבכל ענף ייצור, קיימים אלמנטים של אי-ודאות, ואין אפשרות לאמור מראש מה יהיו כלל התנאים הקובעים תוצאות עונה, כגון: מזג אוויר, רמת יבולים, תנודות מסוימות במחירים, איכות המוצרים וכו'. נעשות כל ההכנות שהמערכת הניתנת לשליטה תפעל כהלכה.

שר החקלאות א. שרון:

א.ב. כל הפאראמטרים הכרוכים בתיכנון קו מים לבקעה טרם נקבעו.

ג. הכינרת — איכותה ומיפולסה לא ייפגעו.

היר"ר ב. הלוי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אם, כדברי השר, כל הפאראמטרים הכרוכים בתיכ-נון קו המים לבקעה טרם נקבעו, מאין לו לדעת שמיפולס הכינרת לא ייפגע?

שר החקלאות א. שרון:

בתיכנון הבסיסי שלנו בנושא העברת מים לבקעה וידאגו שנושא מיפולס הכינרת לא ייפגע.

3497. פינוי בדואים מאזור צאלים על-ידי הפיירת-הירוקה

חבר הכנסת נ. פדר שאל את שר החקלאות ביום כ"ז באדר תשל"ט (26 במארס 1979):

מוכיר הוועד לזכויות הבדואים, גורי אל-עוקבי, מספר במסיבת עיתונאים כי ביום 21 בפברואר 1979 גיר-שו חיילי הסיירת-הירוקה בדואים מאזור צאלים, תוך שימוש בכוח. בעלי העדר נכפתו ואף נאסרו במחנה צי-באי למשך שישה ימים מבלי שייחקרו. לאחר מכן נד-רשו מהם 67,000 לירות על-מנת לשחרר את העדר. אבקש להשיב לי:

א. האם אמנם נכונות הטענות?

ב. אם כן — האם הועמדו האחראים למעשים אלו לדין?

ג. מה עושה משרדך על-מנת למנוע מקרים כאלו?

תשובת שר החקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. התשובה היא: לא.

ב. אין כל סיבה להעמיד איש לדין.

3537. תיכנון ענף הפרחים

חבר הכנסת א. כין (עוז) שאל את שר החקלאות ביום ז' בניסן תשל"ט (4 באפריל 1979):

בימים אלה חל משבר חריף בענף הפרחים ליצוא וכתוצאה ממשבר זה נפגעה הכנסתם של החקלאים. ניי-הולו ותיאום השיווק של הענף וכן קצב פיתוחו נקבעים על-ידי משרד החקלאות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. באופן יחסי לשנת היצוא 1978 ובערכים ריא-ליים מה היתה הכנסתו הממוצעת של מגדל פרחים?

2. מה היתה תפוקתו הריאלית בכסף של דונאם ורדים ודונאם ציפורן, וכן בהשוואה לשנת היצוא 1978?

3. בכמה הוגדל היקף שטח החממות לפרחים שנכ-נסו לניבה בשנת היצוא 1799 לעומת 1978?

4. כמה דונאם חממות לפרחים נמצאים בהכנת תור-ספת לשנת 1980?

3. אם לא — כיצד מפרש כבוד השר את דבריו ?
4. האם דברי השר מבטאים את עמדת הממשלה בשני נושאים אלה ?

שר-החקלאות א. שרון :

1. אבקשך לפנות לרשות-השידור, ודאי יאותו לתת לך הנוסח.

2. אינני עוסק בפרשנות.

3. אינני מפרש.

4. אציע שתבקש ממוכיר הממשלה הבהרת עמדתה בנושאים אלה.

היו"ר ב. הלוי :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

- האם אני למד מהתשובות שהשר אינו יודע מה הוא מדבר ואינו זוכר מה הוא דיבר ?

שמזאל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזומה) :
לא ניתנה תשובה על השאלה השנייה.

שר-החקלאות א. שרון :

השאלה השנייה אינה ראויה אפילו לתשובה.

3580. מניעת זיהום מים על-ידי חמרי הדברה

חבר-הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר החקלאות ביום כ"ז בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979) :

על-פי דו"ח 5 של השירות לשמירת איכות הסביבה מתבצע על-ידי חקלאים רבים פיזור חמרי הדברה דרך מערכת ההשקיה, דבר המסכן את מערכת המים ועומד בניגוד לחוקי המים והתברואה.

אבקש להשיב לי :

1. אילו אמצעים נוקט המשרד במטרה למנוע זיהום מערכת המים על-ידי חמרי הדברה ?

2. מה היא מערכת הפיקוח והאכיפה, מטעם המשרד, האחראית על תחום זה של חמרי הדברה במערכת המים ?

3. מה היו פעולות מערכת הפיקוח של המשרד בשנת 1978, מספר הביקורות ותוצאותיהן ?

שר-החקלאות א. שרון :

1. אנו מתייחסים לזיהום בחמרי הדברה כאל כל פעולת זיהום מים ובמידה שהדבר מובא לידיעתנו אנו מוציאים צווים לחיקוק המעוות ופועלים להפסקת הזיהום.

2. מערכת הפיקוח והאכיפה היא אותה מערכת הפיקוח על מניעת זיהום מים. קיימת יחידה למניעת זיהום מים בנציבות המים, וגם היחידות הנוספות של המשרד מטפלות בנושא, כל אחת בתחומה.

3. מפעם לפעם מתבצעות בדיקות מדגמיות באזורים נבחרים כדי לעקוב אחר עלייה בריכוז מריכיבי הזיהום בבארות. הפעילות מתואמת עם משרד הבריאות, האחראי על איכותם התברואתית של מי שתיה.

תשומת-לב מיוחדת לנושא הריסוס בחמרי ההדברה מוקדשת באגן ההיקוות של הכינרת, עקב השפעתם של

3578. הפיגורים בתשלומים למינהל מקרקעי ישראל

חבר-הכנסת ג. יעקבי שאל את שר החקלאות ביום כ"ז בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979) :

על-פי נתונים שהגיעו לידי מגיע היקף הסכומים שהייבים גורמים שונים למינהל מקרקעי ישראל לכ-350 מיליון לירות.

אבקש להשיב לי :

1. מה הוא ההיקף הכולל של סכום הפיגור בתשלומים למינהל מקרקעי ישראל מצד חברות, ישובים ואנשים פרטיים ?

2. מה כוונת המינהל לעשות כדי לגבות סכום זה ?

היו"ר ב. הלוי :

חבר-הכנסת יעקבי איננו.

ואב כץ (המערך) :

אבקש לקרוא את התשובה.

היו"ר ב. הלוי :

אם השר רוצה הוא יכול לענות.

שר-החקלאות א. שרון :

1. ההיקף הכולל של סכום הפיגור הוא כ-80 מיליון לירות. מהן כ-50 מיליון לירות הן דמי חכירה שוטפים לשנת 1979/80.

2. מאז השנה שעברה פועלות במינהל מקרקעי ישראל גזבריות מחוזיות אשר מתפקידן, בין היתר, לרכז נתונים ולקלטם במערכת המיכון שלו, כפעולה מוקדמת להעמקת הגבייה בדרך של מיבצעים מיוחדים, על-מנת לחסל כל פיגור בתשלום של כל סכום מעבר לשנה אחת. ליד הגזבריות המחוזיות פועל צוות של עורכי-דין כנגד סרבני תשלום. פעולות מינהל מקרקעי ישראל בתחום העמקת הגבייה בשנת 1978/79 הסתכמו בהכנסה של כ-100 מיליון לירות.

3579. דברי שר החקלאות שנאמרו בראיון בראדיו

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החקלאות ביום כ"ז בניסן תשל"ט (23 באפריל 1979) :

בראיון עם כבוד השר, ששודר בליל שבת, 23 במארכ 1979, אמר כבוד השר דברים שששמעו כעידוד למתנחלים בגדה המערבית לבצע פעולות בלתי-חוקיות, נוסח אלה שביצעו מתנחלי עפרה ברמאללה. כן השתמע מהם ש-השר מעודד את המתנחלים לצבור נשק.

בקטע אחר של הדברים איים כבוד השר כי התנגדות תושבי הגדה לחווה השלום עם מצרים עלולה להביא עליהם אסון לאומי מסוג זה שאירע ב-1948, ו-הדברים מתפרשים כאיום בגירוש המוני מן הארץ או ביצירת תנאים שיביאו לבריחה המונית.

אני מתכבד לשאול :

1. מה היה הנוסח המדויק של דברי השר בשני קטעים אלה של הראיון ?

2. האם מסכים כבוד השר לפירוש הנ"ל של הדברים ?

יעקב זאק אביר (המערך) :
אדוני היושב-ראש, ביקשתי לקרוא את התשובה על השאלתה שלי מס' 1983. אודה לך מאוד.

היו"ר ב. הלוי :
אם השר רוצה, בבקשה.

(שר החקלאות א. שרון קורא את התשובה — ר' לעיל עמ' 2624).

1. חוק להסדר העסקת עובדים מחוץ-לארץ, תשל"ט — 1978 * (הצעת חבר הכנסת י. אלון)

תהא — תהיה ממונה על מגזר חשוב זה, בכלכלה ובתח"ר השראלי.

יש לזה גם השלכה חברתית מוסרית מרחיקת-לכת. אין זה סוד שחל פיתוח ניכר בכבודה של העבודה — עבודת הכפיים ואפילו העבודה המיומנת — כשם שחל פיתוח ביוקרתו של האדם העובד. למרות הכוונות הטובות של הממשלות הקודמות ושל הממשלה הזאת — ואינני בא לפתוח כאן בפולמוס מפלגתי, ממשלתי — המגמה היתה, והיא נמשכת עכשיו ביתר שאת — אולי גם מ"סיבות פוליטיות בסביבה" — שהנהירה לשירותים עולה לאין שיעור על הנכונות ללכת לעבודה יוצרת.

הדבר הוא בנפשנו, ולא רק מבחינה כלכלית גרידא. כשתהרהר הצינויות, ואני מאמין שהיא עדיין חותרת, להחלמתו של העם היהודי בארצו היא תפסה את התהליך. ההבראה הלאומית והחברתית תפסה כוללת, שנכונותו של האדם היהודי תסוק בכל מלאכה הנחוצה לחברה ולמשק תהיה מכובדת. אנו עדים לתופעות מדאגיות בתחום הזה, והקלות שבה ניתן לשכור פועלים שאינם אזרחי ישראל ואינם תושביה הקבועים מהווה, ללא ספק, אחד הממריצים של התהליך השלילי הזה.

אני יכול להעיד מנסיוני האישי גם בתקופות כהונתי בממשלות קודמות, שתמיד נמנית עם השרים שביקשו להגביל עד כמה שאפשר את מספר העובדים המיובאים, אפילו מהשטחים המוחזקים, מבלי לנזח את האינטרס שלהם, תוך רצון לסייע בידם לפתח מקורות תעסוקה מקירבם. לא פעם אחת עלה בידי ובידי שרים אחרים באמת להגביל את המספר, אבל גם את המספרים המוגבלים, אבסולוטית ויחסית, אפשר לראות כמהווים מקור דאגה.

קראתי לא מזמן הודעה של שר העבודה והרווחה ש"הוא צופה מחסור נוסף בעובדים, ואולי יהיה צורך לייבא עובדים נוספים. אני מזדרז ואומר : אין בכונתי ליצור מצב הרמטי שיאסור על שר העבודה להחיר את עבודתם של לא-ישראלים. אני רק רוצה שתהא סמכות חוקית ומשפטית מקפת, עם אמצעי פיקוח ובקרה מס' פיקים, שבעזרתם יוכל שר העבודה להחליט כמה עובדי דים דרושים ומי הם שיקבלו את הרשימות, לכמה זמן, באילו מקצועות, באילו עונות, וכמוכן לאילו תפקידי. דים. הצעת החוק שהנחתי על שולחן הכנסת גונתה לו את מלוא הסמכויות הללו.

חמרי ההדברה על איכות המים. כיום קיימים הסדרים עם חברות הריסוס המגבילים את סוגי החמרים, שיטות הריסוס, זמני הריסוס ומרחקי הריסוס. נעשות פעולות הכנה לקראת התקנת תקנות אשר יגדירו את החמרים האסורים בשימוש, את החמרים, שהשימוש בהם מוגבל, את המקומות והזמנים לריסוס וכו' — הכול על-מנת לצמצם ככל האפשר את השפעת חמרי ההדברה על מערכות המים. ריסוס באמצעות רשת המים אינו מוזק יותר מאשר ריסוס שלא באמצעות רשת המים.

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : חוק להסדר העסקת עובדים מחוץ-לארץ, תשל"ט — 1978 — הצעתו של חבר הכנסת יגאל אלון. רשות הדיבור ל-חבר הכנסת אלון.

יגאל אלון (המערך) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק פרטית זו שהנחתי על שולחן הכנסת, אין בה משום חידוש מרעיש כאשר מדובר במשטרים דמוקראטיים מסודרים ברחבי העולם. אבל נושא זה אינו מוסדר די הצורך ואינו מוגן בחקיקה מקפת בישראל. כוונתי בהנחת הצעת חוק זו על שולחן הכנסת היא לסתום פירצה שיש לה לא רק משמעות משפטית אלא גם משמעות חברתית מרחיקת-לכת. ברוב מדינות העולם המתקונות מקובל ש"אנשים שאינם אזרחים או תושבים קבועים הרוצים לעבוד, אם לתקופה קצרה ואם ממושכת, חייבים להצטייד ברשיון עבודה מהרשות הממונה על חלוקת רשיונות אלה. בישראל אמנם יש בדל של חוק המסמיק את שר הפנים — הממונה על מתן רשיונות כניסה לישראל — גם להעניק אפשרות של עבודה, אבל הנוסח של החוק הקיים אינו מקיף די הצורך, אין לו שיניים, אין אפ"שרות לקיים בקרה על ביצועו — גם אם יממש אותו — אין מממשים אותו ולכן כאילו לא קיים. אני חותר לכך — ואינני רואה כל סיבה מדוע סביב הצעת חוק זו לא יכולה להתלכד הכנסת, כולה או רובה — ש"הסדרת תעסוקתם של זרים תיעשה בחוק.

משרד הרואה לנגד עיניו את מכלול בעיות התע"סוקה לצרכי המשק והחברה, חוקה עליו שידע מהו היקף המספרי שיש לתת ללא-ישראלים או ללא-תושבים קבועים להיות מועסקים בישראל, באילו מקצועות ובאילו עונות. חוקה על רשות כזו שגם תדע להבחין בין מקצוע למקצוע. הדבר נחוץ לנו, בראש ובראשונה, כדי להגן באזרח עקרוני על אותו אוצר לאומי שהוא התעסוקה. תעסוקה מלאה היא ברכה גדולה לחברה. יש מדינות בעולם — ביניהן המתועשות ביותר, שהגיעו לרמת חיים גבוהה — הלוקות באבטלה כרונית. לאשרנו אצלנו אין אבטלה ואני מקווה שלא תהא. זה שנים רבות שאין אבטלה — פה ושם מסתמן מחסור בידים עובדות במקצועות שונים. אבל לעולם אין לדעת, ויש צורך שצין פקוחה ויד מרכות בממשלה — ותהא ממשלה אשר

גם זה ניתן. אנו חברה גמישה דייה, גמישות שבעזרתה נוכל להתגבר על כמה וכמה בעיות. ואם יהיה צורך בסידורים מיוחדים לגבי קבוצות נוער יהודי הבאות לכמה חודשים לשותף עצמן בעבודה בארץ, אין כל קושי, עלי-פי האמנה שנכרתה בין המדינה וההסתדרות הציונית, לקיים גם תיאום ושיחוף פעולה כזה.

מכל מקום אני חשתי בצורך בחקיקה כזאת עוד בשנים הרחוקות שבהן כיהנתי כשר העבודה. אפילו הטלתי על צוות במשרדי להתחיל להכין הצעת חוק כזאת. אולם חילופי הגברי הפסיקו את הפעולה הזאת, כאשר עברתי למשרד אחר. היום, כחבר הכנסת וכאדם העוקב אחרי מסגרות העבודה בישראל ושותף להן גם הלכה למעשה, אני פונה אל הממשלה ואל האופוזיציה בהצעה להעביר את הצעת החוק הזאת לוועדה, שבה ייבחן כל סעיף כשלעצמו. לא ציטטתי את הסעיפים, הם מונחים על שולחנם של חברי הכנסת. מובן שאפשר יהיה גם להוסיף כהנה וכהנה, לטובת החברה בישראל ולטובת המשק, בטרם יהיה מאוחר.

כולנו מתברכים בשלום, אבל עלינו לדעת שעם חתימת חוזה השלום ועם הגברת הצרכים של הבנייה ה"מזורזת" בנגב עלולות להתהוות פרצות ספונטאניות, ששום מנגנון לא יוכל להתגבר עליהן אם לא נתכנן זאת מראש ואם התיכנון הזה לא יהיה מעוגן בחוק כהלכה.

לכן, כנסת נכבדה, אם מותר לי לפנות גם אל שר העבודה והרווחה המכבד אותנו בגוכחותו, אני מציע להעביר הצעה זו לוועדה המתאימה; אם לוועדה הע"ב והרווחה או לוועדת החוקה, חוק ומשפט — אני משאיר זאת להתחלט ועדת הכנסת.

היו"ר ב. הלוי:

אבקש משר העבודה והרווחה להשיב על הצעת החוק.

שר העבודה והרווחה י. פיי:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ברצוני להתוות לחברי הכנסת יגאל אלון על יזמתו להביא הצעת חוק פרטית להסדר העסקת עובדים מחוץ לארץ מדגיש את חשיבותה של הצעה זו. עם זאת, עלי לציין שכאשר בחנו את ההצעה הועלו סוגיות שונות ונוספות הכרוכות בנושא העסקת העובדים הזרים ואילו ההצעה עצמה מת" ייחסת רק לשניים ממרכיבי הבעיה המורכבת והם התר"שאה והפיקוח.

לי ולחברי הבית הזה ידוע היטב כי החברה הישראלית עומדת בפני הכרעה שיש לה השלכות אידיאולוגיות ומעשיות מרחיקות-לכת בדבר העסקתם ובזיקתם להעסקתם של עובדים זרים. עד כה הועסקו, למעשה מעטים יחסית, לפי הצרכים המשתנים. כיום מדובר ב"העסקת מאות ואולי אלפי עובדים בהיערכות החדשה ב"נגב למשל. מכאן שאם יוחלט בחיוב על העסקת עובדים זרים בביצוע העבודות בנגב יצטרכו ההסדרים החוקיים והנהליים להיענות לטווח של בעיות הקשורות והמשור" לבות בעיצוב המדיניות לגבי עובדים אלה ובדרכי גיוסם, שיבטיחו בקרה על מספר העובדים הנכנסים לעבוד ב"ישראל, מועדי העסקתם ועוד. כן יצטרכו ההסדרים למנוע פגיעה חברתית לטווח ארוך בחברה הישראלית. אם אכן יוחלט בחיוב על העסקת עובדים זרים מחוץ לארץ יהיה צורך להבטיח נושאים שונים שעד היום לא הורגלו להם, כגון מתנות עבודה מסדרים שאינם רק מקומות לינה ואשר

ייתכן שאם תזכה ההצעה הזאת לעבור לוועדה לקריאה מוקדמת ולדין מוקדם אפשר יהיה להוסיף גם עוד כמה תיוקים לגבי זכויות השכר והתנאים הסוציאליים של המועסקים כאלה, שיהיו שווים לאלה המקובלים בין המועסקים בישראל. אולי יהיה צורך לתת גם מעמד מיוחד לוועדת העבודה והרווחה, אבל כל זה יידון בוועדה. אינני נכנס לפרטי פרטים, אני בהחלט פתוח גם לשינויים אשר יחזקו וירחיבו את היקפו של החוק זה, אגב דינוי הוועדה, כמקובל בוועדת דות בדרך כלל, ובוודאי כשמדובר בעבודת חקיקה.

אינני רוצה להשתמש במליצות, אבל בריחה יהיה-דים מן העבודה כמוה כבריחה מן הציונות. בטווחים היסטוריים ארוכים, כבוד היושב-ראש, הארץ הזאת תהיה שייכת למעבדה ולעובדיה. אינני משלה את עצמי שהצעת חוק כזאת, גם אם היא תתקבל, כפי שאני מק"וה, היא תסתום את הפרצות. יש צורך בפעולה חינוכית שיטתית ומקפת. יש צורך בשינוי ערכים כללי בחברה הישראלית ובמושגיה. על כך אולי נדון בהזדמנות אחרת. אבל לא יכולתי לדבר על הצעת חוק זו בלי להזכיר את החולי הלאומי, החברתי, הזה העושה בנו שמות.

אינני מוציא מכלל אפשרות שאם כך יהיה יחס המוסדות הממונים על התעסוקה בארץ תיבדקנה אפשרויות חדשות, עם ההסתדרות הציונית והסוכנות היהודית, של עידוד המוני נוער יהודי לבוא ארצה לשנת שירות ולביצוע משימות בעלות ערך לאומי, בייחוד בתחום פיתוח האינפרא-סטרוקטורה, תשתית המשק, ואולי גם בעבודות עונתיות וחקלאיות על כל מגזריהן.

אפשר הגיעה העת שמערכת החינוך תבדוק את עצמה לא רק מבחינת ערכה החינוכי — זאת עושים כל ימות השנה — אלא גם בקביעת לוח הזמנה, מתי לומים דים, מתי יוצאים לחופשה, בהתאמה גדולה יותר גם עם גורמי המשק, ואירגון תלמידים מגיל מסוים ואילך לעבודות היפות לגילם ולא, חלילה, עבודת חנם ולא, חלילה, עבודה זולה. זה צריך יהיה להיות מסודר באמצעות תנועות נוער, בתי-ספר, כיתות או אפילו אירגון ליחידים ככל שהם יכולים לסייע למשפחותיהם עלידי הכנסה נוספת זו. כלומר אני מאמין שעדיין ניתן למצות יותר מכו"ה האדם המצוי בתנועה הציונית העולמית ובישראל עצמה.

בימים שבטרם מדינה היו מאבקים גדולים בישוב על עבודה עברית, וייתכן לשבחם של אותם חולמים ולוחמים שעוד בטרם התפתח המחקר הסוציולוגי הבינו בחוש נ"בואי כי העבודה היא-היא שתהיה המוביל הראשי בהגשמת הציונות ובבניין הארץ. אני מתכוון לעבודה ממש, אינני מדבר עכשיו על מפלגות.

אולם, כאמור, הזמנים השתנו והיום אינני מציע ל"כנסת לדבר על עבודה עברית. היום יש לנו מדינה ובקרב אזרחינו נמצאים עובדים ערבים שזכותם לעבוד אינה נופלת מזכותו של עובד יהודי. אני מבחין בין כלל-ישראלים, יהודים כערבים, לבין לא-ישראלים. ייתכן שהגיעה העת שסיסמת העבר בדבר העבודה העברית תוח"לף בסיסמה חדשה: עברים לעבודה. יהודים, לכו לעבוד.

למשרד העבודה יש הכלים הדרושים, אם לצרכי מחקר לצרכי מעקב. אני מאמין שאפילו בלי הקמת מנגנון נוסף יכול משרד העבודה, למשל דרך שירות התעסוקה, לפקח על ביצוע חוק זה. ואם יהיה צורך בתיאום עם רשויות נוספות, כמו למשל משרד הפנים,

על שאינך מבין. אני מברך את המציע, אבל מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

הי"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אלון, לתשובה.

ינאל אלון (המערך) :

אדוני היושב-ראש אינני מופתע, כמובן, מתשובתו של שר העבודה והרווחה, אף שאני מודה לו על דברי ההערכה שהשמיע על יומתי ועל אותם חלקים שהוא מסכים אתם בהצעת החוק.

בכל זאת אני מאוכזב, לא משום כך שלא אוכה לכך שהצעתי תעבור לוועדת החקיקה אלא משום שמותר היה לצפות מאישיות כמו השר כ"ץ שיצדיק יותר את השם שסיעתי בכנסת בשאלת. יש כאן איוו קנאות ממש שלתית מזורה, המבקשת להצמיח ולדאק כל יומה פאר-לאמנטארית, ואסור שיעבור חוק כל שהוא אם הוא איננו ביזמתה של הממשלה.

לא שמענו אף מילה אחת מפי שר העבודה והרווחה נגד הצעת החוק כמו שהיא. הוא רק מבקש להוסיף, לא לגרוע, ואני מכבד אותו על כך, כלומר בהעברת הצעת החוק שלי לוועדה אין משום חסימת הדרך בפני הממשלה להוסיף הצעה או הצעות משלה, והוועדה תוכל לדון בהן במשולב. מה רע בכך ? הוא אפילו הודה שהיוזמה שנקטתי עודדה אותו למנות ועדה במשרדו שתגיש הצעת חוק רחבה. יבוא על הברכה על המעשה וגם על מה שאמר. אבל שום נזק לא ייגרם לא לממשלה, לא למערכת העבודה ולא למסורת שאנו רוצים לקיים בכנסת, שחברי הכנסת מכל הסיעות רשאים להעלות הצעות חוק פרטיות משלהם, עם סיכוי כלשהו שתועברנה לדיון בוועדה. הרי בסופו של דבר הוועדה איננה חייבת לקבל כל מלה וכל פסיק שיש בהצעת החוק. לעתים קרובות כל דמיון בין הצעת החוק המקורית לבין מה שמובא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית הוא מקרי בהחלט. לכן, אם אין זה מאוחר, אני בכל זאת מציע ששר העבודה והרווחה ממקום מושבו יביע את נכונותו להעברת ההצעה לוועדה.

יוסי שריד (המערך) :

זה לא תלוי בשר העבודה והרווחה יש להם רוב.

הי"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה.

(קריאה : בבקשה למנות.)

ינאל אלון (המערך) :

חבר-הכנסת פלומין, תצביע.

הי"ר ב. הלוי :

שוב, אנו מצביעים.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק

לדיון מוקדם בוועדה

22 —

30 —

נגד

ההצעה להעביר את הצעת החוק להסדר העסקת עובדים מחוץ-לארץ תשל"ט-1978, לדיון מוקדם בוועדה לא נתקבלה.

יכללו הסדרים אירגוניים חבריים ותרבותיים בתוך המחנה לפועלים אשר יעבדו במסגרת העבודות בנגב. מאידך גיסא יהיה צורך לדאוג לתחולה של שורה ארוכה של חקוקים והסדרי עבודה, לרבות שירותי הביטוח הלאומי לעובדים זרים, בכפוף למקובל באמנות בין-לאומיות. ברצוני להטעים כי משרד העבודה והרווחה ושירותי ה"תעסוקה ערים ודרכים להבטחת המעורבות הדרושה ונ"קטת היוזמות לגיבוש מדיניות פעילה על בסיס תיכנון מירבי והכרת הצרכים.

כדי להבטיח פעולת הכנה מקיפה לקראת הצפוי, ב"מסגרת התחיקתית והאדמיניסטרטיבית, הקימתי ועדה מיוחדת בראשות מנכ"ל התעסוקה — ואכן הצעתו של חבר-הכנסת אלון תתמה לכך — וועדה זו עומדת לסיים את תפקידה בימים אלה. הוועדה נתנה את דעתה למכלול השאלות הכרוכות בעניין זה, והצעה מפורטת תובא ל"התייחסותם של השרים בוועדת השרים לחברה ורווחה.

מסתבר אפוא שהצעת החוק בנדין מסדירה את הנושא באורח חלקי בלבד ואינני מזלזל בחשיבותו של חלק זה אבל אין תשובות לכמה עניינים יסודיים ורחבים. על בסיס המלצות הוועדה שמינית, כאמור, יש בדעתי להציע הסדר כולל ומשולב של מרכיבים שונים בתחיקה ובנוהלים, וזאת כדי לקדם את ההתפתחויות הצפויות בנדין על פי מיטב הנסיון שנצטבר במדינות המערב ; ואכן נרכש נסיון רב בנושא זה, כידוע לכולנו. נראה לי כי ניטיב אם נעסוק בנושא הזה בכללותו ובהיקפו המלא ולא רק באורח חלקי, כי יש להעדיף פתרון מקיף יותר. לפיכך, חברי הכנסת הנכבדים, אני מציע להסיר את הצעת החוק של חבר-הכנסת אלון מסדר-יומה של הכנסת בציפיה למסקנות הוועדה שמונתה.

דניאל רוזוולי (המערך) :

זה מזכיר יותר מדי את פרשת החוק להבטחת הכ"נסה. אתה הסברת, כמעט באותם הדברים, שמשרדך לומד את כל ההיבטים ומתכוון להגיש בחודשים הקרובים הצעה ואתה יודע בדיוק כמוני כמה "חדשים קרובים" עברו מאז, ואני מבין שהדבר הזה חוזר על עצמו. כל מה שאמרת בנושא זה לא מונע להעביר את החוק לוועדה, ולטפל בזה יחד עם הצעת הממשלה. מה רע שיוזמת חבר הכנסת שאתה מסכים לה ואתה רק אומר שהיא לא מספיקה תידון יחד עם הצעת הממשלה ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

בירכתי על היוזמה. אני חושב שהיא מהווה מרכיב חשוב. אבל אני סבור שלאחר שהנושא ייבדק יש להת-ייחס אליו בצורה המקיפה ביותר.

דניאל רוזוולי (המערך) :

הסכמה להצעה פארלאמנטארית מתבטאת בהסכמה ל"העביר את ההצעה לוועדה יחד עם כל החומר של הצעת הממשלה.

חיים קורמו (הליכוד) :

מה הדרושי הוא ?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ :

תוכל להיווכח כי במקרים רבים אני מבקש להע-ביר לוועדה. כאן התייחסתי לגופו של עניין. אני מצטער

ז. הצעות לסדר-היום בעיית הנכים מלידה

הי"ר ב. הלוי :

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום: בעיית הנכים מלידה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התאספו, התקבצו ובאו נכים והמה יושבים שבת בפתת משרד האוצר זה כבר כמה ימים והמחזה קשה ומכאיב, קשה עד מאוד.

לא לשווא יחשוף הנכה פצעו, יראהו; לא לשווא קיימת ונמשכת הפגנה זו ולא לשווא המה נאלצו כך להפגין. בני-אדם, תושבי ישראל במצוקה, הסבל והמכ-אוב על פניהם, ומהם עולים הסבל והמכאוב ואופפים את סביבתם ואין אדם יכול לעמוד במחיצתם.

והשר — השר לא שב, לא נע ולא זע.

ומי הם אלה? — נכי שיתוק ילדים, קטועי גפיים, בעלי פגיעות מוטוריות בשרירים, מוכי-גורל, שלא באשמתם. כך נולדו, כך נוצרו וכך הם חייבים להיות את חייהם עד תומם. מי יעז להכביד ידו עליהם או אף בבלי דעת יוסיף על מכתם? והלא דמים להם.

מה הוא השם היאה לחברה המפקירה את נכיה? איזו תדמית תהא למדינה המפלה בין נכיה? מה הוא הצידוק המוסרי, האנושי החברתי לקפת נכים אלה לעומת נכים אחרים, כמו נכי צה"ל, נפגעי רדיפות ומלחמות הנאצים, נפגעי עבודה ואחרים? וכי דמו של מי סומך יותר?

מה המה מבקשים? הם אינם מבקשים זכויות-יתר. הם טוענים: אל תפלונו לרעה לעומת נכים אחרים; אל תפלו בין נכה לנכה לפי סיבה גבוהה ולא על-פי מהותו ושיעור נכותו; דין אחד יהא לנכה באשר הוא נכה, וזכויותיו ייקבעו לפי שיעור נכותו. האם אפ-שר נלהג בדרך אחרת? היתכן להתעלם מבקשה פשו-טה ומוצדקת זו? האם יכול אדם בר-רדע ובעל-לב לה-שוב אחרת? האם יוכל מורה בבית-ספר — לתלמידיו, מדיריך-מחנך — לחניכיו, להצדיק מעשה אפליה אשר כזה?

מה עוד הם מבקשים? — אל תפקירונו בידי בעלי-שררה. ברצותם הם מעניקים, ברצותם הם דוחים. לזה הם נותנים וזוהי המעשה, את האחד מקרבים ואת ה-אחר מרחיקים, מצב של לית דין ולית דין. אין דין ה-קובע את הזכויות ואין סמכות לדין לכפות מתן הזכויות. והבקשה פשוטה והגיגית: קיבעו את זכויותינו בדבר חקיקה, בחוק; שחררו אותנו מאימתו של הפקיד ושת-ררו את הפקיד מאימתנו.

ואפשר לחוקק חוק ברור ופשוט, הקובע את תנאי הזכאות ואת הגימלה; את ההקלות ואת ההטבות במיסוי; את דרכי השיקום ואת חובות הנכה לתרום לשיקומו; את השר האחראי לטיפול בנושא, במקום שהנכים יודקו, כמו עכשיו, לכמה משרדים שונים, אולי ארבעה או חמישה משרדים; את דרכי קביעת אותו הנכות המש-תנה. כי זאת לנו לדעת: כשנכה מתבגר, בשל נכותו מת-רופפת בריאותו בקצב מואץ יותר מזה של אדם בריא.

מה הן ההטבות העיקריות והזכויות שיש להעניק

לנכה ושכמה מהן התיינה עגונות בחקיקה? — דיור מתאים, דירת קרקע מתאימה לסוגו נכותו; הקלות ב-רכישת מכשירים ביתיים, חשמליים ואחרים הבאים ל-הקל את תיפעול משק הבית, ובעיקר לנשים נכות; ק-ביעת הגימלה — והיא תיקרא גימלה ולא קיצבה, לא קיצבת-חסד — לפי אחוז הנכות ואפשרויות ההשתכרות של הנכה. זעתה, לפי חוק הביטוח הלאומי לגבי נכות כללית, נכה בעל 100% נכות מקבל קיצבה של 1,867 לירות. במקום קיצבה תינתן גימלה שתוכל לקיים ול-פרנס את הנכה.

התביעה שהם תובעים: התאימו לנו עבודה. איננו רוצים להיות בחסד של קיצבאות. עיזור לנו להשתקם, עיזור לנו להיכנס למערכות החיים של החברה. את זאת אפשר לקבוע בחוק. אפשר לקבוע בחוק הקלה ברכישת כל-ירכב רפואי המשמש כתחליף לרגליים, ואף לקבוע אפשרויות החלפתו לאחר תקופה של שימוש. אפשר לק-בוע עזרה לגידות.

בסיכום, חברי הכנסת, אין החברה הישראלית יכולה לשאת שפגועי גורל אלה יחיו בדלות בשל האסון האישי שפקד אותם. אין החברה יכולה שלא לזעזיק להם את הסיוע הנדרש, בכבוד ולא בחסד. אנו חייבים לשנות את הגישה הקיימת לגישה של נדיבות וצדק לשיקומו הנפשי והחברתי של הנכה; להביאו לכך שיתרום לחב-רה ולשפתו במערכות חיי החברה.

ואל השר אומר כציורי מוסרי — אני מדבר אל שר האוצר, לא אליך, אדוני שר העבודה והרווחה: מה לך מתעמר בנכה? אל תוסיף להכות על מכתם. בשל ההת-עלמות, בשל דרכי הטיפול הנלוות של משא-ומתן ממר-שך, ביוררים אין-סופיים, שאינם מתאימים לאוכלוסיה זו ולכל אוכלוסיה אחרת, ובשל שמירה על עריכה המר-סריים של חברתנו — מצווה כנסת ישראל ליתן דעתה על הנושא ולדון בו.

הצעתה היא כי הנושא יובא לדיון במליאת הכנסת.

הי"ר ב. הלוי :

רשות להצעה נוספת באותו נושא לחבר-הכנסת פעיל, בבקשה.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב כי מן ההגינות שהמשלה תשלח להשיב, על הנושא הזה, את שר האוצר או את סגנו. מדוע? — נזעקתי להעלות את הנושא בכנסת לא מפני שבדקתי את בעיית הנכים מ-לידה וממחלה אלא נזעקתי להפגנה שהתקיימה מול משרד האוצר. הבינותי שהם מקיימים אותה כנגד שר האוצר, לא סתם מול המשלה.

לאחר שבדקתי קצת יותר את הנושא הזה אני מ-שוכנע שהבעיה העקרונית היא האוצר — המדיניות ה-כלכלית הכוללת של המשלה והמשמעות החברתית הנובעות ממנה. אנו נמרר כאן את החיים לשר העבודה, אבל אני חושב שיש למרר את החיים לשר האוצר. אני חושב שהממרר של חיי שכבות המצוקה הוא שר האוצר, לכן הוא וסגנו ראויים שתיהם ימורמרו.

אציג שני שיקולים עקרוניים — ובעצם יכולתי, לאחר

חברת כ"ז, ישיבה רכ"ב — הצעות לסדר-היום —

כמו שקורה במאבקים המקצועיים: קבוצות מובילות, קבוצות מועדפות, מפאת סיבה זו או זו — גם אם יש לך הסבר מצויין היסטורי ואני לא מתחרט על זה שפינקו את נכ"ל צה"ל — הן המובילות את הקבוצות החלשות אם-כי הגיע הזמן שאולי נבדוק זאת.

אני מבין ואני חושב שהמדינה צריכה לשאוף לגרום לכך שהיחס שלנו אליהם, שהמדיניות הסוציאלית שלנו כלפיהם, יהיו על בסיס שוויון. שלא תהיה איפה ואיפה — גם אם השוויון הזה יצטרך להמעט כלשהו את היתרונות שהשיגו במהלך השנים נכ"ל צה"ל. זאת כדי ל"הגיע לשוויון. אני מציע שלא נעסוק אנחנו באיפה ו-איפה אלא נלמד מן הטוב שהצלחנו, אנחנו כמדינה, לעשות כלפי נכ"ל צה"ל. ייתכן שנפחית את הפיגוק, אבל חובתנו ליישם אותו לגבי כל האחרים.

נדמה לי שסיבה זאת מספקת כדי לדרוש שהנושא יידון בכנסת, באחריות. אביא דוגמה אחת, כבוד השר, כדי שלא לציין יותר מדי דוגמאות. אני קורא כאן תזכיר של המוסד לביטוח לאומי ואגף התקציבים של משרד האוצר בעניין הסיוע לנכים המוגבלים בניידות. יכול להיות שכבוד השר יוכיח לי שאני טועה, אבל אני קורא מספרים ונדלק אצלי אור אדום. אני רוצה שנשבר ונברר זאת. ירצה השר לברר זאת במליאה — במליאה; ירצה השר להציע להעביר את הנושא לוועדה — אני ודאי לא אתנגד; ובלבד שנעשה זאת ביושר ובכנות.

כתוב: "גובה הסיוע החודשי באחזקת רכב לקבוצות נכים מה-1 באפריל 1979 בהתאם לסוג הנכה הוא כל-הלן: —" אני קורא מהטבלה — "לנכה בין 80% ל-100% משתכר" — ניסיתי לברר את המונח "משתכר" ואמרו לי שבלא-הכי נכה שאינו משתכר לא יכול לקבל סיוע ברכישת מכונית, או כמעט שאינו יכול.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
הוא לא מקבל קיצבת ניידות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
בסדר.

כתוב: "נכה משתכר" — לא בדקתי לו בציניות אם הוא משתכר 2,000 לירות או 5,000 לירות — "לנכה בין 80% ל-100%, משתכר שיש לו מכונית גדולה מעל 2,000 סמ"ק, גובה הסיוע החודשי לאחזקה הוא 5,187 לירות." אינני משיך לקרוא. כי האחרים מקבלים פחות. לנכה מסוג שני, שאושרה לו מכונית קטנה יותר — זה עוד פחות.

מה נותנים לחברי הכנסת בשביל אחזקת רכב?

אני יודע שחברי הכנסת אינם המועדפים שבמועדפים בנושא זה, יש מועדפים יותר. אני יודע שחלק מחברי הכנסת, בעוונותינו, הם לא משתכרים אלא יש להם גם מקורות הכנסה ממקורות כמו החווה החקלאית של שר-החקלאות אריאל שרון שעדיין לא באה על תיקונה; ב"מדינות מתקונות — כמו ארצות-הברית, יאפאן, גרמניה המערבית — כל הממשלה היתה נופלת על פרשה כוז של חוות שרון. יש כאלה שיש להם משרדים, ובכך, חבר כנסת ירושלמי, הגר בירושלים, מקבל החל מה-1 ב"אפריל 1979 10,573 ל"י בחודש לאחזקת רכבו.

יצחק יצחקי (הליכוד):
כמה נשאר לו אחרי מס?

שמשעים, לרדת מדוכן הכנסת — וכן דוגמאות מספר. הרבר העקרוני הראשון — אני לא חושב שיכול פארלא-מנט, כנסת, להתעלם מהפגנה של נכים מול משרד מ"ל שלי לא רחוק ממנו; מה גם שהיא מתנהלת בחריפות, בהתמדה, יום ולילה ובשבתות. מאז אני חבר הכנסת, אם אינני טועה, זו הפעם השלישית שאני רואה זאת. אני מכהן כבר השנה השישית בכנסת ואני רואה הפ"גנה כזאת זו הפעם השלישית. אינני חושב שהכנסת, ב"ראותה דבר כזה, יכולה לומר: אנחנו לא מטפלים ב"נושא. אם האנשים האלה עושים מה שעושים — יושבת פה חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו שהיתה יו"ר שבת-ראש ועדת העבודה והרווחה בכנסת הקודמת —

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

שיזכרו את הימים ההם כיצד טיפלנו בהם יפה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני חושב שאם הם זועקים — מה שלא נגיד עליהם, הם דוגמה לשכבה מקופחת.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אני מחפשת את קולו של חבר-הכנסת ארידור ש"איננו נשמע.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
נכון מאוד.

שכבה מקופחת, קיפח אותה הטבע, קיפח אותה ריבונות-של-עולם, למי ששרוי באמונה דתית. היא סורבלת, זה בטוח. אם האנשים האלה מקימים את המהומה הזאת — אני חושב שהכנסת, מתוך דרך-ארץ של משטר הדוגל ברעיון הרווחה והסעד, חייבת לטפל בנושא, מבלי שבזה הרגע נדון מי צודק ומי איננו צודק. נדמה לי שדי בכך. אני יכול לרדת מעל הדוכן ולומר: גם בלי לדון לגופו של עניין, רק מחמת הזעקה הזאת הבה נדון, ב"ברר, או נטיל על ועדה לדון ולברר את הנושא. האנשים שלנו יחד עם נציגי הממשלה הם שיהלילו בנושא.

בהזכירי את השיקול השני אני רוצה להזהיר את עצמנו: ייתכן מאוד — ואני אומר זאת בדחילו ורחימו — שהטיפול בכל פרשת הנכים במדינתנו הוא לא בסדר. מחמת צרכי הבטחון, שעליהם אין יזיחה, בגלל העובדה שבהדרגה, בעקבות מלחמות ישראל, נוצרה קבוצה לא מעטה של נכ"ל צה"ל ומערכת הבטחון שהמדינה טיפלה ומטפלת בהם באמצעות תקציבים, ותספול, כנראה, ב"הגינות גם בעתיד, יש אפילו אומרים שחלק מהם מפורקים פיננקי-יתר. דרך-אגב, גם בנושא הזה הגיע הזמן לטפל. אבל הם יושב, בחך חיים בתוך הציבור הישראלי, אנחנו כולנו חיים אחד בתוך הקרביים של רעהו, ב"עוונותינו. אנחנו חברה פתוחה ורואים זה את זה. לא לכל אחד יש פיצ'אט — חותמת — נכה של מה הוא? נכה של מלחמות ישראל, או נכה של תאונת עבודה, או נכה של תאונת דרכים, או של קיללת הטבע. תתוצאה היא תוצאה חמורה.

אנחנו, בחוקינו ובמנהגינו, מיינו אותם. זה טבעי, ממש טבעי, שהנכה המקופח יותר בתנאים הסוציאליים, כ"שהוא רואה את חבריו הנכים שהמדינה נותנת להם יותר, הוא מתקנא. במודדו את סבלו ואת סבל משפחתו הוא רואה שהסבל של כל הנכים זהה או דומה מאוד. הקללה של הנכות, המארה של הנכות — דומה, אבל החיים של האחד הופכים קלים יותר ויפים מאשר חיו של רעהו.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

לשניהם מורידים מס. לחבר הכנסת מורידים מס של 2,690 לירות, ונשארו לו כ-8,000 לירות נטו. כמה יש לנכה? אני מניח כי מי שעשה את החשבון לחברי כנסת ירושלמיים שקל שיקולים רציניים בקבעו את סכום אחזקת הרכב. שליח ציבור שיש לו מכונית פרטית אינו יושב במקום אחד, צריך לסייע לו, ואמרו: תקבל 8,000 לירות נטו מה-1 באפריל. אני משתמש במספר הזה בתור אמת-מידה. ואילו נכה בדרגה הגבוהה ביותר, לו נר-תנים רק 5,000 לירות. אני סתם שואל. אני מניח שיש תשובה. היא יכולה לספק אותי ויכולה שלא לספק אותי. אבל מאחר שאני רואה את הכאב הייתי מציע לכנסת לדון בנושא. אני מציע לכבוד השר שלא להסתפק בכך שיאמר: לא בדקתם, התביעה של הנכים אינה נכונה; אלא שיאמר: גם אם אני חושב שתביעותיהם מופרזות, הבעיה חשובה דייה שתידון ושוועדת תחליט בנושא. ואפילו מליאת הכנסת. הכיוון היסודי — שהייתי שמת אם הכנסת היתה מאמצת אותו — צריך לקבוע כי ב-מדינת היהודים בעת ההיא — ב'1981—1982 והייתי ש-מח אם אף ב'1979 — לא תהיה הבדלה בין נכה לנכה אלא לפי ממדי נכות, גודל המשפחה וכו'.

הייתי שמח אילו השתתפות המדינה בחיי, בשיקומם של כל נכה ובתמיכה בו תהיה מכובדת מאוד, לפי ה-מתכונת שאימצנו לעצמנו במשך השנים במשרד הבט-חון, בלי הפיקוק, ובמגמה שהשיקום עדיף על הפיצוי. הסיוע יהיה כזה שיעודד את הנכה להשתתף, לעבוד ו-להיות אדם פעיל בחברה. זה עדיף על פיצוי סתם.

וזה ההנחה שהייתי רוצה שתניחו. בחקיקה זו הייתי שמח להשתתף. אני יודע שזה לא פשוט ותהיינה מהו-מות. ייתכן שחלק מהמועדים יגידו שאינם רוצים כי האחרים יהיו דומים להם. אבל אם השינוי יהיה בכיוון של אלה שהצליחו יותר נדמה לי שזה הכיוון העקרוני הנכון שירגיע גם את הרוחות.

אני פונה לשר העבודה והרווחה, שהוא השר המשיב, ולחברים במוסד לביטוח לאומי — הם יודעים שאני ע-דיין חושב שהם עושים עבודה חשובה מאוד. אני מציע להם לראות בזה אתגר. אם השר רוצה להירשם בהיסטו-ריה של התפתחות שירותי החברה בישראל, יש לו הו-דמנות לפשות זאת בפרשה האמללה הזאת של הנכים על-ידי חיסול אי-השוויון, המסעיר את סדר-ימנו ב-נושא זה על-ידי הפגנות הנכים לפני הכנסת. אני לא מדבר על אינפלציה. אם אכן אנחנו שרויים בשנתנים האחרונות, וכנראה נהיה גם שרויים בשנה העומדת לפנינו, באינפלציה עמוקה, נדמה לי שההשוואה של כל הנכים, שהם באמת חלק מן האומללים ביותר, היא מחוייבת המציאות היום. לאמור, ככל שהאינפלציה תת-גבר כן יהיה קשה יותר להתגבר באופן מעשי על ה-קיפוח של הקבוצה האלה, הקבוצה "הדפוקות", ו-עלינו למצוא דרך שהמכה לא תונחת עליהם, כפי שהיא אכן מונחת בחודשים האחרונים. את זה נוכל לעשות רק על-ידי השוואת תנאי הנכים, אולי, על-ידי חקיקה.

אני פונה, הפעם, בבקשה חברית לכבוד שר העבו-דה שהפעם לא ייעשו המעשים הרגילים כלפי הצעות חברי האופוזיציה. הבה ניגש לפתרון קונסטרוקטיבי ו-ננסה יחד לשפר את המצב בתחום זה — ואני לא מס-תפק בשיפור — אבל שיהיה לפחות שיפור משמעותי.

הי"ר ב. הלוי :

רשות להצעה באותו נושא לחבר-הכנסת יצחקי.

יצחק יצחקי (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנכים שוקלים שביתת-רעב, הם חסמו בלילה כבישים, וברגע זה ממש חסמו את כביש ירושלים—תל-אביב לחצי-שעה. אני מקווה שהשובתים לא ישתמשו בנשק שביתת-הרעב ולא יצאו לרחובות. ציפיתי שקדמי ינסו להבהיר ולהסביר ל-חברי הכנסת מה בעצם הסיבה לשביתה. הנכים מאשי-מים את משרד האוצר, לא את הביטוח הלאומי, לא את משרד העבודה והרווחה, לא את משרד החינוך, אלא משרדים שונים המטפלים בהם, ולמעשה הם מאשימים את משרד האוצר באי-יכבוד הסכמים, בהרעת התנאים לרכישת הרכב. האירגון הארצי של הנכים מונה כ-4,000 חברים. הוא רואה עצמו בא-כוח ומייצג של כל 12,000 נפגעי שיתוק הילדים והוא תובע להחזיר את המצב ל-קדמותו, כפי שהיה לפני ה-1 בדצמבר 1978.

מה קרה ב-1 בדצמבר 1978? שונה גובה הפחת ה-נוסף על רכב בעת מכירתו, באופן שכל נכה חייב לשלם החזרת מכס בעשרות-אלפי לירות יותר מאשר לפני אותו תאריך. בעיה שנייה — עד לאותו תאריך נכה שהש-תמש במכוניתו 6 שנים ו-4 חודשים היה פטור מתשלום כל מכס על מכוניתו המשומשת. אולם לאחר תאריך זה, אדוני היושב-ראש, הפטור המלא הוא לאחר 7 שנים ו-8 חודשים. כל טוען הוועד שהחל 25 בפברואר השנה יש הוראות חדשות למכס, והן שאין כיסוי מסים לנכים על אביזרים נוספים הנמצאים ברכב, כגון שעון זמן, יש בעיה של גרירת רכב נכים, של הלוואה לרכישת מוגן אוויר וכו'. אלה בעצם הטענות המרכזיים של הנכים.

מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי, המטפל בפועל בנכים, קובע כי נכון שלנכים אלה יש פחות זכויות מאשר לנכי צה"ל, או הלוחמים בנאצים, שהם קבוצות מועדפות על-די המחוקק. על זה הוויכוח. כך נקבע בזמנו על-ידי המחוקק.

אני רוצה לפנות לקבוצת הנכים ולשאל אותם, כ-ציג ציבור : האם לעיוררים, חרשים, מפגרים פיגור ע-מוק ועוד 45,000 נכים מכל הסוגים לא מגיע? אני ע-גש אתם, עם נציגיהם, מדי פעם יש 17 קבוצות חריגות במדינת ישראל. לפי דעתי על חברי הכנסת להילחם ו-להיאבק בעד כל קבוצה בצורה שווה. האם להם לא נע-זור? מגיע לכולם. השאלה היא, רבותי, מגיין לקחת את המשאבים הענקיים לצורך זה. אתמול קפץ המדד ב-7.8%, וכל המדינה על הרגלים; מצד שני — רוצים לעזור. אני האחרון שאינו רוצה לעזור. רק צריך להבין את שני הצדדים של המטבע.

מה הטענה המרכזי של אירגון הנכים, שממנו גוב-עים כל הקונפליקטים? הם טוענים שלנכי צה"ל ניתנת עדיפות, היה עוול. נראה לי שיש מקום לבדיקה יסודית ולקביעת קריטריונים חדשים, בעתון "הארץ" היתה סיד-רת כתבות על נכי צה"ל. בסוף התחקיר נקבע שיש לב-דוק מחדש את כל הנושא של רכב רפואי לנכי צה"ל. שם לא הכול כשורה. בסוף שנת 1978 היו 2,856 נכים בעלי רכב רפואי, 74% מהם פגיעי רגליים שדרגת נכותם 30% 49%; 26% בעלי נכות קשה של 50%—100%.

חברי הכנסת, בטוחני שכאשר הנושא יגיע לוועדה היא תבדוק את כל הטענות, מכל הצדדים. לכן אני רו-צה להציע שתי הצעות : האחת — בשנת 1974 טיפלו

אלה הנמצאים היום ליד משרד האוצר מרגישים צורך לשנות ולשפר, אבל אם רוצים לשנות ולשפר חשוב לדעת את העובדות.

אם כן, אני רוצה לתקן עכשיו תיקון קטן. לחברת הכנסת עמאר רצוני לומר שהקיצבה לנכה יחיד, 100% נכות, היא כיום 2,220 לירות. אם הוא בעל משפחה, אשה ושני ילדים — 4,220 לירות, אגב, סכום זה יעלה ב-8%, כלומר הקיצבה תגיע ל-2,400 לירות ליחיד. זה בערך הסכום.

לגבי הדברים שנאמרו עליידי חברת-הכנסת מאיר פעיל: נכה אינו משלם מס הכנסה על הקיצבה החודשית שלו. באשר להחזקת רכב — לנכה אין הוצאות פחת וריבית, מאחר שהוא מחליף את הרכב ללא הפסד. נכה שאינו משתכר זכאי לסייע לניידות. הודענו לנכים ש-אנחנו יותר מאשר מוכנים לעגן בחוק את ההסכם בדבר ניידות ולהרחיב בכלל את מערכת החקיקה. זה תהליך מתמשך. מי שבדוק את מצב החקיקה לגבי הנכים, בי שנים האחרונות, נוכח לדעת שאין אנו מתנגדים לתהליך זה; להיפך, אנחנו בעדו.

הרשו לי לסקור בצורה יותר מפורטת את מצב ה-עניינים שאנחנו מתייחסים אליהם בדיון זה. אני חושב שניתן לומר בכל הכנות שאנחנו מודעים מאוד לבעיות הנכים. הממשלה פעלה בשנה האחרונה בכמה תחומים לשיפור מצבם, תוך שימת-לב מיוחדת לנכי פולין, פגני עות בשיריים ונכים קטועי גפיים, שניצגיהם מפגינים בימים האחרונים ליד משרד האוצר. ידוע לחברי הכנסת שזכויות "הנכים הכלליים" — והם אלה שאינם מכוסים בחוקים מיוחדים — מעוגנות בחוק ביטוח נכות וזכום-גרת הסדרים מיוחדים. להלן עיקר זכויות אלה:

1. נכים שעקב מוגבלותם יש להם כושר השתכרות מצומצם זכאים לקיצבאות חודשיות. יש יותר מ-30,000 מקבלי קיצבה חודשית עקב מוגבלותם.

מרכזי וירשופסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):
באילו סכומים, אדוני השר?

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
לא אכנס לכל הסכומים. אוכל למסור אותם. אני מוסר תיאור כללי. איני אומר שהכול שפיר.

מרכזי וירשופסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):
איני שואל שאלות קנטרניות.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:
להיפך, אתה אף פעם אתה לא שואל שאלות קנטרניות, עד כה על כל פנים, יכול להיות שזה יבוא.

2. נכים זכאים לשיקום מקצועי, המזכה אותם בין היתר בהכשרה מקצועית, בלימודים, לרבות לימודים באוניברסיטה למי שכשיר לכך ולרבות ההוצאות ה-כרוכות בכך — שכר לימוד, דמי מחיה, הוצאות גיידות וכיו"ב.

3. בתקופה הקרובה יופעלו תקנות שלפיהן יהיו נכים קשים, מרותקים, זכאים לקבלת שירותים מיוחדים הכוללים קיצבה לצורך עזרת-בית וטיפול אישי.

4. במהלך החודש הבא בכוונתנו להניח על שולחן ועדת העבודה והרווחה תקנות לעניין ילדים פגועים קשה, אשר יקלו במידה רבה על משפחותיהם.

בנושא הזה, באופן יסודי, בוועדה שחברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו עמדה בראשה. היו חברים בוועדה חברי-הכנסת ארידור, אמוראי ועוד. גם היום הם חברי הכנסת. היה רצון, כאשר הנושא יעבור לוועדה, להיעזר בידע שלהם כדי להגיע למסקנות אופראטיביות; השנייה — מה קורה? נכי צה"ל קשורים למרכז אחד, מרכז ה-שיקום. הנכים האחרים מטופלים על-ידי גופים שונים — המוסד לביטוח לאומי, שעליו מטילים אחר כך את כל ההאשמות, משרד העבודה והרווחה, משרד השיכון, משרד הבריאות. מגיעים להסכם עם כל משרד, ומי שקובע, בסופו של דבר, הוא משרד האוצר. לפיכך יש להקים רשות לטיפול בנכים, כשם שנכי צה"ל מטופלים על-ידי מרכז אחד.

לבסוף, אדוני היושב-ראש, אי-אפשר שלא לפנות לנכים. אולי הסיפור שאספר כאן יבהיר את השקפת-עולמי. אולי גם חברים אחרים יסכימו לכך שלא כדאי שהנכים ישתמשו בנכות שלהם כדי לעורר רחמים ל-צורך הישגים. אספר סיפור. פעם סיפרתי את הסיפור בחוץ; היום אני רוצה שהוא יירשם בפרוטוקול — אני מקווה שיגיע לנכים. פעם עורתי בשיקום נוער. אחד המטופלים שלי היה בחור בן 25, משותק קשה בגופו עד כדי כך שאביו הרופא היה שולח אותו באוטובוס נפרד והוא היה נוסע באוטובוס אחר, כדי שלא יראו, חסי-חלילה, שיש לו בן כזה, רחמנא לצלן. הוא היה מגיע למשרדי פעמיים בשבוע. אמרתי לו: תבוא לכאן אך ורק בשעה ארבע בימי רביעי ושני. יום אחד הוא הגיע אלי ביום חמישי בשעה שבע בערב, מחוץ לשעות הקבלה. אמרתי לו: ידידי, לא אקבל אותך היום. בסופו של דבר הבחור הלך הביתה. למחרת קיבלתי ממנו פתק ובו היה כתוב: אני שמח שסוף סוף מישתו התנהג אתי כמו עם בן-אדם. אני חושב שהסיפור הזה אומר הכול. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לשר העבודה והרווחה, לתשובה.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אפתח בכך ש-אביע את צערי על שחברת-הכנסת משה עמאר — חבל שאיננו כאן —

שרשנה ארבלי-אלמוזלינו (המערכ):
אני מייצגת אותך, אדוני השר.

שר-העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אודה לך אם תסכימי להעביר לו הבעת צערי על שהודמנו עוצבה זו שמעלים את הנושא הזה, בתנאים שמעלים אותו כאן מעל הכנסת, מצא לנכון לומר ש"השר לא זע ולא נע", ולדבר על "פקידות קשוחה" וגם למסור אינפורמציה אשר, לצערי הרב, אינה נכונה. אני מקווה מאוד שחברת-הכנסת משה עמאר — לאחר ש-יבדוק את הנושא בדיקה מעמיקה יותר — יסכים לחזור בו מדבריו. להיפך הוא הנכון. אינני מצפה שכל אחד ידע את הנושא על פרטיו. אי-אפשר לצפות לכך. ה-נושא מורכב מאוד. עם זאת ברצוני לתקן כמה דברים, מפני שקשה לנקוט עמדה, ואסור לנקוט עמדה בלי לדעת את העובדות כהווייתן, אני יודע עד כמה נורא המראה שכולנו רואים מדי פעם, ובימים האחרונים ב-צורה מרוכזת מאוד; וקשה שלא לחוש שנגרם עוול מ-שוע, שצריך למנוע אותו. כאשר רואים את הנכים ה-

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כולנו יודעים ויזכרים תמיד כי אוכלוסיית הנכים שמדובר בה היא אוכלוסייה פגועה ופגיעה מאוד, אוכלוסייה שיד הגורל התאכזרה לה ואין בידי השירותים הטובים והנפלאים ביותר בעולם כדי לפצותם על מר גורלם. עם זאת אנו יודעים שהשירותים החברתיים עשויים לסייע להם, וי לסייע להם הרבה. לכן הגברנו את מאמצינו לסייע להם למרות האילוצים התקציביים הקשים. אנו מבינים שזו אוכלוסייה שיש לסייע לה. אבל נכון אמר חברי-הכנסת יצחקי, זוהי קבוצת מוכי-גורל אחת מתוך קבוצות רבות אחרות שאנו חייבים להתייחס לבעיותיהן ולמצוקותיהן. אני חושב שבהצעות שהצענו הלכנו כיבדת-דרך ארוכה מאוד כדי לגרום לכך שהנכים האלה יבינו שלא בכוח הזרוע ולא בתוקף חולשתם יכולים הם להכתוב הסדרים שאינם מוצדקים ואינם לטובתם, כי גם הם חלק של חברה גדולה יותר.

אני רוצה לציין שאנו נעשה כמיטב יכולתנו שהנכים המפגנים ישורו לבתיהם בהקדם, ובהקדם האפשרי. ואני רוצה להבטיח שמינהלת הביטוח הלאומי וי הממשלה מקדישות תשומת-לב רבה כדי לקדם את הנושאים שיש לקדם. אבל בשום פנים ואופן אין לעשות דברים שאינם לטובת הנכים ואינם לטובת הנזקקים לירותים החברתיים במדינת ישראל.

לאור כל האמור, ולאור כל מה שנאמר על-ידי חברי הכנסת הנני מבקש להציע שהנושא יועבר לוועדת ה- עבודה והרווחה, שתקיים דיון מפורט ומעמיק יותר וי אני בטוח שהוא יוכל לסייע לקידום אחד הנושאים הח- מכאיבים שאנו נתקלים בו בימים אלה.

היו"ר ב. הלוי :

חברי-הכנסת עמאר מסכים להצעה להעביר את ה- נושא לוועדה ?

משה עמאר (המערך) :
כן.

היו"ר ב. הלוי :

חברי-הכנסת פעיל ?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
כן.

היו"ר ב. הלוי :

חברי-הכנסת יצחקי ?

יצחק יצחקי (הליכוד) :
כן.

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה. אני מעמיד להצבעה הצעה זו.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

5. במסגרת הסכם בין משרד האוצר למוסד לביטוח לאומי, לפי סעיף 200 לחוק הביטוח הלאומי, פועל הסדר לגבי זכויות פגועי הרגליים לצורך רכישת רכב וי החזקתו. ההסדר מקיף יותר מ-7,500 נכים ועלותו בשנת הכספים השוטפת תהיה כ-500 מיליון לירות לכיסוי ה- מסים החלים על הרכב וכ-300 מיליון לירות לתשלום קיצבאות נידות חודשיות. בספטמבר שנה שעברה הוגשו לשר האוצר ולי המלצות של ועדה, שנתמנתה על-ידינו לבדיקת תביעות הנכים. הוועדה כללה את נציגי הנכים, נציגי הממשלה ונציגי ציבור. הוועדה הציעה פה-אחד שורה של תיקונים ושינויים שיש בהם לשפר את מצבם של הנכים פגועי הרגליים, והוסכם על-ידי חכריה — בשם הגופים שהיו מיוצגים בה — שמסקנותיה יהיו ל- תקופה שעד 31 בדצמבר 1979. המלצות הוועדה אושרו על-ידי השרים. ההמלצות מתייחסות לשיפורים משי- מעותיים בתחומי הניידות, הסיוע להתאמת דיור לנכים, הזכאות לציד אורטופדי, מכשירי-עזר וכיוצא באלה.

להלן חלק מן השיפורים שהוחלט עליהם: 1. אור- שר רכב 2,000 סמ"ק לקבוצות נכים אשר נכותם ברגליים קשה במיוחד. כמו-כן אושרה לקבוצות מסוימות התקנת מיוזג אוויר במכוניות ללא מסים; 2. הקיצצה השוטפת להחזקת מכונית הועלתה, ריאלית, בכ-13% והיא מגי- עה כיום לנכה משתכר בעל רכב בינוני לסכום של 4,000 לירות בחודש; 3. הוגנה תשלום קיצבה שוטפת ל- נידות לנכה משתכר שאינו בעל רכב פרטי; 4. נכה יהיה זכאי למענק ממשרד השיכון לכיסוי ההוצאה ה- נדרשת לשינויים והתאמות בדירתו, המחוייבים עקב מוגבלותו; 5. משרד הבריאות מכסה במענק 90% מן ההוצאות הכרוכות ברכישת אביזרים רפואיים לנכים אלה; 6. הוכפלה קרן ההלוואות והמענקים לסיוע ב- רכישת רכב ראשון ונקבעו קריטריונים המקנים זכאות להלוואה או מענק מקרן זו לקבוצה רחבה יותר של נכים. חלק מהמלצות הוועדה הופעלו סמוך למועד אישורו, ואילו החלק האחר מחייב היערכות לתקופה ארוכה יותר על-ידי המשרדים הנוגעים בדבר, אך כבר הוחל בבי- צוען.

לאחרונה העלו נציגי הנכים טענות מספר לגבי יי- שום המלצות הוועדה, אולם במקביל תבעו במפגיע ל- העניק להם לאלתר זכויות נוספות מעבר לאלו שעליהן הומלץ על-ידי הוועדה, וזאת למרות העובדה שסוכם במפורש — על דעת נציגיהם — שמסקנות הוועדה תהיינה תקפות עד 31 בדצמבר 1979.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, למרות זאת וי מתוך התחשבות במצבם של הנכים היו נסיונות נכים וי מאומצים להגיע להידברות עם הנכים השובתים ליד משרד האוצר. נסיון אחד — והוא איננו הראשון — היה שלוש, כאשר בסיומו של המשא-ומתן שנערך עמם הוצעו להם הצעות מספר לשיפור זכויותיהם הן באשר לתחום רכישת הרכב ללא מסים והן באשר לתחומים אחרים. המגעים עם נציגי הנכים נמשכו עד הבוקר, במאמץ לשכנעם לקבל את ההצעות האמורות שהוגשו להם ולהתפור ולחזור לבתיהם. הבוקר הצעתי להם, בשם הממשלה, להעביר את תביעותיהם להכרעת ועדת ה- עבודה והרווחה של הכנסת. לצערי הרב גם הצעה זו לא קיבלו.

ת. החלטה בדבר תיקון טעות בנוסח חוק נכי המלחמה בנאצים

(תיקון מס' 9), תשל"ט—1979 *

עירעורים הוא אכן סעיף 2; הסעיף שלפיו בית-המשפט המחוזי יבוא במקום בית-המשפט העליון כערכאת עיר-ער של ועדות העירעורים הוא סעיף 6. בטעות נשאר "4" מנוסח החוק, ומוצע לתקן בהתאם לכך.

היו"ר ב. הלוי:

אני מעמיד להצבעה את ההחלטה בדבר תיקון הטעות בחוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 9).

הצבעה

ההחלטה בדבר תיקון טעות בחוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 9), תשל"ט—1979, נתקבלה.

ט. הצעה לסדר-היום

אי-סדרים במעון למפגרים "מגן" בבאר-שבע

מאוד. והנה עיריית באר-שבע קיבלה 300,000 לירות שלא בדיון, בצורה כוזבת.

בדו"ח הביקורת שהועבר גם לעיריית באר-שבע נאמר שבגלל העדר תיעוד הנדרש מעיריית באר-שבע, כגון רשימות משכורות, רשימות עובדים ותקנים, תקצייר דיווח ומסמכים אחרים, נאלצה הביקורת להצטמצם בבדיקת נושא התקנים במעון "מגן" בתקופה של שלוש שנים, מ-1975 עד 1978. אבל גם זה מספיק. כל מה שהיה לפני כן לא נבדק, בשל העדר מסמכים. לגבי תקור פת שלוש השנים האלו נמצא התייעוד הדרוש. הדו"ח הזה מאמת את תלונותיו של מנהל המחלקה הסוציאלית לשעבר של העירייה בדבר "עיוותים חמורים בניצול תקנים". הוברר שכבר בדיווח הראשון על התקופה שאלה מתייחסת הבדיקה, אפריל-יוני 1975, כללה עיריית באר-שבע ארבע מטפלות שלא עבדו כלל ב"מגן" אלא בבתי-ספר אחרים בעיר. בחודש ינואר 1977 דיווחה העירייה על התקופה של אוקטובר-דצמבר 1976. בדיווח שהור-עבר למשרד הסעד נאמר שכל המשרות הפנויות במעון "מגן", פרט לאחת, אוישו. כומר שמונה משרות אוישו על-ידי מטפלות. כפי שהוברר הן הועסקו בבתי-ספר אחרים. כך גם דווח למשרד החינוך ששילם אף הוא את משכורתן. כל זה נאמר בדו"ח הביקורת.

לא אלאה את חברי הכנסת בפרטים. אוכיר רק שני סעיפים נוספים. בדו"ח הביקורת נאמר שבמשך 15 חו"שים רצופים היו מאוישים תקנים רבים במטפלות שלא עבדו כלל במעון "מגן". על העיוותים הראשונים שבדיווחי העירייה, על ניצול התקנים למטפלות במעון "מגן", עמדה המפקחת, ומתוך אחריות ציבורית פנתה לגורמים שונים בעירייה, למחלקת המנגנון ואף לראש העיר, וכל שהובטח לה היה שעד 1 באפריל 1978 העניין יוסדר. ואמנם אחר כך, בעקבות דיווח ישיר למשרד הסעד, תוקנו העיוותים וברשימות למשכורות אפריל 1978 לא נכללו המטפלות שלא עבדו ב"מגן".

היו"ר ב. הלוי:

אני מבקש מיושב-ראש ועדת העבודה והרווחה להביא החלטה בדבר תיקון טעות בחוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 9), תשל"ט—1979.

מנחם פרוש (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, סעיף 9 (ג) לחוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 9), תשל"ט—1979, מורה לאמור: "(ג) האמור בסעיפים 2 ו-4 לא יפגע ב"סמכויותיהם של בית-המשפט העליון ושל ועדות העיר-עורים להמשיך ולגמור את הדיון בהליכים שהיו תלויים ועומדים בתכופ לפי תחילתם".

הסעיף המביא שינוי בדרכי הרכבתן של ועדות ה-

היו"ר ב. הלוי:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת יצחקי, בנושא: אי-סדרים במעון למפגרים "מגן" בבאר-שבע. רשות הדיבור לחבר-הכנסת יצחקי.

יצחקי יצחקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במשך שבע שנים, בתקופה שבין 1971/72 עד 1977/78, דיווחה עיריית באר-שבע דיווחים כוזבים למשרד הסעד על העסקת מטפלות במעון-יום לילדים מפגרים "מגן", בבאר-שבע. המטפלות, מתברר, לא עבדו כלל במוסד "מגן", ועיריית באר-שבע קיבלה את השתתפות משרד הסעד במשכורתן. חיווק למה שאני אומר עכשיו קיבלתי היום משר החינוך והתרבות בתצפיה לשאלתה שלי באותו נושא. הוא אמר: "בית-הספר 'מגן' הוא בית-ספר לילדים מפגרים ובו לומדים כ-77 תלמידים ב-9 כיתות מא' עד ח'. ה"מחלקה לחינוך מיוחד במשרדנו מפקחת על בית-הספר. משרד העבודה והרווחה מפקח על עבודת העוזרות הטיפוליות המועסקות בבית-הספר. בבית-הספר 17 מש"רות הוראה המחולקות ל-12.5 יחידות עבודה. לגבי העוזרות הטיפוליות אין בידנו מידע, שכן המעסיקה הרשמית היא עיריית באר-שבע". הנה קיבלתי חיווק ל"הנמקה הראשונה שלי. בית-ספר "מגן" דיווח במשך כל התקופה הזאת על מספר המטפלות בפועל.

בחודש ספטמבר 1978 התלונן מנהל המחלקה ה"סוציאלית לשעבר של העירייה על הנהלת העירייה ופנה ישירות למשרד הסעד. בכוונה לא הוכר שמות מעל דוכן הכנסת. המחלקה לביקורת פנימית במשרד העבודה בדקה ומצאה שאכן הדיווחים של העירייה הם כוזבים. בחודש דצמבר 1978 פנה סגן המנהל של מחלקת ה"מנגנון בעיריית באר-שבע במכתב למשרד הסעד ובו הודה שבעקבות דיווחים כוזבים אלה קיבלה עיריית באר-שבע תשלומים, שלא הגיעו לה, בסך של כ-300,000 לירות. רק לפני דקות אחדות דנו כאן בנושא באוב

שר-העבודה והרווחה י. כ"ן :

אדוני הושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שהועלה על-ידי חבר-הכנסת יצחקי בעניין התשלומים לעיריית באר-שבע בגין הפעלת מעו"י וביט-ספר "מגן" ל-מפגרים ידוע למשרדנו. בזמני אף הוריתי אישית לבדוק את הטענות שהגיעו אלי בדרכים שונות. המחלקה ל-ביקורת פנימית של המשרד ערכה ביקורת מקיפה של הנושא, ודו"ח הביקורת הוגש למנהל הכללי של המשרד בחודש מארס 1979. המנהל הכללי מינה צוות מיוחד לבחינת ממצאי הדו"ח. בן הועבר הדו"ח ליועץ המשפטי של משרד העבודה והרווחה, לשם טיפול מתאים בו. עיריית באר-שבע נתבקשה להעביר אלינו את תגובתה על ממצאי הביקורת.

החזרת הכספים ששולמו לעיריית באר-שבע מת-בצעת, על דעת הצדדים, במסגרת ההסדרים הכספיים שר בין המשרד והעירייה.

כאמור, העניין הוא חשוב ואולי גם חמור, וזאת נדע בסיומה של בדיקה נוספת הנמצאת בידי היועץ ה-משפטי של המשרד. לפי בדיקה זו נטפל בעניין ככל שידרש הנושא, וחבר-הכנסת יצחקי יצחקי הצביע על האפשרויות השונות והצרכים השונים בעניין זה. אני רק חייב לומר שאנחנו עדיין בשלב מסוים ואולי מוקדם מכדי להסיק מסקנות סופיות, ולכן לא אוכל להביא כאן דיווח מלא על הבעיה ובדיקתה, אבל אין שום מניעה — להיפך, אני בהחלט מצטרף להצעה — להעביר את ה-נושא לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו"ר ב. הלוי :

האם חבר-הכנסת יצחקי מסכים להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה ?

יצחקי יצחקי (הליכוד) :
מסכים.

היו"ר ב. הלוי :

לפנינו הצעה אחת : להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

י. חוק הסדר יחסי עבודה בשירות חיוני, תשל"ח — 1977 * (הצעת חבר-הכנסת א. שריר)

אברהם שריר (הליכוד) :

עדיין לא פתחתי את הפה ואתה כבר מדבר ? אתה לעולם לא נח ?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אתה כל כך באנאלי שרק רואים אותך כבר יודעים מה אתה עומד להגיד.

היו"ר ב. הלוי :

חבר-הכנסת פעיל.

עוד כתוב בדו"ח שאף שמעון "מגן" פועל עשרה חודשים בשנה, וזה חמור מאוד, דיווחה העירייה על שנים עשר חודשי עבודה וקיבלה את השתתפות משרד הסעד בעד שנה שלמה. כלומר במשך כל השנים, במשך שמונה עד עשר שנים, היא קיבלה סכומים ענקיים בעד שנים-עשר חודשי עבודה בשנה בשביל מטפלות שלא עבדו כלל באותה תקופה באותו מוסד. וסעיף נוסף בדו"ח היה שהמיומן ניתן לפי רשימה שמת של חניכים המבקרים במוסד. גם כאן היו חריגים. החומר הזה נחשף בטל-וויזיה, נכתב על כך בעתונות. אף-על-פי-כן לא הוסקו מסקנות ולא היו מוכנים לחקור את הדבר בחקירה מש-טרית.

אינני רוצה לעשות מהעניין הזה נושא פוליטי, זה לא מעניין אותי. אותי כחבר כנסת מעניין הטיפול באיש החלש. אני חושש מאוד שהיום זה קורה במקום זה, מחר זה יכול לקרות במקום אחר. כי מה אומרים האנשים האחראים ? הם אומרים : הכסף הזה לא נכנס לכיסינו. זאת תשובה שטותית. לכן אני מבקש, אדוני הושב-ראש, שהשאלות הבאות תיבדקנה ותשובנה : (א) האם מחלקת המנגנון וראשיה ממלאים את תפקידיהם בנא-מנות וביעור, כפי שמתחייב במוסד ציבורי ? (ב) מי מנע ממחלקת הביקורת של העירייה לבדוק את החשדות הנ"ל ולפרסם את חוות-דעתה לפני שבוצעה הביקורת על-ידי משרד העבודה והרווחה ? (ג) מי אישר לאגף החינוך להזניח ולקפת ילדים מוכי-גורל ומוגבלים ו-לטפח על חשבונם פעילויות אחרות, ומה הן ? (ד) מי אחראי לניהול תקין ולהפעלה מסודרת של מוסד כמו בית-ספר "מגן", שהוא מוסד משותף לאגף החינוך ו-אגף הרווחה ? (ה) האם מדווח על העברת כספים מ-סעיף לסעיף לגורם מוסמך בעירייה ? ולבסוף, בעקבות ממצאים שפורסמו בעתונות ובדו"ח הביקורת, אני מבקש לברר אם אין מקום לנקיטת צעדים משמעותיים או פ-ליליים נגד עובדי ציבור שהיו מעורבים בפעולות ה-באות : (א) דיווח כוזב ; (ב) דיווח מעוות וניצול תקנים בצורה הוגדת את ההוראות ; (ג) דיווח כפול, למשרד החינוך ולמשרד העבודה והרווחה ; (ד) אי-סדרים מינ-הליים וחוסר פיקוח נאות ומעקב.

אני מבקש שהכנסת תקיים דיון בנושא זה.

היו"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לשר העבודה והרווחה, לתשובה.

היו"ר ב. הלוי :

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : חוק הסדר יחסי עבודה בשירות חיוני, תשל"ח — 1977 — הצעתו של חבר-הכנסת אברהם שריר. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שריר.

אברהם שריר (הליכוד) :

אדוני הושב-ראש, כנסת נכבדה, — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

יש לך הזדמנות להתחרט.

חוברת כ"ז, ישיבה רכ"ב
— חוק הסדר יחסי עבודה בשירות חינוכי —

אברהם שריר (הליכוד):
גסות איננה מתאימה לכנסת ישראל. אני מציע ש-
תבדוק קצת גם את לשונך.

הד"ר ב. הלוי:
חבר הכנסת פעיל, אתה רשום פה ואתה יכול ל-

השתתף בדיון.
אברהם שריר (הליכוד):
אני רוצה לשאול אותי באיזה סעיף הוא רשום. הוא

בוודאי בכל הסעיפים וכבר הספיק לשכוח באיזה סעיף
הוא צריך לדבר.
לפני שהופסקתי בגסות על-ידי חבר הכנסת ה-

יושב שם ממול וצורח כל הזמן רציתי להעלות הצעת
חוק — — —
מאיר פעיל (מחנה שלי):
כך מדבר חבר כנסת? ממש תענוג לשמוע.

אברהם שריר (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, הצעת החוק שאני עומד להע-
לותה היום מדברת על ענפים מספר שאותם אנו רואים

כחינוכיים ובהם אנו דורשים שלא תהיינה שביתות הי-
מכוונות כנגד הציבור הרחב כדי להגן על הציבור

הרחב. ואלה הענפים שעליהם באה להגן הצעת החוק:
תחבורה ותחילה אווירית וימית וכל עבודה הדרושה ל-

הפעלתן התקינה; ההפקה, הייצור, ההולכה והשיווק של
דלק; שאיבה ואספקה של מים; מפעל של מערכת הי-

בטחון; אפיית לחם ואספקתו; וכו' וכו'. רבותי חברי
הכנסת, בוודאי כולכם תסכימו אתי שאלה הם הענפים

ותחומי העבודה שבהם אנחנו צריכים להגן על הציבור

הרחב מפני שביתה בלתי-אחרתית הבאה לפגוע, בראש
ובראשונה, בציבור חסרי-יגע, מפני ששאלת יחסי הי-

עבודה, אדוני היושב-ראש, השביתות המרובות, אי-
השקט התעשייתי, הנוקים המרובים הנגרמים למשק,

ומעל לכול — הסבל הנגרם לאוכלוסייה רחבה חסרת-
ישע, הם המאפיינים את התקופה שלנו. נושא זה זכה

לטיפול רב בפורומים שונים, דובר בו רבות, אך, נעשה
מעט מאוד על-מנת לקדם ולחסל את הנגעים החמורים

שבו.
נשק השביתה, אדוני יושב-ראש הכנסת, נהפך ב-

שנים האחרונות לנשק שכיה כל כך עד כי העובדים
שכחו שיש גם אמצעים אחרים ודרכים אחרות לליבון

תביעותיהם ובעיותיהם. נשק השביתה, אם תרצו, נהפך
לנשק הוול ביותר. הוא האמצעי הראשון והאחרון, אין

מלבדו ולא כלום. הוא גם מופעל בכל מקרה. קל-וחומר
גם יחד, בכל זמן ובכל תקופה, עם כל התלהטות יצרים

ולפי כל שרירות ולכן של יחידים, ללא התחשבות בסבל
הרבים ולעתים אף ללא התחשבות בטובת העובדים עצ-

מם. ההסתדרות, לצערי הרב, איבדה מכוונה, ואת יחסי
העבודה במשק — על כל המשמעות הקאטאסטרופלית

שבבך — מנהלים ראשי ועדים אשר רבים מהם מת-

בשמים מהצלחת כוחם המשכר ועושים בו שימוש רע

ופוגע בכלום. בעניין זה דווקא להסתדרות יש מעט מאוד

מה לומר. הגיע הזמן לשים קץ לכל זה. הכנסת נבחרה

לדאוג לצרכי העם כולו, לצרכי הציבור כולו. כאשר

קימת התנגשות אינטרסים בין ציבור קטן ובין הציבור

כולו הבחירה איננה קשה, ההחלטה אינה מוטלת בספק:

עלינו לדאוג — — —

אברהם שריר (הליכוד):
אמרת, אבל אתה היית עסוק בשיחות ולא שמעת.

קרא את הפרוטוקול, תראה את התשובה בפרוטוקול.

רבותי חברי הכנסת, עלינו לדאוג לציבור כולו ו-

להגן עליו מפני קבוצות קטנות הנלחמות לא על פת לחם,

לא על קיצור שעות עבודה ארוכות ומנוונות בתנאים

קשים. כפי שהיה במאה הקודמת, אלא על החמאה לי-

מריחה מצדה השני של פת הלחם ולפעמים אפילו לא

על זה, שהרי את זה קיבלו בשיחות הקודמות, אלא על

שכבה נוספת של ריבה.

ישראל תופסת את המקום השני בעולם בהפסד ימי

אברהם שריר (הליכוד):
אינני חושב שאתה מייצג את ציבור העובדים, בכל

הכבוד.

זאב כין (המערך):
זו לא בושה לומר שאינך יודע איפה זה קיים. זאת

לא בושה.

אברהם שריר (הליכוד):
אמרת, אבל אתה היית עסוק בשיחות ולא שמעת.

קרא את הפרוטוקול, תראה את התשובה בפרוטוקול.

רבותי חברי הכנסת, עלינו לדאוג לציבור כולו ו-

להגן עליו מפני קבוצות קטנות הנלחמות לא על פת לחם,

לא על קיצור שעות עבודה ארוכות ומנוונות בתנאים

קשים. כפי שהיה במאה הקודמת, אלא על החמאה לי-

מריחה מצדה השני של פת הלחם ולפעמים אפילו לא

על זה, שהרי את זה קיבלו בשיחות הקודמות, אלא על

שכבה נוספת של ריבה.

ישראל תופסת את המקום השני בעולם בהפסד ימי

אורי אבנרי (מחנה שלי):
כך זה מתחיל תמיד.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זו אפילו לא בוררות — זו כפייה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זו כפייה.

שרי העבודה והרווחה י. כ"ץ:

מדובר במכשיר נוסף, בצד המכשירים הקיימים, ה' מיועד לתרום לפתרון סיכסוכי העבודה.

אין לי התנגדות שגם הצעתו של חבר הכנסת אברהם שריר תועבר לועדת העבודה והרווחה לדיון מוקדם.

הי"ר ב. הלוי

רשות להצעה אחרת לחבר הכנסת משל.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אולי נצביע, אדוני היושב ראש?

ירוחם משל (המערך):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, ביום שבו פורסם כי מדר יוקר המחיה עלה ב-8.7% בתחדש אחד, ביום שבו פורסם כי ההתייקרות בשנה זו, אפריל 78 — אפריל 79 הגיעה ל-60.4% — באותו יום מחפש חבר הכנסת שריר פתרון לבעיות המורכבות של החברה על-ידי בוררות חובה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

עכשיו הוא הלך לחפש את החברים שלו כדי ש' יצביעו בעד הצעתו.

ירוחם משל (המערך):

הם אולי יצביעו, אבל החוק הזה לא יבוצע. ולמה? הגה מבקר עתה בארץ סגנו של שר העבודה בארצות-הברית. נתפרסמה שם חוברת שלמה המוכיחה עד כמה בוררות חובה מחריפה את יחסי העבודה. אנו הרי חתמנו על הסכם עם ממשלתנו על בוררות מוסכמת, כאשר שני הצדדים מסכימים להעביר לבוררות. יושב-ראש המוסד לבוררות המוסכמת הוא שופט בית-המשפט העליון לשעבר, מר צבי ברנזון.

מה כתוב בסעיף 4 של ההסכם? — "ההסכם יבטל מאליה אם וכאשר יתקבל בכנסת חוק שיטיל חובת בוררות לצורך יישוב חילוקי-דעות במוסדות חיוניים כפי שיוגדרו באותו הסכם". הסכמת הממשלה להעביר את הצעת החוק של חבר הכנסת שריר לדיון מוקדם בוועדה, כמוה כהסכמת הממשלה לבוררות חובה, ואנו נודיע על ביטול הבוררות שהסכמנו לה.

הצעת החוק של חבר הכנסת שריר אומרת שבהגדרה "שירות חיוני" יכלול: תחבורה ותובלה אווירית וימית; הפקה, ייצור, הולכה ושייוק של דלק; ייצור ואספקה של חשמל. מאז קום המדינה לא פתחו עובדי חברת-החשמל בשיחתה. הם קיימו סדר עבודה תקין. בהסכמי העבודה שלהם קיים סעיף בדבר בוררות מוסכמת במקרה של חילוקי-דעות. כמו-כן כלולים בהגדרה כל המפעלים של מערכת הבטחון, אפיית לחם ואספקתו. חברי הכנסת, אותה קבוצה וחיקה של עובדים, שאפו לחם לפני קום המדינה ואחרי קום המדינה, מעולם לא

עבודה עקב שביתות, וזאת מיד לאחר איטאליה שנטלה את הבכורה בשטח זה.

לעובדים בשירות חיוני, בהצעת החוק שאני מציע אותה לפניכם, רבותי חברי הכנסת, מוצעת זכות עדיפות על חבריהם שאינם בשירות חיוני, בכך שיוכלו לפריש מעבודתם בכל עת, לאחר מתן הודעה מוקדמת ארוכה יחסית, תוך קבלת פיצוי פיטורין ומענק מיוחד. בענפי המשק האחרים, הציבורי והפרטי כאחד, אין עובד ה' פורש מעבודתו, מתחת תנאי שכר שאינם מספקים אותו, זכאי לפיצוי פיטורין ובוודאי לא למענק בנוסף על פיצויים.

בדיון הקיים אין כל סאנקציה עונשית על שביתה בשירות כלשהו, אף אם הוכרזה שלא כדין ולא על-ידי האירגון היציג. רק בתקנות לשעת-חירום אנו מוצאים הוראה עונשית על הפרתן.

רבותי חברי הכנסת, אינני בא לומר שהצעת החוק המוצעת על-ידי תענה על כל השאלות ותפתור את כל הבעיות. אך אין לי ספק שקבלתה תשפר את המצב ותאפשר לנו להנהיג גורמות חיים וסטאנדארטים של התנהגות אשר יאפשרו למשק לפעול ללא ועזועים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
וזה בצל 90% של אינפלאציה.

אברהם שריר (הליכוד):

בסיכסוכי העבודה ינצח לא מי שהכוח עמו אלא מי שהצדק עמו. לא התהדרות-סרק בחופש המאבק ה' מקצועי אלא דיון לגופו של עניין והכרעה עניינית. תודה רבה.

הי"ר ב. הלוי:

אבקש משר העבודה והרווחה להשיב על הצעת החוק.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
השר יציע להוריד את הצעת החוק?

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
אלא מה — הוא יציע אחרת?

שרי העבודה והרווחה י. כ"ץ:

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק של חבר הכנסת אברהם שריר שנועדה להבטיח קיום השירותים החיוניים על-אף קיומו של סיכסוך עבודה בין העובדים למעבידים בשירותים אלה, תואמת בקווייה ה' עיקריים את מדיניות הממשלה בגידול.

משרד העבודה והרווחה הכין אף הוא הצעת חוק בדבר בוררות חובה בשירותים חיוניים. ההצעה הועברה למשרדים השונים לשם קבלת הערות. בדעתנו להגיש את הצעת החוק לכנסת בגמר ההליכים המקובלים.

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
אולי נחכה עד אז?

שרי העבודה והרווחה י. כ"ץ:

יש לזכור שהסדר בוררות חובה יחול רק על השירותים החיוניים ביותר ואינו מיועד לפתור את כל בעיית תיה של מערכת יחסי העבודה במשק.

ירוחם משל (המערך) :

אני מלבה את האש ואתה מקטין את האש. לא ראיתי אותך מקטין אש ואתה לא צריך להעלות על דל שפתותיך שההסתדרות, העומדת בשער ומגינה על ציבור העובדים, היא מלבה את האש. להגן על העובדים — זה תפקידי. יש מי שמגן על אחרים, גם בתקופה של אינפלציה לא כולם סובלים. יש המתעשרים בעם התעשרות כבדה בדרך קלה — בתקופת אינפלציה. זה, אדוני סגן ראש הממשלה, לא מעניין אותך. אני מכיר אותך שנים. הנני מתפלל על השקט הנפשי שלך כש-מובאת הצעת חוק שמשמעותו שעובדים יישלחו לבית-הסוהר על חטא מאבק לשמירה על רמת חייהם.

קראתי שבארץ שיש בה דיקטטורה, בבראזיל, שיש בה איסור שביתות — לפני חודש היתה שם אינפלציה נמוכה מ-7.8%. ארץ שבה יש משטר חירום, איסור שביתות ואיסור התארגנות, פרצו שם הפועלים את המחסום הזה, והממשלה בבראזיל הסכימה על תוספת יוקר בשיעור של 100% ונוסף על כך גם העלאת שכר. והאש נדלקה כשהתקיימות החודשית עלתה רק 5.7%.

כעת, בתקופה זו, בזמן שאנו צריכים לטכס עצה איך להעמיד את המדינה הזאת על רגליה ואיך למנוע את התפוררות המשק, הן על-ידי הגדלת הייצור והן על-ידי הגדלת היצוא — בדרכי הנה נפגשתי עם מאות עובדים השואלים מה יהיה הסוף — זו התגובה? זו התגובה? בזה בזמן חירום? במקום להתאחד, לשבת, לטכס עצה לתכנית כלכלית לשעת-חירום, מציעים חוקים שתכליתם הפחדת פועלים. זה לא פעל בשום מדינה — זה לא יפעל גם במדינתנו. אני קורא לכנסת להוריד את הצעת החוק הזאת מסדר-היום ולא לגרום לכך שכל הסכמי הבוררות המוסכמת, שהבאתי תוך הסכם עם שר האוצר לוועד הפועל, שאישר אותם — אתם תהיו אחראים שהם יבוטלו, והדבר יסייע לקרב את התהווה-ויהיו במשק. אני מבקש להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום.

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, אנו מצביעים על הצעת החוק של חברי הכנסת שריר להסדר יחסי עבודה בשירות חיוני. אני מעמיד הצעה זו להצבעה. בבקשה למנות.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק

לדיון מוקדם בוועדת העבודה

והרווחה

— 28

— 19

נגד

ההצעה להעביר את הצעת חוק הסדר יחסי עבודה

בשירות חיוני, תשל"ח — 1977, לדיון מוקדם

בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

שלמה הלל (המערך) :

אני מציע להעביר לוועדת הפנים.

השתמשו בנשק השביתה. יש להם הסכם עם נותני ה-עבודה, יש להם הסדר לפתרון חילוקי-דעות; לשם מה צריך להכניס לחוק בוררות חובה? והסעיף האחרון — כל מקום עבודה ששר העבודה, באישור ועדת העבודה של הכנסת, יכריזו עליו כשירות חיוני.

הצעת חוק זו באה לבטל את הקשר של העובדים עם מעסיקים. אין עוד משא-ומתן ואין עוד שיחות. ה-מעסיק יכול לומר מלה אחת: לא, ואז הנושא מועבר להכרעה של בית-דין שייקבע לשם כך. אין עוד משא-ומתן, אין עוד יצירת ברית במקום עבודה בין קבוצה אחת לשנייה. בארצות-הברית תקרו ומצאו שגם בבוררות מוס-כמת אסור לבורר לקבוע חד-צדדית פסקי-דין אלא הוא צריך להצטרף לאחת ההצעות כדי להכרח את הצדדים לנהל משא-ומתן ולתקרב, האחד לשני, בהצעותיהם.

חברי-הכנסת שריר אומר שזה לטובת העובדים. הבה נחפש דוגמאות לכך בהצעתו. כל אדם שנדרש על-ידי המוסד לבוררות להופיע ולא עשה כן, או שהופיע ולא הגיש מסמכים שנדרש להגישם, או לא השיב על ה-שאלות שהועלו לפניו — יוטל עליו קנס בסכום שלא יעלה על 5,000 לירות. קנס זה, לפי דברי חברי-הכנסת שריר, הוא לטובת העובדים. ועוד: אין דין שביתה ב-שירות חיוני כדין שביתה בצורך ההגנות הניתנות ל-שביתה על-פי כל דין. "מעביד המפטר עובד שעבד ב-שירות חיוני" — וזה, כאמור, כולל חשמל, מים וא-פית לחם — "לא ישלם לעובד פיצויי פיטורין על אף הוראת כל דין, הסכם קיבוצי או חוזה עבודה". כלומר פועל שעבד באפייה במשך 30 שנה, יטלו ממנו את ה-זכות לפיצויי פיטורין בבתי-אחת. זה, טוען חברי-הכנסת שריר, הוא לטובת העובדים. הסכם, חוזה עבודה, הסכם קיבוצי — כל זה בטל ומבוטל. אם אדם יכריז על סיכ-סוך עבודה — כל הזכות הזאת תילקח ממנו וכל הסכמי העבודה שנחתמו, וכל פסקי-הדין, וכל חוקי העבודה מאז קיומה של הכנסת, בטלים ומבוטלים אם חוק זה יאושר. ועוד: "עובד בשירות חיוני יהיה זכאי בכל מקרה של פיטורין שלא באשמת העובד או במקרה של התפטרות למענק בשיעור 50% מפיצוי הפיטורין ה-מגיע לעובד שפיטר מעבודתו...". כלומר גם אם אינו אשם יקבל רק 50% מהפיצויים המגיעים לו.

וסעיף נוסף: "כל המשתתף בשביתה בשירות חיוני, או הגורם לה, וכל המשבית עובדים בשירות חיוני או גורם להשבחתם, דינו מאסר 6 חודשים או קנס של 10,000 לירות או שני העונשים כאחד." חברי-הכנסת. שריר אומר שזה לא נקרא מאסר. אם זה לא מאסר מה זה?

אני אומר לחברי הכנסת: לבוא עכשיו, כאשר מש-חוללת שריפה ברחוב, בזמן שאנו מחפשים דרך לכבות את האש המתפשטת — — —

פנן ראש הממשלה י. ידן :

אתם מלבים את האש.

יא. הצעות לסדר-היום

הסכנה ליהודי איראן בעקבות הוצאתו להורג של ראש הקהילה היהודית בטהראן

היהודים אלא גם איראנים לא-יהודים רבים — לרבות אנשי דת שיעים, מן החשובים שבהם, אך, שאינם מסכימים עם חומייני — נשמעים גם בקרב הקהילה היי-הודית קולות גינוי, כביכול, נגד "המזימות הציוניות המכוונות נגד איראן". אין להתפלא על כך, אם-כי זה מצער. אנחנו יודעים איך משיגים הצהרות כאלה במי שטרים כאלה, ובפרט אם נכונה הידיעה שפורסמה ב"דיילי טלגרף" שחוליה מאנשי אש"פ משתתפת בקצירתם ובעינויים של עצירים יהודים באיראן.

משה קצב (הליכוד):

איננו יודעים בוודאות אם אכן נאמרו הדברים.

זלמן שובל (הליכוד):

איננו יודעים זאת בוודאות, אבל אני אומר: גם אם הדברים נאמרו. אנחנו מכירים את זה גם מההיסטוריה שלנו במקומות אחרים. אנחנו זוכרים את ה"יודנראטים", ואיננו לא לשפוט היום לא את אלה ולא אתם אם הם אמרו את זה.

מאידך גיסא אני סבור שיש חשיבות לעצם העובדה שאנשי חומייני ראו צורך בקיום ההצגה הזאת. אני אומר את זה בדרך השלילה, אבל יש לכך חשיבות, והנה א"פילו ראש "בית-הדין" האיסלאמי באיראן, חלתאלי, מצא לנחוץ לכנס מסיבת עיתונאים כדי להסביר, לתרץ ב"צורה כלשהי את הוצאתו להורג של חביב אלקניאן. עצם העובדה הזאת מעידה על כך שאפילו במשטרים חשוכים כאלה יש השפעה לדעת-הקהל העולמית, ולכן אסור שאנחנו דעת-הקהל הנאורה גרפה מכך.

אני מבקש להזכיר בהקשר זה את הודעתו של מר וולטר קאטלר, השגריר המיוחד של ארצות-הברית בישראל, שאמר אתמול בווינגטון, בעדותו לפני ועדת הסנאט, שארצות-הברית תפעל כדי למנוע הישנות מעשים כהריגתו של חביב אלקניאן. ואני מחשיב את זאת ומקבל זאת בברכה רבה, כי ארצות-הברית יכולה לעזור והיא עושה גם בעבר, ואנחנו אסירי-תודה לה על כך. אך מר קאטלר גם אמר בפירוש שאכן קיים חשש שמקרה חביב אלקניאן לא יהיה בודד. רבותי חברי הכנסת, זהו חשש רציני ביותר. באיראן שולטת כח פאנאטית, קיצונית, שבה הטינה ליהודים, כפי שראינו, היא חלק מ"האידיאלוגיה שלה. מן העתונות העולמית אנו למדים שכבר נמצאים במעצר שלושה יהודים, ושמותיהם פורסמו: פארווזי חי, דניאל פור, ואדם בשם בראל, אולי ב"אל, חטאם שהיו ממונים על רכושיה של הקהילה היהודית בטהראן, אותה קהילה שאלקניאן עמד בראשה. ואיננו יודעים כמה יהודים עוד נמקים בבתי-הסוהר של "בתי-המשפט המהפכניים" האלה. אפילו ראש ממשלת איראן עצמו חסר-אונים לדעת או לפעול בעניין זה. אבל ב"פעולה ציבורית מתמדת ושיטתית כשלנו, וכמובן — ב"עיקר של אומות העולם, יש תרומה, יכולה להיות תרומה חשובה מאוד להצלחתם של יהודים אלה.

חברי הכנסת, אינני רוצה לעסוק היום בשאלות אחרות שחייבים לשאול אותן בקשר ליהודי איראן, גם שאלות לעצמנו, על הצהרות בומבסטיות של עסקני

היו"ר ב. חלו:

אנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום: הצעות לסדר-היום בעניין הסכנה ליהודי איראן בעקבות הוצאתו להורג של ראש הקהילה היהודית באיראן. רשות הדיבור לחברי-הכנסת שובל.

זלמן שובל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לקרוא באזניכם קטע: "היום כאשר האימפריאליזם וסוכניו בקרב השליטים הבוגדניים והציוניות והאתאיזם המאטריאליסטי חברו יחד כדי להשליט מדיניות, כשאנו רואים איך היהודים עושים מהתלה מהקוראן ומסלפים את תכנו במהדורות שהודפסו בשטחים הכבושים וב"מקומות אחרים, חובתנו היא לגלות בגידה זו לעיני כול ולזעוק בקול רם עד שיבינו הבריות שהיהודים ואדוניהם הורים וזממים נגד האיסלאם וסלילים את הדרך כדי שהיהדות תשתלט על העולם כולו." רבותי חברי הכנסת, אלה דברי האימפריאליזם חומייני כפי שהם כתובים בספרו "ממשלת האיסלאם" שיצא לאור בעיראק ב-1970.

לא קראתי את דברי חומייני רק כדי להתריע ולהזהיר, ולא רק כדי להזכיר לעצמנו שאנשים כחומייני-ני, כהיטלר, נאצר, משתדלים, בדרך כלל, כאשר הם מגיעים לשלטון, לבצע את מה שכתבו ב"אני-מאמין" האידיאלוגי שלהם שנים רבות לפני כן, והעולם כל פעם שוכח את האמת הזאת ולומד אותה מחדש; קראתי את הדברים האלה גם מפני שמעמתי קולות גם בבית זה, בשבוע שעבר, ואני מקווה שלא אשמע אותם שנית גם היום, קולות הבאים להסביר לנו שחומייני וחבר תל-ייני הוצעו להורג את חביב אלקניאן, וזכרוננו-לברכה, להורג לא בגלל יהדותו בעיקר אלא בגלל מעשיו ה"כלכליים או בגלל קשריו עם השאה, או בגלל סיבות אחרות. לא, רבותי חברי הכנסת, לחומייני יש דוקטרינה ברורה: הוא פשוט שונא יהודים. האם לא שמענו את הביטוי הזה "היהדות תשתלט על העולם" מפי אנשים אחרים? האם הזכרנו שלנו ושל העולם באמת כה קצר?

אנו מעלים היום את הנושא הזה בכנסת כמובן גם כדי להתחייב עם זכרו של חביב אלקניאן, וזכרוננו-לברכה, אך לא לשם כך. כבר שמענו הבוקר מפי מי שהחליף את הדר"ר נחום גולדמן בראשות הקונגרס היהודי העולמי מר קלוצניק — וגראה שהוא הולך בעקבותיו במעמדו הפוליטי — שאל לנו לזעוק בקול רם מדי על מה שקורה באיראן פן נסכן את היהודים שם. אנו מכירים ארגומנט זה. שמענו וזמירות דומות הן בתקופת השואה והן לגבי יהדות ברית-המועצות. ואף שאסירי-ציון, למשל, הבאים אלינו בימים אלה אומרים לנו שרק הצעקות, רק היעש, רק פעולות הגמול הפור-ליטיות והכלכליות הן המעוררות את השלטון בברית-המועצות, את ממשלת ברית-המועצות, כן לאפשר ליהודים לצאת, כן להתחייב לעניין הזה, בכל זאת יש אצלנו אנשים — אינני אומר שזה הרוב — החושבים שאין לנהוג כך, והוא הדין לגבי יהדות פרס. אין גם להתפלא על כך שבאוירת הטורף השוררת היום באיראן, אווירה של פחד ואימה, האופפת לא רק את

חבורת כ"ו, ישיבה רכ"ב — הצעות לסדר-היום —

בן לזעם ההמונים, ודמם ממשמש כשמן להנעת גלגלי המהפכה או ההפיכה. הוצאתו להורג של מר חביב אל-קניאן בהתאם לפסק-הדין של בית-המשפט המהפכני היא תקדים מסוכן, וקיימות חרדה וסכנה שקרבן זה עלול להיות החוליה הראשונה בשרשרת של דיכוי ורדיפות נגד יהודים והוצאתם להורג של יהודים נוספים. דבריו של השגריר המיועד של ארצות-הברית ל-איראן — שפורסמו היום בראדיו ושנאמרו לפני ועדת החוץ של הסנאט — כי קיים חשש רציני שהוצאתו ל-הורג של חביב אלקניאן לא תהיה מקרה בודד וקיימת סכנה להוצאות להורג של יהודים נוספים — הודעתו זו של מי שמכיר את המצב מזועזעת בתכנה ומחייבת תגובה מיידית ומעשית כדי למנוע אסונות נוספים בעתיד. לפי ה-ידועות שהתפרסמו יש כ-6,000 יהודים ששמותיהם נכללים ב"רשימה השחורה" של הוועד המהפכני האיסלאמי ו-אשר יציאתם מהמדינה נאסרה לעת עתה. אגב, כיום היתרי יציאה ניתנים רק באישור שרים או פקידים בכירי בממשלה.

חברי הכנסת, גורלם של 60,000 יהודי איראן ש-נותרו שם מוכיח פעם נוספת שהעם היהודי בתפוצות לא למד לקח מהאירועים הטראגיים והזועזעים שפקדו קבוצות גדולות מעמנו, מדורו לשכות את הגורל המר שהיה מנת-חלקן של קבוצות אלה ומשלה את עצמו, לא אחת בניגוד לכל תחזית או הגיון על-אף כל הסימנים המבשרים שואה. הם חיים באשליה שזה לא יקרה להם והרעה לא תפגע בהם. כך לגבי יהודי איראן. הם סבורים שזה לא יקרה להם. היתה הודמנות ואפשרות שאלפים רבים מהם יעזבו את איראן בטרם עלה חומייני לשלטון, אך, לדאבוני הרב, ההודמנות הזאת לא נוצלה ורק מיעוט קטן יצא את איראן, ולא אכנס כרעע לגיתות הסיבות והגורמים, והם רבים.

אדוני היושב-ראש, הוצאתו להורג של ראש הקהילה היהודית בטהראן — כשעיקר ההאשמות שהוטלו עליו ואשר בגללן הוצא להורג הן שיתוף פעולה עם ישראל, מתן תרומות לפעילות ציונית, גיוס כספים לפיתוח הכלכלה של ישראל — מבליט את האופי האנטי-ישראלי, ה-אנטי-ציוני והאנטי-יהודי של שלטונות איראן החדשים. כיצד אפשר לנתק יהודי מיהדותו ויהודי ממדינת ה-יהודים? מר אלקניאן פעל בגלוי בקיום קשרים עם ישראל, בביקורים שערך במדינה ובהשקעות שהשקיע במפעלים מסויימים. הוא פעל בידעית השלטונות ב-מדינתו, כי איראן עד חומייני קיימה קשרים כלכליים עם ישראל, קשרי אוויר, ומטוסי "אל על" לא רק עברו את איראן אלא גם נחתו בטהראן. ישראל ענתה לפניות שלטונות מדינה זו ומאות ישראלים וחברות ישראליות סייעו לפיתוח איראן בחקלאות, בבניין ובתעשייה. נרכין את ראשנו לזכרו של חביב אלקניאן שהיה יהודי גאה בעל לב חם, אהב את הארץ והיה קשור אליה בכל נימי נפשו. הוא ראה בחובה לעצמו, כיהודי, לתרום את תרומתו לפיתוח הכלכלי של ישראל. יחי זכרו חרוט ב-לבותינו כקרבן נוסף שנפל על מזבח אהבת העם ואהבת ישראל.

אדוני היושב-ראש, מידיעות שהתפרסמו בחודשים האחרונים על מצב היהודים נמסר על אנטישמיות והת-לכת ומחריפה. סימניה באו לביטוי בכתובים שנשלחו ליהודים בציון צלב-י-קס ובהם נאמר: "ציוני מזהל, מצצת דייך את דמו של העם המסכן. בקרוב יחד עם כל בני ביתך נעשה מכם קציצות". פחדם של היהודים גובר.

ציבור הבאות לחפות על חוסר מעשה, אבל דבר אחד, בכל זאת, צריך להיאמר גם היום — ואין זה מקטין כמובן, את חרדתנו ואת מחאתנו על מה שקרה, מה ש-קורה ועלול לקרות: איננו רשאים, איננו יכולים, להת-ייחס בשוויון-נפש לעובדה שבעניין איראן שוב קרה מה שקרה ליהדות אירופה, שיהודים סירבו להכיר ב-סכנה הצפויה להם, סירבו להיפרד מרכושם ומתרגליהם והלכו בשל כך לטבח.

חביב אלקניאן, וכמוהו יהודי פרס אחרים, לא שעו לאזהרות ונשארו שם. אמנם צריך לשבח את אומץ-לבו של נשיא הקהילה שלא רצה להפקיר את קהילתו בשעת צרה, אך אי-אפשר שלא להביע צער ותמיכה על שלא ידע ולא ידעו אחרים להוביל קהילה זו בעוד מועד ל-חירות ולבטחון בקרב בני עמם במדינת ישראל. ואינני אומר זאת רק כדי להכות על חטא, על חטא כולני. גם היום אולי עוד אפשר להציל יהודים באיראן, אם-כי ה-דרך ודאי תהיה קשה הרבה יותר.

אבל, רבותי חברי הכנסת, מה שקורה היום באיראן ומה שקרה בעבר בעיראק ובסוריה ובמקומות אחרים עלול לקרות מחר בתוניסיה ובמארוקו. בתוניסיה יש כבר סימנים מדאיגים של אלימות ואיזמים נגד יהודים. גם במארוקו עלולים יהודים — שבשנים האחרונות הש-תכננו שקיים איזה מין "ירר דבש" בינינו לבין מ-מ שלת מארוקו, אלא שהתנאים עלולים להשתנות בין לילה מנסיבת שאנחנו מכירים אותן גם שם עלולים הם לעמוד בפני התפתחויות שליליות ומסוכנות. כל תחושה של ב-ט חון שיש ליהודים בארצות אלה — ולא רק בהן, גם בארגנטינה, גם בצרפת ואולי גם בארצות אחרות, אם-כי אינני משווה — היא תחושת-שווא שעוד נשלם בעדה ביוקר, הם ואנחנו העם היהודי כולו.

נציל כל עוד אפשר להציל כדי שלא יקרה, חלילה, אסון כמו האסון באיראן.

היחיד מ. ל. מרון: רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, ו-אחריה — לחברת-הכנסת אבנרי.

שרשנה ארבל-אלמוזלינו (המערך): אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההוצאה להורג לפני שבוע ימים של ראש הקהילה היהודית בטהראן, מר חביב אלקניאן, זיעזעה את כולנו וחייבת להדליק אור אדום נוכח הגורל הצפוי ליהודי איראן מצד ה-שלטון החדש, נוכח ההסתה המתנהלת נגד היהודים ו-האווירה העוינת והעכורה שנוצרה בארץ זו נגדם. מצבם של יהודי איראן מדאיג, והם חיים חרדה ובפחד על-אף ההבטחות שניתנו על-ידי האיטולה חומייני למשלחת היהודית בת שישה חברים, בראשותו של הרב הראשי של טהראן הרב ידידיה שופט, כי "הקהילה היהודית ב-מדינה תזכה ליחס הגון" וכי אל להם לחשוש מרדיפות אנטישמיות. אך לפי האיסורים בראדיו איראן ניתנו הבטחות אלה לאחר שהמשלחת היהודית הביעה באוני חומייני צער על "המוימות הציוניות" וגינתה את ה-ציונות.

מצב זה, חברי הכנסת, מבליט פעם נוספת את ה-גורל המר של היהודים בכל התפוצה פוליטית מתחוללת במדינה מסויימת. פעם נוספת התאמתה העובדה ה-היסטורית שככל שהמשטר רדוני יותר — ולא חשוב אם הרוזן שיין לימין או לשמאל — היהודים משמשים קר-

ייצגם באופן גלוי לימין יהודי איראן ובהגנים על הזכות האלמנטארית ליהנות מחירות, מן הזכות לצאת משם. עלינו לזכור ולא לשכוח שאם נשתוק וישתוק גם העולם הנאור יתפרש הדבר כהשלמה והיתר לרדות ביהודים ולסכן את חייהם. אני רואה חובה לעצמי לציין בהערכה את יומתו של מזכיר ההסתדרות, אשר בתוקף תפקידו כסגן יושב-ראש הפדרציה של האיגודים המקצועיים החפשיים פנה לאקסוקטיבה בתביעה שהאיגודים המקצועיים ב" עולם הדמוקראטי החפשי יפנו לשלטונות איראן ל- הימנע מרדיפות יהודים. פנייתו זו נתקבלה. אני רוצה לקוות שהפעולה שתיעשה על-ידי האיגודים המקצועיים החפשיים אכן תישא פירות. מפליא אותי שדווקא נשיא הקונגרס היהודי העולמי, מר פיליפ קלוצניק, אמר — כפי ששמענו היום ב"קול ישראל" — שאסור לצאת ב- הצהרות פומביות בקשר ליהודי איראן, כי אנו פועלים ככל שאנו יכולים ומשתפים פעולה עם כל גורם שבכוונו לסייע ליהודי איראן.

רב שילנסקי (הליכוד):
כך הם נהגו גם בתקופת השואה.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):
לא נשיג דבר — — —

רב שילנסקי (הליכוד):
אחר כך הם היכו על חטא, אבל כבר היה מאוחר.

שושנה ארבל-אלמזלינו (המערך):
אינני מקבלת גישה זו. העבר לימדנו. אסור לנו לש- כוח. אנחנו חייבים לדבר. אני לא מדברת רק על הצ- הרות אלא גם על מעשים. אולי פחות הצהרות. אבל אנחנו חייבים לזעוק ולהזעיק, והעדות שקיבלנו מאסירי- ציון ששחררו מברית-המועצות ובאו למולדת מאשרות שאכן מאבק צודק וגלוי, פעילות רחבה בעולם הנאור ופעילות רבה אצל החוגים שיכולים להשפיע, במישרין ובקיפין, אכן יש לה מקום והיא שתושיע גם את יהודי איראן. גם אסירי-ציון שהגיעו למולדת נוכחו לדעת ש- רבה ההשפעה של האיגודים המקצועיים ותנועת העבר- דה בעולם גם בארצות שבהן לא קיימים איגודים מק- צועיים חפשיים.

אדוני היושב-ראש, על יהודי איראן מרחפת חרב דאמוקלס. השעון מתקתק, והלוואי שהשוחט לא ישיחו סכיניו. העת לעשות ולא לשחק. אנו ערבים לאחינו ב- איראן ולא נשלים ולא נשקוט למראה דיכויים. ידעו ש- ליטי איראן שעברו הזמנים שדם יהודי היה הפקר. ק- יימת מדינת ישראל, קיימת יהדות העולם. נגיים את מלוא הכוח ונקווה שפנייתנו אל העולם הנאור תעורר הדם רחבים ויימנעו אסון ושואה.

על הממשלה מוטלת החובה לפעול בכל האמצעים והדרכים הרבות והמתאימות לגדול הסכנה.

ח'ור' מ. ל. מרון:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת אבנרי, ואחריו — ל- חברי-הכנסת אברמוביץ.

אורי אבנרי (שלי):
אדוני היושב-ראש, כנסת כנבדה, ישראל ערבים זה לזה. אחרי היסוס החלטתי להגיש את ההצעה הזאת. היסוס, כי אנו מצווים לשקול את צרכי ההויות כנגד הסיכוי שעל-ידי הרמת קולנו נושיט עזרה כלשהי. אני

הם מסתגרים בבתייהם ופחדים לפתוח דלת למי שאינו מוכר להם. גוברים איומים בטלפון על יהודים. בעלי עסקים הורידו את השלטים מעל דלתות משרדיהם כדי למנוע את זיהויים ואפילו החלה תופעה של התאסלמות כדי להבטיח את עצמם בשעת סכנה. דברים אלה שמענו מהדין-וחשבון של חברי-הכנסת משה קצב שביקר שם וחזר מוועדו וחרד לגורלם של היהודים. היהודים המ- עיטו בחשיבותן של תופעות שליליות אלה וחשבו שאלה הם מעשים של בודדים ואינם משקפים את כוונת ה- שלטון החדש.

חברי הכנסת, הציונות הפכה למלת גנאי באיראן של ימים אלה, כשהיא מזוכרת יום ולילה בשופרות התע- מולה האיסלאמית, בנשימה אחת עם יתר העבירות ש- אנשי חומייני מייחסים לשלטון הקודם. יצער הדבר אם היהודים יסגלו את עצמם למצב שבו הם נאלצים להדחיק כל זיקה לציון ולקבל על עצמם את ההפרדה שמבקשים השליטים לעשות — להפריד בין "יהודי" לבין "ציוני".

כתוצאה מכך נשמעות הצהרות אנטי-ציוניות ופרו- אש"פיות מפי גופים יהודיים אנטי-ציונים בקהילה, ש- בעבר מילאו תפקיד שולי והפכו היום למעין יהודים- מטעם, כפי שכתב העתונאי אליעזר שטראון ב"מעריב" בערב שביעי של פסח. זה מזכיר לי את סבלם של ה- אגוסים הנאלצים להתכחש לאמונתם והרי אגוסים היו גם בעבר — אלו יהודי משהד.

חברי הכנסת, הוצאתו להורג של מר חביב אלקניאן עלולה לשמש קדדים מסוכן. אסור לנו לעולם הנאור להקל ראש בסכנות הרבוצות על פתחם של אחינו ה- יהודים באיראן. עלינו להתייחס במלוא הרצינות לאיומים להסתה המורכבת על-ידי השלטונות. עלינו לא לשכוח אפילו לרגע את הברית הקיימת של אש"פ ואיירגוני ה- מתבילים ומינימים עם חומייני והתפקיד שמילאו וממלאים כיום בהסתה ההמונים נגד היהודים ונגד ישראל. ברית זו מצאה את ביטוייה במתנה הנדיבה שהומייני נתן ל- אש"פ — את בית הנציגות הישראלית באיראן כ"מתנת נצחון", על-פי בקשתו של יאסר עראפאת.

כבוד היושב-ראש, דבריו של נציג יהדות איראן בקונגרס היהודי, שהתקיים לפני יומיים, כי לגבי של- טונות איראן להיות ציוני היום זהו פשע וכל יהודי ש- גילה אהדה לישראל ימצא את עצמו כפושע, מב- ליטה את הסכנה המאיימת על חייהם, חירותם ורכושם של יהודי איראן, לפי הדיעות שהגיעו משם. הידיעות הללו ואמרות כי השלטונות הכינו רשימה של מאות ואנשי יהודים המואשמים בקיום קשר עם ישראל. זה יכול להיות ביקור בישראל, קריבה משפחתית למישהו בישראל, התכתבות עם ישראל, שלא לדבר כבר על נתי- גות כפולה. אסור לנו לשכוח לרגע הכרות ידימינו של חומייני בפאריס עוד לפני שכבשו את השלטון באיראן, שיראו ביהודי איראן בני-ערובה במאבק הפלשתינאי.

חברי הכנסת, מדינת ישראל ואזרחיה צריכים ל- קוט את כל האמצעים העומדים לרשותנו כדי למנוע שואה מיהדות פרס. נגיים את דעת-הקהל הנאורה בעולם ונפנה לפארלאמנטים בארצות הדמוקראטיות ונתבע מ- הם שירימו את קולם כדי למנוע רדיפת היהודים באיראן בגלל איהותם היהודים. אני יודעת שגם אם השלטונות ב- פרס מודרכים על-ידי קנאות מוסלמית ומפגינים חוסר התחשבות בעולם אין לזלזל בדעת-הקהל, אין לזלזל בהשפעה שתוכל להיות לגורמים בין-לאומיים בהת-

הקנאות החשוכה, הרצחנית, הקטלנית. וכדי שנעשה זאת בצורה שתשכנע גם אחרים, ולא רק את עצמנו, מוטב שנוסיף על כך גינוי המשטר הרצחני והקטלני שקדם למשטר הזה. חסר לי בדברי שני קודמי גינוי חד-משמעי של המשטר הרצחני הקודם, שפעל באמצעות דיכוי ו-טרור מן הגרועים בעולם. וכשם שעבירה גוררת עבירה כך טרור גורר טרור. לא מעטים מהסממנים הנוראים של המשטר הנוכחי נובעים מהסממנים הנוראים של המשטר הקודם. ואני מעלה — כמחשבה וכהזרה לעצמנו — את השאלה: האם היה זה נכון מצד ישראל להודות להודות כה מוחלטת ובלתי-מסוייגת עם משטר שידעו שהוא משטר של דיכוי, אצוניים ורצח? בכך סיפקנו תח-משון לרעים שביריבינו, המנהיגים היום את המהפכה שתפילה את המשטר ההוא. אני אומר זאת לגבי מש-טרים כמו אותם השולטים בארגנטינה, בצ'ילה ובארצות-אחרות, שאנחנו מזדהים עמם יותר מדי, ומקיימים אתם יחסים גלויים ובלתי-גלויים, בלי הסתייגות ברורה, שמא יקרה גם שם מחר מה שקרה אתמול באיראן.

אדוני היושב-ראש, הוצאתו להורג של חביב אלקניאן צריכה לעורר את כולנו דאגה וחרדה. אילו היו הי-שליטים מבצעים רצח משפטי, כביכול, זה רק בטענה שהאיש היה מזוהה עם המעמד ששיגשג במשטר השאה, גם אז זה היה מדאיג. אבל כאשר נאמר בפירוש שהאיש הוצא להורג גם בשל קשריו עם ישראל, עם הציונות, עם העם היהודי — הרי זה לא רק מדאיג, זה גם מחריד. יש 70,000 יהודים באיראן. גם אני שואל: מדוע הם לא יצאו בעוד מעט? מדוע אותם שיצאו ובאו אלינו תורו לשם? כאשר חברי במערכת "העולם הזה" ביקשו לצלם אותם כאשר הם שהו בארץ, הם ביקשו שלא לצלמם, מפני שהם עמדו לחזור לשם, ודאגו לעתידם שם. תופעה פסיכולוגית זו מוכירה לי תופעות דומות בגרמניה ב-שנות ה-30, כאשר קיוו היהודים בניגוד לכל סיכוי סביר, שהמשטר לא יתפתח כפי שהתפתח ולא יגיע לאן שהגיע.

ואנחנו חייבים להתריע נגד עצם מהותו של המשטר הזה, נגד רצחנותו ונגד הוצאות להורג בכלל. אמרתי בשבוע שעבר, מעל דוכן זה, בקשר לוויכוח אחר, כאשר העליתי את קולי נגד הוצאות להורג בישראל, שאני מת-נגד לכל הוצאה להורג גם של הרוצחים של "סאוואק", גם נגד אמני-העינויים של "סאוואק", ועל-אחת-כמה-וכמה, פי אלף-אלפיים, הוצאתם להורג של אנשים על לא עוול בכפם.

רב שילנסקי (הליכוד):

בנשימה אחת אתה מדבר על מרצחים שפלים מן הי-שפלים דוגמת הנאצים ועל הוצאות להורג של חפים מפשע שהוצאו להורג רק מפני שהיו יהודים ועל דברים אחרים. האם אינך פוגם בקדושת המעמד שבו אתה נמצא?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כאשר אנחנו פונים היום אל מצפון העולם ואל דעת-הקהל ההומאניסטית, הדמוקרטית והסוציאליסטית ב-עולם, חוששני שקשה מאוד לעשות זאת כאשר אומרים: אנחנו בעד הוצאות להורג מסוג א' ונגד הוצאות להורג מסוג ב'. יש יותר משקל לקולותיהם של אותם המתנגדים לכל הוצאה להורג, המתנגדים לעצם התופעה של הו-צאת אנשים להורג מטעם מדינה בלי קשר למעשים ש-עשו ולרקע הפוליטי.

מציע שגדון בנושא הזה מבלי להיזקק להיסטוריה, בלי לומר דברים בלתי-שקולים, אולי מתוך בורות —

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):

איוו היסטוריה, איוו בורות, מה אתה מקשקש? מה פתאום היסטוריה?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אמרתי משהו עליך?

מאיר פעיל (מחנה שלי):
מדברים על תרבות הדיבור.

שושנה ארכלי-אלמוזלינו (המערך):
למה לך לדבר על משהו אחר פה?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
— בלי להטות האשמות כוללניות, אלא מתוך ניתוח התופעה לפי מיטב הבנתנו.

באיראן התחוללה מהפכה אמיתית, אחת המהפכות האמיתיות הנדירות שהיו במאה ה-20. זהו רעש אדמה שבקע ממעמקי הר-גוש, שהצבא נמס לפניו, שהשלטון התמוטט, שהעלה כוחות חדשים, שונים ומגוונים, על פני השטח.

זלמן שובל (הליכוד):
גם מתקדמת מאוד...

אורי אבנרי (מחנה שלי):

עדיין מוקדם לקבוע מה יהיה כיוון המהפכה הזאת. מעורבים בה כוחות שונים, התל מקנאות איסלאמית-שיעית חשוכה ועד מגמות קומוניסטיות מוסקבאיות, ו-הרבה גוונים שונים באמצע, מהם שליליים שבשליליים, מהם חיוביים. אל נתייחס אל המהפכה כאל תהליך ש-הסתים, כאל שלטון שהתייצב. התהליך נמצא עדיין ב-עיצומו. נראה כי בינתיים מכוון את ההתפתחות זרם ש-הוא רחוק מאוד מלהיות בטוח בכך שהוא ישלוט בסופה של המהפכה. זהו הזרם של האיטולה חומייני, זרם אנטי-ישראלי, אנטי-ציוני, ונכון שהיו בפירסומי בעבר גם צלילים אנטישמיים מובהקים. זו היא תופעה דתית מסוכנת, ואולי עוד נתגעגע לימים כשהיו לנו מאבקים פוליטיים בלבד, פוליטיים-לאומיים חילוניים, כפי שהיו וישנם בעולם, כיום עולה לנגד עינינו האפשרות של מלחמה דתית חשוכה, אפלה, חמורה פי כמה וכמה —

משה קצב (הליכוד):
למה "אולי"?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אני מדבר בוהירות.

יוסף רום (הליכוד):
על חאג' אמין אלחוסייני לא שמעת?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

התופעות של החומייניסם אינן מוגבלות לאיראן. יש סכנה של חומייניסם בכל רחבי המרחב, גם בקרב בעלת בריתנו החדשה שבדרום. גם שם. הבה נתייחס לכך בחשש, אבל בשקול-דעת ובוהירות.

מצוים אנחנו, כבני תרבות וכאנשים הומאניסטים, לגנות את המגמה הזאת של המהפכה האיראנית, המגמה

אחינו זועק: הצילו. בתחילה, כשנדמה היה שהחליצים מופנים רק לממון ולנכסים, היתה הוצעה: הצילו את בתניו ורכושנו; אך עתה חיסר המסווה מעל פניהם של חומייני ואנשיו — גם את הנפש יבקשו. הרצח של נשיא הקהילה המנוח חביב אלקניאן, השם ינקום דמו, הוא אות מבשר רעות, חס-חוללה, באמצעותו רוצים החומיינים לומר: עתה הגיע תורכם, היהודים. ועל זאת באנו היום להזעיק את הכנסת בישראל וממנה את מדי-נות העולם הרואות עצמן נאורות.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, 70,000 מבני עמנו באיראן נמצאים עתה במצוקה. מאיגרא רמא של ה-סטאטוס החבטתי והכלכלי התדרדרו לבירא עמיקתא של שגאה, צער וכאב. אירגוני השמאל ונציגים של אש"ם בולשים אחר מעשיהם, ואזרחותם, אף שנותרה איראנית, נדחקה לדרגה שנייה ושלישית. "אויבי העם" קוראים להם בראש חוצות, וסכנת כליה פיסית, חס-חוללה, נשקפת למאות מהם. יהדות הפאר מימות מרדכי ואסתר נשלטת שוב בידי הזמן, מזרע האגני ציור היהודים. אלפי שנה קשורה ההיסטוריה היהודית למדינה זו. על אדמתה של פרס ניתנה ההצהרה המתירה לגולי בבל לשוב לארץ ולכונן שרידי בית-קדשנו. כל השנים היתה זו יהדות חמה, אוהבת ארץ-ישראל, שומרת מסורת ומחנכת דורות לתורה וליראה. עתה הונהג הכורתי. תמה תקופה ב-אחד הריכוזים היהודיים הגדולים בעולם. עוד קהילה הצטרפה למדינות המצוקה ששלומן יש לשאת את ה-תפילה: אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה, המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרווחה ומאפלה לאורה ומשיעבוד לגאולה.

חברי הכנסת, מי שעוקב אחרי ההדים המגיעים מטהראן איננו יכול שלא להיזכר בתחושת יהודי גרמניה ערב השואה. שוב חזורת על עצמה התופעה שיהודים מנסים ששכנו את עצמם שהדיבורים נגד מדינת ישראל והעם היהודי, אין להם ולא כלום עם כוונות שליליות כלפי היהודים המקומיים. שוב מאמינים כי חומייני ואנשיו אינם מתכוונים לפגוע אלא במיעוטים אחרים. אך אט אט מתגברת התמונה הקודרת של עשרות ואולי מאות יהודים המושלכים מאחורי סורג ובריח. יושב-ראש אירגון יוצאי איראן מצהיר כי בידי ידועות שהאיראנים מתכננים מחנות ריכוז ליהודים. מוסדות החינוך ובתי-הספר נעז-לים. בתיהם של היהודים סומנו בסימני היכר בולטים. כרוזים אנונימיים קוראים להם להעביר את רכושם ל-שכניהם ולנטוש את המקום. והאם בעת כזאת נחריש? כבוד היושב-ראש, עם ישראל בכל אתר ואתר נושא עיניו לדין זה בכנסת. מאתנו רוצים הם סיוע מוסרי ומוחשי. הקריאה "שלח את עמי" צריכה לצאת מירי-שלים ולהדהד בכל רחבי העולם.

בריית-המועצות היא מעצמת-על אדירה, ובכל זאת נרתעת מפני דעת-הקהל בעולם, ושליטי הקרמלין מ-ש-נים מדיניותם. לא כל שכן איראן. איראן לא תוכל לעמוד בלחץ העולמי אם אנו נצליח לארגן מסע הסברה נרחב שיציג את שפלוחם ואכזריותם של שליטי טהראן החדשים. עלינו לעשות זאת מייד, בטרם יונפו עוד עש-רות גרזנים מעל ראשיהם של יהודים. קל לגמק עילת ההעמדה לדין של כל יהודי בעובדה שהיה ואת, תעשיין בעל ממון. אלו היו העיסוקים העיקריים של היהודים. עתה מנוצלות עובדות אלו כדי לספק מאוויי הרצח וה-הרג. כל שונאי ישראל הרימו ראש ופונים בעיקר נגד בעלי החנויות והנכסים בתקווה שאלה יעזבו את הארץ

רב שילנסקי (הליכוד):

זכותך להביע את דעתך, אבל לא זו ההזדמנות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

זה יותר משכנע מנאום שהתחיל בהצדקת עונש-המוות בישראל ושנסתיים בניגוי הוצאתו להורג של אלקניאן — נאום ששמענו לפני שבוע. אבל נגיד לזה.

(קריאה: אתה מחלל את הקרבות שנפלו בידי המחב-לים על-ידי עצם ההשוואה בין חללים. בשבוע שעבר לא דובר על עצם ההוצאות להורג אלא על רצח. איך אתה מסוגל להשוות בין המוקרים?)

חברי הכנסת מהליכוד, אני חושב שיש לכם הגיון מיוחד במינו שהעולם לא יקבל אותו.

יוסף רום (הליכוד):

זה לא עניין של מפלגתיות. זוהי יפות-נפש שאינה מקובלת בעולם.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

הבה נתנגד, קודם כול, לעצם העקרון של הוצאות להורג, בכל מקום, בכל משטר ובכל ארץ, בשם ההומא-ניסם המתנגד להוצאה להורג של אנשים על-ידי מדינה.

(קריאה: מי בעולם הנאור מגנה את מעשי המחב-לים, את רצח הילדים, בשם ההומאניסם?)

לא ניכנס לוויכוח הזה, זה לא ישרת את המטרה שלנו. אני חוזר ואומר: מי שמתנגד להוצאה להורג של בני-אדם בכלל, בכל מקום, בשם עקרון ההומאניסם —

יוסף רום (הליכוד):

את העקרון הזה אתה מעלה ביחס ליהודי איראן?

אורי אבנרי (מחנה שלי):

ביחס לכולם. כיהודי אני מתנגד, על-אחת-כמה-וכמה, להוצאה להורג של יהודים ולהוצאתו להורג של חביב אלקניאן.

בשם ההומאניסם הכלל-אנושי, האוניברסאלי, ובשם הסולידאריות היהודית אני קורא לכנסת להרים את קולה נגד מעשי הווועה שהיו ולהזהיר מפני המדיניות ה-אפשרית של המשטר החדש באיראן. אני מציע שנפנה אל דעת-הקהל העולמית, ואני מציע שנפנה גם אל העם האיראני. אל לנו לגנות את העם האיראני, ואל נפגע ברגשותיו הלאומיים, אף לא ברגשותיו הדתיים, אלא נקרא לו לפנות עורף לנימה דתית מסוימת, בלתי-אנושית, קנאית, חשוכה. אני רוצה לקרוא לעם האיראני ולמהפכה האיראנית להתנער מגידולי-פרא אלה, ולהביא את איראן לעידן של קידמה אנושית, של שיחרור לאומי וסוציאלי.

הי"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אברמוביץ.

יהודה נאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, עם ישראל, בכל אתר ואתר, עוקב בחרדה עמוקה אחרי מעשיהם של ה-צוררים בימינו. אלו שנטלו את השלטון באיראן תחת סיסמת המלחמה בשרידי השלטון הקודם מוציאים ל-פועל מדיניות אנטישמית ואנטי-דתית המכוונת נגד ש-רידי אחת הקהילות היהודיות העתיקות בעולם. קול

ארצות-הברית של אמריקה, מחרישות נוכח התופעות החמורות הללו שמשטר החושך והאפלה באיראן הנהיג באחרונה. אם משום אדישות ואם משום שיקולים אינ-טרסנטיים נוהג העולם להחריש נוכח תופעות כאלה. אבל לא תהיה תפארתן של מדינות התרבות אם ינענעו ראשן נוכח גל של הקזות דם, טרור ורציחות, לא רק של בני העם היהודי — של בני-אנוש. תופעות אלה הולכות ומתרבות דווקא בימינו, דווקא בימים של "הת-קדמות", של "תרבות מתקדמת". ככל שאנחנו מתקדמים אנו גם נסוגים בתחום זה. אנו — האנושות כולה. אנו קוראים לכל מדינות התרבות להתנער, לזעום ולפעול נגד השיטות הנתעבות שכמה מדינות סיגלו להן, ועתה איראן עלית על כולנה, תחת המשטר האפל של חומייני. שאם לא כן, סוף דבר שקובעת כוס התרעלה לא תפסח גם על מדינות התרבות.

יהודי איראן, אדוני היושב-ראש, לפי הידיעות ש-בידינו, שרויים בסכנה. יש אנטישמיות מובהקת באיראן, ומתוך מגמות אלה, כנראה, זומם משטר הרשע להמשיך במלאכת הרצח, גם של יהודים וגם של שאינם יהודים, והסכין מושחת. ממשלת ישראל בידעה את האחריות הרובצת על ישראל בכל מה שמתרגש על יהודים בכל פוזורים, ומתוך חובת הערבות היהודית שנצטוונו עליה, שנשתה ותוסיף לעשות כל מה שניתן כדי להביא הצלה לאחיו בפס. מסיבות מובנות לא אוכל למנות את אשר נעשה וייעשה.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את כל ארבע הצעות לוועדה שוועדת הכנסת תקבע. אף-על-פי שיש לי הסתייגות מכמה דברים שאמר חברי-הכנסת אבנרי — נוכח חשיבות הנושא והעובדה שגם הוא גינה את התועבה שנעשתה בחביב אלקניאן, אני מציע, כפי שאמרתי, שהנושא יועבר לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

ח"צ מ. ל. מרון :

אני שואל את חברי-הכנסת שובל, ארבל-אלמוזלינו, אבנרי ואברמוביץ : האם אתם מסכימים להעביר את ה-נושא לדיון בוועדה שתקבע ועדת הכנסת ?

זלמן שובל (הליכוד) :
אני מסכים.

שרונה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :
אני מסכימה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
כן.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל) :
אני מסכים.

ח"צ מ. ל. מרון :
אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

יוותירו מאחוריהם את כל הונם. היהודים נמצאים למע-שה במילכוד כפול. מצד אחד הם יודעים שמצבם חמור ועוד יחריף, ומצד שני אינם יכולים לצאת, כי קשה לקבל אשרות ואינם יכולים לממש את רכושם. כך הנדיר זאת אחד השליחים הישראלים ששהו בטהראן.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, עת צרה ליעקב. משעה לשעה גוברת הסכנה המאיימת על יהודי איראן, ועלינו להתפלל ולהתחנן : "ה' אלוקי ישראל, שוב מחרון אפיך והינחם על הרעה לעמך, הבט משמיים וראה כי היינו לעג וקלס בגויים, נחשבנו כצאן לטבח יובל. חסיה ה' עלינו ברחמך, ואל תתנו בידי אכזרים". תפילות אלו קיבלו בחודשים האחרונים משמעות אקטואלית. הוצאתו להורג של חביב אלקניאן, ה' ינקום דמו, נשיא הקהילה היהודית בטהראן, היא רק האות לתחולתו של תהליך. זהו תהליך מסוכן, המוכיח שכוונותיו של חומייני כלפי היהודים רציניות, שהצהרותיו בעבר אינן מסשפתיים אלא אידיאולוגיה ואמונה.

מי שהאמינו שהתערבות קלה של המעצמות תשנה את גישת המימשל החדש בטהראן — נכזבו. זה ממשיך במדיניות הנפשעת של גרדומים בחוצות, של משפטי-בזק ללא מיצוי הדין והפגנת אנטישמיות לשמה. עתה מו-טלת עלינו משימת ההצלה לצד משימת המחאה, משימת ההרתעה מול משימת הקריאה לעלייה, וכל אלו צריכים להיעשות בוהירות, בעדינות ובמחשבה תחילה. יש לנצל את כל האירגונים והגופים העוסקים ביוצאי איראן ביש-ראל, ללמוד מנסיונם ולהשתמש באנשיהם. אין זה הזמן למריבות וויכוחים, להוכיח מי ראה את הנוול קודם ומי הוזיר ראשון מפני הפורענות המתקרבת. עתה אין הזמן לכך. עתה עלינו לעשות הכול ששפיות הדמים תיפסק. יש להבטיח שהוצאתו להורג של חביב אלקניאן, שהיתה הראשונה, תהיה גם האחרונה. גורל רבבות אחינו קורא לנו להתלכד ולהשקיע את מיטב כוחותינו להסברה ול-הצלה. ניעזר במיטב מדיני העולם למצוא מסילות ל-לבוותיהם המאובנים של שליטי טהראן. ונישא תפילת הדורות לבורא העולם : יהיה רצון מלפני אבינו שבש-מים שנשמע ונתבשר בשורות טובות, ישועות ונחמות, ויקבץ גידחניו מארבע כנפות הארץ לארצנו. אמן.

ח"צ מ. ל. מרון :
רשות הדיבור לשר נסים, לתשובה.

השר מ. נסים :
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה סבורה שהנושא החשוב הזה, שהועלה על-ידי ארבעה חברי ה-כנסת, ראוי לדיון בוועדה מתאימה של הכנסת. וזאת אציע בסוף דברי.

כבר ביום הוצאתו להורג של המנוח חביב אלקניאן ז"ל, העלה מעל במת הכנסת ראש הממשלה את זכרו של המנוח והביע בשם מדינת ישראל והעם בישראל ועוזו ושאיפתו מהמעשה הנפשע של משטר הרשע והדיכוי השורר היום באיראן. חביב אלקניאן ז"ל היה יהודי מטר לעמו, חף מפשע, וכל חסאו היה בהיותו יהודי. לא על-פי משפט צדק אלא במסחרים ובמחשכים, מתוך מגמות אפלות של משטר עריצות, הוצא להורג חביב אלקניאן. לפיכך יש לראות במעשה זה רצח בדם קר, ומעשי רצח כאלה, לדאבון לבנו, תוכפים ומ-הירים ואין היתר הודונה בוותל גם בריבים מבני עמה.

מצער ומדאיב לראות כיצד מדינות העולם, אולי למעט

יב. הודעה אישית של חברי-הכנסת א. אבן

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אבן, להודעה אישית.

אבא אבן (המערך) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתמול אמר חברי-הכנסת זלמן שובל את הדברים הבאים בכנסת: "אנב שמעתי בזמן האחרון, נדמה לי מפי חברי-הכנסת אבן, אבל אינני בטוח בכך, רעיון דומה מאוד לרעיון של סאדאת, כלומר אחדות העיר מבחינה מוניציפאלית, אך הפרדתה מבחינה מדינית." הוסיף חברי-הכנסת שובל ו-אמר: "נדמה לי שאמר זאת חברי-הכנסת אבן. אינני רוצה לומר זאת בוודאות, כי יכול להיות שאני עושה לו עוול."

חבר הכנסת הנכבד לא שמע דבר זה מפי, ומטעם פשוט, שמעולם לא השמעתי אותו. ואילו דברים שהושמעו בפי נגד כל פגיעה באחדות ירושלים נמצאים בשפע מופלג בספרות ובעיתונות בארץ ובעולם.

חברי-הכנסת זלמן שובל הוסיף ואמר: "אם זה לא חברי-הכנסת אבא אבן שאמר זאת, אני אמצא מישהו אחר במערך או במפלגת העבודה שיצדד בכך." אני חוזר: "אם זה לא חברי-הכנסת אבא אבן שאמר זאת, אמצא מישהו אחר במערך או במפלגת העבודה." שימו לב, חברי הכנסת, שחברי-הכנסת שובל העיד על עצמו בגלוי שהשמיע דברים לא בדיוקים ולא מעוגנים בשום מקור או מסמך, ושלא איכפת לו בכלל למי ייחס את הבדותה הזאת. חברי-הכנסת שובל לא כיבד את הכנסת על-ידי השמעת דברי סילוף מעל דוכנה.

זלמן שובל (הליכוד) :

אני אמצא את הציטוט הנכון ואביא את האישור לדברי.

היו"ר מ. ל. מרון :

חברי הכנסת, הישיבה הבאה ביום שני, בשעה ארבע אחרי-הצהריים. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 16:17.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות ר"כ-רכ"ב

- א. חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 15), תשל"ט— חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ט—1978 (קריאה ראשונה).
- ב. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק מילונות המדינה, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- ד. החלטה בדבר אישור הוראות בצווים:
1. צו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 6), תשל"ט—1979; 2. צו שעת-חירום (תשלום חובה) (זיתים) (תיקון), תשל"ט—1979; 3. צו שעת-חירום (תשלום חובה על מלאי של טר בין — חלב ומוצרים), תשל"ט—1979; 4. צו שעת-חירום (תשלום חובה על מלאי של טובין — קמח, מרגרינה ושמן), תשל"ט—1979; 5. צו תע-ריף המכס והפטור (החלפת התוספת) (תיקון טעות), תשל"ט—1979.
 - ה. השתלבות הפנסיונרים בחיי החברה והמשק ועידוד גיל פרישה גמיש — הצעת חברי-הכנסת ח. קופמן וא. רובינשטיין.
 - ו. חוק רציפות הדיון בהצעות חוק (תיקון מס' 2), תשל"ט—1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 - ז. הצעות לסדר-היום.
 - ח. שאלות ותשובות.
 - ט. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 12), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 - י. חוק בתי-המשפט (תיקון מס' 11), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 - יא. חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 13), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 - יב. חוק התיכנון והבנייה (תיקון), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה) — הצעת חברי-הכנסת י. תמיר.
 - יג. חוק יסודות המשפט, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
 - יד. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- טו. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ט—1978 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק יסוד: בתי-המשפט (קריאה ראשונה).
- יז. חוק בתי-המשפט (הוראות מעבר), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק שכר מינימום, תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק העונשין (תיקון מס' 5), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כ. חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 16), תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק העמותות, תשל"ט—1979 (קריאה ראשונה).
- כב. הצורך ביעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- כג. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חברי-הכנסת י. כהן.
- כד. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעת חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל, מ. וירשובסקי, א. אבטבי וד. שילנסקי.
- כה. מעמד של עובדי מדינה — הצעת חברי-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו וא. מלמד.
- כו. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כז. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1978 (קריאה ראשונה).
- כח. העדר רופאים בירוחם — הצעת חברי-הכנסת י. ז. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- כט. השביתה בצי הסוחר — הצעת חברי-הכנסת מ. אלגרבלי, י. ז. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן-קטן.
- ל. הצעות חוק של חברי כנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות ר"כ-רכ"ב

580. ה. זיידל (הליכוד): זיכויים של ארבעת פושעי המלחמה במשפט מיידאנק.
- 581—583. הודעת עוזר שר החוץ האמריקני בעניין ירושלים — הצעות חברי-הכנסת ז. שובל, ח. דרוקמן וז. הלוי.
584. א. נמיר (המערך): התנכלויות אלימות והשחתת רכוש בבתי-הספר.
585. ה. גרסמן (המערך): פיטורים פוליטיים ברשות השידור.

- 586—588. בעיית הנכים מלידה — הצעות חברי-הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל וי. יצחקי.
 589. י. יצחקי (הליכוד): אי-סדרים במעון למפגרים "מגן" בבאר-שבע.
- 590—593. הסכנה ליהודי איראן בעקבות הוצאתו להורג של ראש הקהילה היהודית בטהראן.

ג. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

בהתאם לתקנה 3 לתקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה), תשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 6), תשל"ט—1979², שכתוצאה מהן מוגדל היטל או מוטל היטל על טובין שהיו פטורים ממנו.

- 1 ס"ח תשכ"ד, עמ' 157; תשל"ח, עמ' 48.
 2 ק"ת תשל"ט, שיעורי מק"ח 254, עמ' 537.

ד. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

בהתאם לתקנה 3 לתקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה), תשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 6), תשל"ט—1979², שכתוצאה מהן מוגדל היטל או מוטל היטל על טובין שהיו פטורים ממנו.

- 1 ס"ח תשכ"ד, עמ' 175; תשל"ח, עמ' 49; תשל"ו, עמ' 48.
 2 ק"ת תשל"ח, עמ' 2251; ק"ת תשל"ג, שיעורי מק"ח 52, עמ' 488; תשל"ו, עמ' 166, 681; תשל"ז, עמ' 192, 234; תשל"ט, עמ' 255, 542.

ה. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

בהתאם לתקנה 3 לתקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה), תשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 6), תשל"ט—1979², שכתוצאה מהן מוגדל היטל או מוטל היטל על טובין שהיו פטורים ממנו.

- 1 ס"ח תשכ"ד, עמ' 175; תשל"ח, עמ' 48.
 2 ק"ת תשל"ט, שיעורי מק"ח 254, עמ' 535.

ו. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

בהתאם לתקנה 3 לתקנות-שעת-חירום (תשלומי חובה), תשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 6), תשל"ט—1979², שכתוצאה מהן מוגדל היטל או מוטל היטל על טובין שהיו פטורים ממנו.

- 1 ס"ח תשכ"ד, עמ' 175; תשל"ח, עמ' 48.
 2 ק"ת תשל"ט, שיעורי מק"ח 254, עמ' 532.

ה. החלטה בדבר תיקון טעות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת), תשל"ט—1979

בהתאם לסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תשל"ט—1949¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בתיקון לצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת), תשל"ט—1979², שכתוצאה מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על טובין שהיו פטורים ממנו.

¹ ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.

² ק"ת תשל"ט, שיעורי מק"ח 251, עמ' 83; שיעורי מק"ח 258, עמ' 256.

ה. הצעת חוק התיכנון והבנייה (הוראות שעה), תשל"ט—1979

(הצעת חבר-הכנסת מ. וירשובסקי)

1. היקף תחולת החוק

בתחום רשות מקומית שלא קיימת בה תכנית מית-אר מקומית בת תוקף או שאישורה של תכנית מיתאר מקומית החלה בתחומה נעשה לפני כ"ז בטבת תשל"ג (1 בינואר 1973), יינתנו היתרי בנ-ייה כמשמעותם לפי סעיף 145 לחוק התיכנון וה-בנייה, תשכ"ה—1965¹ (להלן — היתר), בהתאם להוראות חוק זה.
2. ועדת רישוי

ברשות מקומית כאמור בסעיף 1 תוקם ועדת רישוי בת חמישה חברים שמתפקידה לתת היתרים. לור-עדה זו ייקרא "ועדת רישוי".
3. הרכב ועדת הרישוי

זוה הרכבה של ועדת הרישוי:

 - (1) 2 נציגים של הרשות המקומית, שייקבעו על-ידי מועצת הרשות;
 - (2) 2 נציגים של משרדי הממשלה, שייקבעו על-ידי שר הפנים — באישור הממשלה;
 - (3) בעל הכשרה מקצועית מושלמת בעל ותק של 5 שנים לפחות בהנדסה, בניין ערים או ארכיטק-טורה, אשר איננו עובד מדינה או עובד רשות מקומית ואשר יתמנה על-ידי שר הפנים.
4. נציגי הרשויות והממשלה

(א) נציגי הרשות המקומית יכולים להיות חברי מועצת הרשות למעט ראש הרשות המקומית, או מבין עובדיה של הרשות, אך רשאית הרשות המ-קומית למנות לתפקיד זה גם אנשים שאינם גמנים עם נבחריה או עובדיה.

(ב) נציגי הממשלה יכולים להיות מבין עובדי המדינה או ממי שאינם עובדי המדינה.
5. משך המינוי

מינוים של חברי ועדת הרישוי הוא לתקופה של ארבע שנים, אלא אם חדלו הוראות חוק זה לחול לגבי רשות מקומית פלונית.
6. יושבי-ראש הוועדה

כיושב-ראש הוועדה ישמשו לסירוגין אחד מנציגי
7. סדרי עבודה של הוועדה

(א) סדרי עבודתה של ועדת הרישוי ייקבעו על-ידי שר הפנים באישור ועדת הפנים ואיכות ה-סביבה של הכנסת אם לא נקבעו על-פי חוק זה.

(ב) בכל ישיבת ועדת רישוי ישתתפו מהנדס ה-רשות המקומית והיועץ המשפטי שלה. באין יועץ משפטי לרשות מבין עובדיה יקבע היועץ המש-פטי לממשלה אחד מנציגיו להשתתף דרך קבע בדיוני הוועדה.

(ג) מינהל ההנדסה של הרשות המקומית יהיה המנגנון הטכני והמקצועי של ועדת הרישוי והוא יסור להוראותיה.
8. הצעת בקשת להיתר

בקשות להיתרים יוגשו למשרדי מהנדס העיריה של הרשות המקומית, אשר יעבירם, בצירוף הע-רותיו, לדיון בוועדת הרישוי; ואולם לגבי היתרים התואמים את התכניות החלות על המקום ורשאית ועדת הרישוי להחליט שראש הרשות ומהנדס הור-עדה יתנו את ההיתר המבוקש.
9. מכתב הוועדה בעניין היתרים

(א) ועדת הרישוי רשאית לתת את ההיתר, לסרב לתיתו או להתנותו בתנאים ורשאי הוא לתת את ההיתר גם אם תנאיו סותרים או נוגדים הוראות תכנית כמשמעותה לפי פרק ג' לחוק התיכנון וה-בנייה, תשכ"ה—1965, למעט הוראות של תכנית מיתאר ארצית או הוראות תכנית מיתאר מחוזית ובכפוף לאמור בסעיף 11(ג) לחוק זה.

(ב) המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה רשאית לקבוע הוראות והנחיות שיגבילו את ועדות הרישוי במתן היתרים לפי סעיף זה.
10. התנהגויות

(א) הוגשה בקשה להיתר שתנאיו נוגדים הוראות תכנית מפורטת או תכנית מיתאר מקומית החלה על המקום, תפרסם ועדת הרישוי הודעה על הב-קשה בשלושה עתונים יומיים ובדרך אחרת שיקבע

(ב) כעבור 30 יום מיום שקיבלה תכנית מיתאר מקומית תוקף תחלל ועדת הרישוי להתקיים, והיתרים יינתנו על-פי הוראות חוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1965.

(ג) הופקדה תכנית מיתאר מקומית כאמור לפי סעיף 11(א) תיתן ועדת הרישוי את ההיתרים תוך התחשבות בהוראות התכנית שהופקדה.

12. תיאום עם הוועדה המקומית

(א) ועדת הרישוי וועדת המשנה לתיכנון ולבנייה בת"חום אתה רשות מקומית יקיימו, אחת ל-3 חודשים, ישיבת תיאום ביניהן. בישיבה זו לא תתקבלנה החלטות המחייבות את ועדת הרישוי. יושב ראש הישיבה יהיה יושב-ראש הרשות המקומית.

(ב) שר הפנים ידווח לוועדת הפנים ואיכות הבנייה של הכנסת על אופן הפעלתו של חוק זה.

13. תוקף

תוקף חוק זה 4 שנים מיום פירסומו ברשומות.

שר הפנים, וכל מי שרשאי להתנגד לתכנית בהתאם לסעיף 100 לחוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1965, רשאי להתנגד בכתב למתן ההיתר תוך שבועיים מיום הפירסום.

(ב) ועדת הרישוי רשאית לדחות כל התנגדות או לקבלה כולה או מקצתה ולשנות את ההוראות ההיתר כפי שלדעתה קבלת ההתנגדות מחייבת.

(ג) החלטת ועדת הרישוי תהא מנומקת והיא סופית.

11. הכנת תכנית מיתאר ודרכי אישורה

(א) כל עוד חלות במרחב תיכנון מקומי הוראות חוק זה תפעל הוועדה המקומית שבתחומה לעריכת תכנית מיתאר מקומית למרחב התיכנון; השלימה הוועדה המקומית את הכנת תכנית המיתאר המקומית היא תופקד ותאושר בהתאם להוראות חוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1965. תכנית מיתאר כאמור תכלול את ההוראות המפורטות בסעיף 63 ואת כל ההוראות שיש לכלול בתכנית מפורטת לפי סעיף 69 לחוק האמור.

1 ס"ח תשכ"ה, עמ' 307.

דברי הסבר

רשות מקומית (לא בהכרח חברי מועצה), נציג משרד הפנים ונציג משרד ממשלתי אחר שיוחלט עליו, וכן אדם בלתי-חלוי בעל תואר בארכיטקטורה או בבניין ערים, שימונה על-ידי שר הפנים. הוועדה תיעזר במנגנון המקצועי של הרשות המקומית שבתחומה היא פועלת.

ועדת הרישוי תוכל לתת היתר לבנייה גם אם היא חורגת מתכנית בניין עיר החלה על המקום, אם היא איננה בסתירה לתכנית מיתאר מחוזית או כללים שנקבעו על-ידי המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה.

ועדת הרישוי תשמע התנגדויות קשות שת-יגשנה, אך היא תהיה המוסמכת לקבלן או לדחותן. הוועדה המקומית לא תעסוק ברישוי אלא בהכנת תכניות המיתאר המקומיות של תחומה, במגמה שבכל מקום ומקום תושלם העבודה תוך שני תיים ותועבר לאישור הוועדה המחוזית (כמקובל היום). כך ייווצר מצב שהוועדה המקומית והוועדה המחוזית ידונו בעיצובו ותיכנונו של האזור כאשר הן פטויות מטיפול שוטף. לכשתושלם תכנית המיתאר המקומית ממילא יהיו כל הבקשות או מרביתן בתחום סמכויותיה של הוועדה המקומית ולא יצטרכו עוד להודקק לוועדת הרישוי. אם אז — לאחר השלמת תכנית המיתאר — תוגש בקשה להיתר החורגת ממנה, יחזור העניין לדיון במתכונת הרגילה: ועדה מקומית ממליצה, ועדה מחוזית מאשרת.

נראה שהצעה זו יש בה משום פריצת דרך בסטאגנאציה המוסכנת, שאלה הגענו בהפעלתו של חוק זה, ובתיכנון הפיסי במדינה.

אין היום איש בישראל שאינו יודע כי ביוצאו של חוק התיכנון והבנייה הוא לקוי וכתוצאה מכך נוצרות בכל חלקי הארץ עובדות שאין למחוקן ואין לשנותן. יש היום בארץ רבבות רבות של צווי הריסה שיפוטיים שאינם מבוצעים, ומספרם הולך ורב משנה לשנה.

אחד הנימוקים המושמעים לעתים קרובות הוא שמבנה מוסדות התיכנון והרישוי, שהוקמו על-פי החוק, מונע אפשרות להפעילו בצורה נאותה.

הצעה זו באה להתמודד עם בעיה זו ומת-ייחסת לגבי אותן רשויות מקומיות שבהן אין תכנית מיתאר או שתכנית המיתאר שלהן מיושנת.

ההצעה, שיש בה "מהפך" מסויים בחשיבה בתחום זה, מהפך שבלעדיו התיקונים השוטפים בחוק — הטובים כשלעצמם — לא יביאו לשיפור מהותי במצב האומלל השורר בתחום זה, מתבססת על המציאות, שדרכי אישורן של תכניות-בניין ערים הן ארוכות ומפותלות, ואילו מרביתן של התכניות הקיימות אינן מתאימות לצרכי הציבור והאוכלוסייה כאחד. כל עוד בקשה להיתר מצריכה שינוי או חריגה מתכנית קיימת והטיפול בכך נמשך חודשים ארוכים — אם לא למעלה מזה — תוצר המדינה בבניה בלתי-חוקית שלא ישתלט עליה.

היתר שאינו מצריך שינוי כלשהו בתכנית בניין ערים יוצא על-ידי מהנדס העיריה או מהנדס העיריה וראש הרשות המקומית, כפי המצב כיום.

כל היתר המצריך שינוי מתכנית-בניין עיר קיימת יובא לפני ועדת רישוי שתקום לעניין זה. הוועדה תהיה מורכבת מ-5 חברים: 2 נציגי אותה

ט. הצעת חוק נישואין וגירושין, תשל"ט—1978

(הצעת חברי-הכנסת ש. אלון, מ. וירשובסקי, מ. פעיל וי. שריד)

1. **נישואין בישראל כרצו**
נישואין ייערכו בישראל באחד משני טקסים אלה:
(א) בטקס דתי על-פי הדין האישי החל על הנישואים (להלן — נישואין דתיים);
(ב) בטקס אזרחי על-פי הוראת חוק זה (להלן — נישואין אזרחיים), הכול על-פי בחירתם של הנישואים.
2. **גירושין בישראל כרצו**
גירושין בישראל יתקיימו בטקס דתי או בטקס אזרחי כמפורט בסעיף 7.
3. **נישואין דתיים**
(א) נישואין דתיים של יהודים ייערכו בפני רב רשום נישואין על-פי הדין המקובל על היהדות האורתודוקסית, הקונסרבטיבית והיהדות המתקדמת.
(ב) נישואין דתיים של מי שאינם יהודים ייערכו בפני מי שהוסמך לכך על-ידי הדין האישי.
4. **גירושין אזרחיים**
(א) נישואין אזרחיים ייערכו על-ידי רשם הנישואין שבתחום סמכותו נמצא מקום מגוריו של אחד מבני-הזוג ("רשם נישואין" להלן בטקס זה הוא רשם בית-המשפט מחוזי וכן כל שופט שלום או כל רשם שמונה על-ידי שר המשפטים).
(ב) אם ערכו בני-הזוג חוזה נישואין ביניהם יהיה חוזה זה תקף לאחר שאושר על-ידי רשם הנישואין בנוכחות שני בני-הזוג בשעת הנישואים.
5. **מניעת נישואין**
(א) לא יערוך רשם הנישואין טקס נישואין אם נוכח כי קיימת אחת המניעות הבאות, המקובלת גם על-פי החוק הקיים.
- (ב) נישואין דתיים (ב) נישואין אזרחיים (א) נישואין דתיים של יהודים ייערכו בפני רב רשום נישואין על-פי הדין המקובל על היהדות האורתודוקסית, הקונסרבטיבית והיהדות המתקדמת.
(ב) נישואין דתיים של מי שאינם יהודים ייערכו בפני מי שהוסמך לכך על-ידי הדין האישי.
6. **גירושין דתיים**
הסמכות הייחודית להתיר נישואין שנערכו בטקס דתי גתונה לבית-הדין שעל-פיו נערכו הנישואין.
7. **גירושין אזרחיים**
(א) הסמכות הייחודית להתיר נישואין אזרחיים ולהכריז על בטלותם תהיה לבית-המשפט המחוזי.
(ב) בית-המשפט המחוזי יתן צו גירושין אם הסכימו לכך שני בני-הזוג.
(ג) ואלה הנסיבות המצדיקות, כל אחת מהן, צו גירושין מאת בית-המשפט המחוזי על-פי בקשת אחד מבני-הזוג:
(1) שני הצדדים מסכימים לגירושין;
(2) אחד מבני-הזוג גטש את השני לחלוטין ובמוזד;
(3) אחד מבני-הזוג הורשע בדין על עבירה שהיא פשע ביחס לבן-הזוג השני;
(4) אחד מבני-הזוג הוא חולה נפש חשוד מרפא או סובל ממחלה או מחלשה גופנית המסכנת את בריאות בן-הזוג השני או מונע, דרך קבע, קיום חיי משפחה תקינים;
(5) אם עולה בעליל, לדעת בית-המשפט, כי אין סיכוי לחיי משפחה תקינים בין בני-הזוג;
(6) אם הפר אחד מבני-הזוג את חוזה הנישואין, במקרה ונזותם חוזה כזה, בסעיף שהוא עילה להפקעת הנישואין בהתאם לאותו חוזה;
(7) סיבה אחרת שקבע שר המשפטים בתקנות ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

י. הצעת חוק להסדר העסקת עובדים מחוץ-לארץ, תשל"ט—1978

(הצעת חברי-הכנסת י. אלון)

1. **איסור עבודה ללא רשיון**
(א) מי שאינו תושב ישראל לא יעבוד אצל זור לתו אלא על-פי רשיון שניתן לו מאת שר העבודה והרווחה (להלן — רשיון עבודה).
(ב) לא יעביד אדם עובד, שאינו תושב ישראל, אלא על-פי רשיון עבודה.
2. **רשיון עבודה**
רשיון עבודה יכול שיהיה אישי או כללי לסוג של עובדים ויכול שיקבעו בו תנאים. רשיון עבודה כללי יפורסם ברשומות.
3. **מיטול אשרת כניסה**
מי שחייב ברשיון עבודה ועבד בלא רשיון, תוך הפרת תנאי בו, יראוהו לעניין חוק הכניסה לישראל, ראל, תשי"ב—1952¹, כאילו הוא נמצא בישראל בלי רשיון ישיבה.
4. **פיקוח**
(א) שר העבודה והרווחה ימנה מפקח ראשי ומפקחים על תעסוקת עובדים מחוץ-לארץ למטרת פיקוח על קיום הוראות חוק זה.
(ב) מפקח ראשי או מפקח שנתמנה ראשי, כאמור, להיכנס לכל מקום עבודה ולחקור כל אדם

שעברו אחת העבירות המפורטות בחוק זה, רואים כאחראי לעבירה גם כל מנהל, שותף או סקיד אחראי של אותו חבר בני-אדם ואפשר להביאו לדין ולהענישו כאילו עבר הוא את העבירה, אם לא הוכיח אחד משני אלה:

(א) שהעבירה נעברה שלא בידיעתו;

(ב) שנקט בכל האמצעים הנאותים למניעת העבירה.

9. אִי־תחולה
חוק זה לא יחול על מי שנכנס לישראל מכוח חוק השבות, תש"ו—1950.³

10. עֲנָשׁ

(א) העובר על הוראות סעיפים 1(ב) או 5, דינו מאסר שישה חודשים או קנס עשרים אלף לירות.

(ב) מי שהפריע למפקח ראשי או מפקח במילוי תפקידו בהתאם לסעיף 4, סירב או נמנע למסור להם מידע, כאמור באותו סעיף, דינו מאסר שישה חודשים או קנס עשרים אלף לירות.

11. ביצוע ותקנות

שר העבודה והרווחה ממנה על ביצוע חוק זה הוא ראשי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

הנמצא בו בקשר למטרת פיקוח על קיום הוראות אלו.

(ג) מעביד או מנהל עבודה חייבים למסור למפקח הראשי או למפקח כל מידע שיידרש עליהם בקשר למקום העבודה והמועסקים בו למטרת פיקוח על קיום הוראות חוק זה.

5. פדיונות

מפקח ראשי או מפקח לא יגלו לאחרים פרטים שגודעו להם במהלך החקירה כאמור בסעיף 4(ג), אלא אם הדבר דרוש לצורך ביצוע תפקידם.

6. צד הפסקת עבודה

מפקח ראשי ראשי לצוות על הפסקת עבודתו של אדם החייב ברשיון עבודה אם הוא סבור שאותו אדם עובד ללא רשיון עבודה או תוך הפרת תנאי מתנאיו.

לא יתן המפקח הראשי צו להפסקת עבודה, כאמור, אלא לאחר שנתן לעובד הנוגע בדבר ולמעבידיו הודמנות להשמיע את טענותיהם.

7. עירעור

עובד שניתן לגביו צו הפסקת עבודה או מעבידיו רשאים לערער על הדין תוך 15 יום מיום נתינתו בפני בית-דין אזורי לעבודה כמשמעותו בחוק בית-הדין לעבודה, תשכ"ט—1969.²

8. אחריותם של חברי מינהלה ומנהלים

חברה, אגודה שיתופית או כל חבר בני-אדם אחר

¹ ס"ח תש"ב, עמ' 354.

² ס"ח תשכ"ט, עמ' 70.

³ ס"ח תש"י, עמ' 159.

דברי הסבר

סיסית במקצועות הייצור והשירותים הבסיסיים תי-עשה על-ידי זרים.

למותר להדגיש, כי תופעה כזו עלולה לערער את עצם המסד החברתי והמוסרי שעליו קיימת מדינת ישראל. כבר עתה חל כירסום מדאיג באי-תגותו של מסד זה, תלותה הכלכלית הגוברת והר-לכת של המדינה בכוחות עבודה שאינם נמנים עם אזרחיה ותושביה הקבועים עלולה לסכן את המשק הישראלי בעתות משבר דווקא, כאשר יידרש מאמץ בייצור ובשירותים החיוניים.

אין בכוחות הצעת חוק זו לחסום הרמטית את העסקתם של לא-ישראלים, אולם יש בה כוונה מפורשת לאלץ את הרשויות הנוגעות בדבר לתכנן מראש את שוק התעסוקה ולקיים בידם בקרה מת-אימה לצורך איתור הפרצות ונקיטת האמצעים ה-דרושים.

הזכות לעבודה בכל מדינה היא נכס רב חשי-בות. ברוב מדינות העולם מוענקת עדיפות לזכות העבודה לאזרחים ולתושבים הקבועים. זרים, בין שהם שוהים בארץ באורח זמני ובין לתקופה ממו-שכת, חייבים ברשיון עבודה, וזאת כדי שיהיה בידי הרשויות האמצעי לפקח על ויסות התעסוקה והאפשרות להגן על זכות העדיפות לעובדים מקו-מים. ואכן, ברוב המדינות הדמוקרטיות בעולם קיימים חוקים המבטיחים זאת.

בישראל גודע צורך בחוק זה, אשר יהיה בעל משמעות חברתית מיוחדת במינה. שוק העבודה הישראלי כבר מוצף ברבבות עובדים מהשטחים המוחזקים. אם וכאשר ייחתמו חווי שלום עם מדי-נות ערביות, יגדל להץ מבקשי העבודה מעבר לגבול. קיימת סכנה מוחשית שהישראלים, יהודים כערבים, ייתפכו לעם אדוניים, ואילו העבודה ה-

יא. החלטה בדבר תיקון טעות בנוסח חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 9), תשל"ט—1979

(לפי סעיף 10א(ב) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח—1948)

בסעיף 9(ג) לחוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 9), תשל"ט—1979, במקום "2 ו-4" יבוא "2 ו-6".

1 ס"ח תשל"ט, עמ' 88.

יב. הצעת חוק הסדר יחסי עבודה בשירות חיוני, תשל"ח—1977

(הצעת חברי-הכנסת א. שריר)

לאחר התייעצות עם נשיא בית-הדין הארצי לעבודה, ואחד מחבריו יהיה נציג אירגון עובדי דים, שיתמנה לאחר התייעצות עם אירגון העובדים הארצי המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים במדינה.

ב. המוסד יקבע את תנאי עבודתם של העובדים בשירות חיוני, וזאת בהתחשב בתנאי העבודה של עובדים אחרים באותה עת, תוך שימת דגש על אופיו ותפקידו של השירות החיוני שאת תנאי העבודה בו נתבקש לקבוע.

ג. המוסד יקבע את תנאי העבודה של עובדים בשירות חיוני לא יאוחר מ־30 יום מן היום שיתבקש לכך על-ידי המעביד או אירגון העובדים, הכול לפי העניין.

ד. המוסד ישמע, טרם קביעת תנאי העבודה, את עמדת אירגון העובדים הייצוגי, המעביד ונציגות של העובדים במקום העבודה.

המוסד רשאי לשמוע אף טיעון ו/או עדויות מכל מה שימצא לנכון.

ה. המוסד לא יהיה כפוף לדין המהותי ולדיני הראיות.

ו. המוסד רשאי, במסגרת תפקידיו:

1. להשיג כל עדות בין בכתב ובין בעל-פה ולחקור כל אדם.

2. להזמין אדם לבוא לשיבת המוסד כדי להעיד או להגיש מסמך שברשותו ולחקרו כעד.

3. לדרוש מעד שיקיים עדותו בשבועה או בהן צדק.

4. ליתן צו הכופה אדם לבוא לפניו לאחר שלא בא לפי הזמנה.

5. לקנוס בסכום שלא יעלה על 5,000 לירות כל אדם שנדרש על-ידי המוסד להגיש פיעול ולא עשה כן, אך שהופיע ולא הגיש מסמכים שנדרש להגישם או לא השיב לשאלות שהועלו לפניו.

קנס שהוטל כאמור ייגבה בדרך שגורר קנס שהוטל על-ידי בית-המשפט.

1. הגדרות
בחוק זה —

שירות חיוני —

א. תחבורה ותובלה אווירית וימית וכל עבודה הדרושה להפעלתם התקינה של אלה;

ב. ההפקה, הייצור, ההולכה והשיווק של מוצרי דלק;

ג. ייצור ואספקה של חשמל;

ד. שאיבה ואספקה של מים;

ה. מפעל של מערכת הטטחון;

ו. אפיית לחם ואספקתו;

ז. עבודה בכל מקום ששר העבודה, באישור ועדת העבודה של הכנסת, יכריז עליו כשירות חיוני.

שביתה — כל הפסקה מאורגנת של העבודה, בין מלאה ובין חלקית, לרבות סירוב מאורגן לעבוד שעות נוספות, מקום שהחובה לעבוד שעות נוספות נקבעה בהסכם קיבוצי וניתן היתר לאותה עבודה מכוח חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א—1951.

השבחה — מניעת עבודה מלאה או חלקית על-ידי מעביד מעובדים במסגרת סיכסוך עבודה.

סיכסוך עבודה — כמשמעו בסעיף 2 לחוק יישוב סיכסוכי עבודה, תשי"ז—1957.

הסכם קיבוצי — כמשמעו בסעיף 1 לחוק הסכמים קיבוציים, תשי"ז—1957.

בית-דין לעבודה — כמשמעו בחוק בתי-הדין לעבודה, תשכ"ט—1969.

2. מוסד לקביעת תנאי עבודה בשירות חיוני

א. מוקם בזה מוסד לקביעת תנאי עבודה בשירות חיוני, (להלן — המוסד) אשר חבריו ימונו על-ידי הממשלה. המוסד, בדיונו בקביעת תנאי עבודה, יהיה בהרכב שמספר חבריו לא יפחת משלושה ולא יעלה על שבעה. יושב-ראש המוסד יהיה שופט בית-דין לעבודה אשר יתמנה

המגיעים לעובד שפוטרו מעבודתו, וזאת בנוסף לגימלה ו/או פיצויי פיטורים ו/או כל תשלום אחר המגיע לעובד מכוח חוק, הסכם קיבוצי או חוזה עבודה.

ב. עובד בשירות חיוני שהתפטר יהיה זכאי למענק כאמור בסעיף א' רק אם הגיש למעביד הודעה על התפטרותו שלושה חודשים מראש, והתפטרות לא באה כפעולה מאורגנת ומת-אמת כלחץ על המעביד.

5. עונשין
כל המשתתף בשביתה בשירות חיוני, או הגורם לה, וכל המשיבת עובדים בשירות חיוני או גורם להשבחתם, דינו — מאסר שישה חודשים או קנס בסך 10,000 לירות או שני העונשים כאחד.

6. תחילה
תחילתו של חוק זה ביום — — — .

ז. מסקנותיו וקביעותיו של המוסד הן סופיות, ומחייבות את המעביד, אירגון העובדים וכל עובד בשירות חיוני שלגביו ניתנה החלטת המוסד.

3. איסור שביתה והשבתה בשירות חיוני
א. עובד לא ישבות ולא ישתתף בשביתה בשי-רות חיוני ומעביד לא ישבית עובדים בשירות חיוני.

ב. אין דין שביתה בשירות חיוני כדין "שבית תה" לצורך ההגנות הניתנות לשביתה על-פי כל דין.

ג. מעביד המפטר עובד ששבת בשירות חיוני לא ישלם לעובד פיצויי פיטורים על אף ה-ראת כל דין, הסכם קיבוצי או חוזה עבודה.

4. תנאי עבודה מועדפים בשירות חיוני
א. עובד בשירות חיוני יהיה זכאי, בכל מקרה של פיטורים שלא באשמת העובד או להתפ-רות, למענק בשיעור 50% מפיצויי הפיטורים

יג. הודעת שר הפנים בעקבות מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת הפנים ואיכות הסביבה בדבר האיום בהשבחת מוסדות החינוך בשכונת התקווה *

פול כמו לכל בעיה כזו — תוך הדגשות לפעילות אינטנסיבית יותר לגבי מוקדים קשים במיוחד, ששכונת התקווה היתה רק אחד מהם.

2. במסגרת פעילות זו הוגברו — בכפוף לאפ-שרויות ולמטלות אחרות — סיורי המש-טרה במוקדים אלה.

3. כן נעשתה פעולת הסברה בקרב השוטרים על החשיבות בכך שההיענות לאירועים ש-בנדון תהיה מהירה ככל האפשר.

בברכה,

יוסף בורג
שר הפנים

לכבוד
מר יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת
הכנסת
ירושלים
מכובדי,

הנדון: מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת הפנים ואיכות הסביבה בדבר האיום בהשבחת מוס-דות החינוך בשכונת התקווה

להלן התייחסות משטרת ישראל לנדון:

1. בעיית הגנבות והשחתת רכוש של בתי-ספר היא בעיה כלל-ארצית וניתן לה טי-

* הונחו על שולחן הכנסת ביום כ"ג בשבט תשל"ח (31 בינואר 1978).

יד. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא שביתה המורים והנזק לתלמידי השמיניות *

והתרבות בנושא שביתה המורים והנזק לתלמידי השמי-ניות.

1. "הוועדה למעמד המורה" הוקמה ופועלת ותגיש את המלצותיה ב-15 ביולי 1979.

2. משרדנו מכין תיק חירום שיכיל הוראות להת-

לכבוד
מר יצחק שמיר
יושב-ראש הכנסת
נכבדי,
על-פי סעיף 85 לתקנון הכנסת אני מפרט להלן את פעולות משרדנו בקשר למסקנות ועדת החינוך

* הונחו על שולחן הכנסת ביום כ"ג בשבט תשל"ט (20 בפברואר 1979).

ובמועדים נוחים, בתנאים הקיימים. מועדי הב-
חינות פורסמו ברבים.

4. משרדנו עשה כל מאמץ והחזיר את התלמי-
דים והמורים שנשרו עקב השביתה.

בברכה,
זבולון המר
שר החינוך והתרבות

ארגנות למצבי חירום, כאשר הוסקו מסקנות
מעשיות משביתת המורים.

3. משרדנו עשה כל שביכלתו כדי שהתלמידים
יוכלו לעמוד בבחינות הבגרות בצורה מסודרת